

**MOTIVOIKO VAPAAEHTOISTOIMINTA? -
Porilaisten nuorten käsitykset ja kokemukset vapaaehtois-
toiminnasta ja vapaaehtoistoiminnan koulutuksesta**

Jani Lahnavik

Opinnäytetyö, syksy 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonia ja nuorisotyö

Sosionomi (ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Lahnavik, Jani. MOTIVOIKO VAPAAEHTOISTOIMINTA -

Porilaisten nuorten käsitykset ja kokemukset vapaaehtoistoinnasta ja vapaaehtoistoinnin koulutuksesta. Järvenpää syksy 2010, 93 sivua, 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, DIAK Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia ja nuorisotyö, sosionomi (ylempi AMK).

Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä *Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen vapaaehtoistoinnin muodossa – haasteena nuorten näköinen vapaaehtoistointi* –projektin kanssa. Projekti järjestää nuorille suunnattua vapaaehtoistoinnin koulutusta Porissa.

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää nuorten motiivit osallistua projektin järjestämään koulutukseen, nuorten käsitykset vapaaehtoistoinnasta projektin järjestämän koulutuksen aluksi ja koulutuksen jälkeen sekä tarkastella nuorten kokemuksia koulutuksesta.

Tutkimusaineisto koostui koulutukseen osallistuneiden nuorten itse luomasta materiaalista ja havainnointimuistiinpanoista. Tässä työssä on käytetty sekä aineiston keräämisessä että analysoimisessa eri metodeja. Metodologisena viitekehysnä oli aineisto- ja menetelmätriangulaatio. Aineistoa analysoitiin käyttämällä sisällön analyysiä ja vapaaehtoismotivaation timanttimalia. Tutkimus on laadullinen ja aineistoa lähestyttiin vapaaehtoismotivaation ja arvioinnin näkökulmista.

Aineiston analyysin kautta selvisi, että nuoria motivoi vapaaehtoistointiaan ja vapaaehtoistoinnin koulutukseen lähtemisessä auttaminen, hyödyllisyys ja oppiminen. Koulutus vaikutti nuorten käsitykseen vapaaehtoistoinnasta siten, että he näkivät itsensä enemmän vapaaehtoistointijoina kuin ennen koulutusta. Palautteesta selvisi, että tämänkaltaisen koulutus on nuorille mielekästä ja he olivat pitäneet sitä mukavana.

Nuoria eniten motivoivia tekijöitä kannattaa tuoda esille, kun heille tarjotaan mahdollisuutta osallistua vapaaehtoistointiaan ja vapaaehtoistoinnin koulutukseen. Koulutuksella on vaikutusta nuoriin ja se aktivoi heitä vapaaehtoistointijoina. Koulutuksen toteutus ja sisällöt ovat mielekkäitä ja nuorille positiivisia kokemuksia antavia.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, motivaatio, nuoret, kvalitatiivinen tutkimus, kolmiomittaus, sisällön analyysi

ABSTRACT

Lahnavik, Jani. DOES VOLUNTARY WORK MOTIVATE? – The perceptions and experiences of youth from Pori about voluntary work and voluntary work training. Järvenpää, autumn 2010, 93 p., 1 appendix. DIAK Järvenpää. Language: Finnish.

This thesis has been made for *Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen vapaaehtoistoiminnan muodossa – haasteena nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta* – project. The project organizes voluntary work training aimed to youth in the city of Pori.

The purpose of this thesis is to examine the motives of youth to participate the training which the project provides, the perceptions of the youth about voluntary work in the beginning and in the end of the education and to explore their experiences about the training.

The research material consisted material created by the participants of the education and the notes of observation. The research material has been gathered and analyzed by using various methods. Material- and method triangulation formed the methodological frame of this thesis. The material was analyzed by using the content analysis and diamond model of voluntary motivation. The thesis is qualitative and the material is approached by the perspective of voluntary motivation and evaluation.

Through the analysis of the research it became clear that helping, utility and learning motivated the youth to participate voluntary work education. The education affected youths perception about voluntary work so, that they saw themselves more voluntary worker than before the education. Through feedback it became clear that this sort of education is meaningful for the youth and they thought it was nice to participate in it.

The most motivating factors for youths should be pointed out, when they are offered the opportunity to participate in voluntary work and voluntary work training. The training had impact on youths and it activated them to voluntary workers. The implementation and the contents of the training are meaningful and it provides positive experiences for the youth.

Keywords: voluntary work, motivation, youth, qualitative research, triangulation, content analysis

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VAPAAEHTOISTOIMINTA, MOTIVAATIO JA NUORET	8
2.1 Kansalaisyhteiskunta	8
2.2 Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta	10
2.3 Kansalaisaktiivisuus	12
2.4 Motivaatio	13
2.5 Vapaaehtoismotivaation timanttimalli	15
2.6 Nuoruus	18
2.7 Toimintaympäristö	20
2.8 Aikaisemmat tutkimukset	21
3 TUTKIMUSMENETELMÄT	25
3.1 Metodologinen lähestymistapa	25
3.1.1 Triangulaatio	25
3.1.2 Motivaatiotutkimus	26
3.1.3 Arviointitutkimus	27
3.2 Aineiston keruu- ja analyysimenetelmät	32
3.2.1 Havainnointi	32
3.2.2 Vapaaehtoistoiminnan työkirja ja koulutuksen sisältö	33
3.2.3 Timanttimalli aineiston keruu- ja analyysimetodina	35
3.2.4 Sisällön analyysi	35
4 TAVOITTEET, KYSYMYKSET JA TOTEUTTAMINEN	38
4.1 Tutkimuskysymykset	38
4.2 Koulutus ja koulutusympäristö	39
4.3 Aineiston keruu ja analyysi	40
4.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset	44
4.5 Aineiston laatu ja luotettavuus	45
5 MOTIIVIT, KÄSITYKSET JA KOKEMUKSET	48
5.1 Auttaminen, hyödyllisyys ja oppiminen	48
5.1.1 Motiivit timanttimallin janoilla	50
5.1.2. Nuorilla monia motiiveja	55
5.2 Vapaaehtoistoiminta on tuttua	58
5.3 Kohti vapaaehtoistoimijaa	62
5.4 Palautetta koulutuksesta	67

5.4.1 Sampolan nuorten palaute	67
5.4.2 Länsi-Porin nuorten palaute	68
5.4.3 Palautteen yhteenveto	70
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	72
6.1 Motivaatiotekijät käyttöön	72
6.2 Tietäjästä toteuttajaksi	74
6.3 Positiivinen koulutuskokemus	76
6.4 Peilausta aikaisempiin tutkimuksiin	78
6.5 Kokonaiskuva	80
6.6 Opinnäytetyön arviointia ja pohdintaa	81
LÄHTEET	85
LIITE 1: Teemahaastattelurunko	93

1 JOHDANTO

Vuosi 2011 on Euroopassa vapaaehtoistoiminnan teemavuosi. Teemavuodelle on asetettu myös joukko tavoitteita, joihin on tarkoitus panostaa. Niitä ovat Euroopan Parlamentin taloudellinen tuki, vapaaehtoistoiminnan asioista vastaavan työryhmän perustaminen Euroopan Parlamenttiin, vapaaehtoistoiminnan Valkoinen Kirja, joka on Euroopan Komission esitys konkreettisiksi toimiksi vapaaehtoistoiminnan kentällä, vapaaehtoistoiminnan tunnustaminen epävirallisen ja –muodollisen oppimisen areenaksi, vapaaehtoistoiminnan taloudellista merkitystä kuvaavan tilastoinnin kehittäminen, vapaaehtoistoiminnan tukirakenteiden kehittäminen, vapaaehtoisen osallistumisen tunnustaminen osaksi EU-hankkeiden omarahoitusta, jäsenmaiden yhteistyön mahdollistaminen vapaaehtoistoiminnan kansalliseksi kehittymiseksi ja kansalaisyhteiskunnan ja Euroopan Parlamentin välinen toimiva kumppanuus. (Euroopan unionin virallinen lehti 2010.) Vapaaehtoistoiminta on ajankohtaista tällä hetkellä sekä paikallisesti että kansainvälisesti.

Motivaatio vaikuttaa vahvasti vapaaehtoistoimintaan lähtemisessä. Sen voi sanoa olevan vapaaehtoistoiminnan kivijalka. Motivaatiotutkimus on vaativa alue ja vapaaehtoisuuden tutkiminen on koettu sekä käytännössä että teoriassa monitahoiseksi mysteeriksi. Sen tutkiminen on kuitenkin tärkeää, koska henkilökohtainen motivaatio on vapaaehtoistyön toteutumisen ja jatkuvuuden ydinasia. (Yeung 2005, 83–84.)

Vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille on tarjolla monenlaisia koulutuksia. Niitä tarjoavat järjestöt, seurakunnat, kaupungit, kunnat, hankkeet ja yhdistykset. Koulutuksissa saa valmiuksia toimia monilla eri vapaaehtoistoiminnan saroilla kuten esimerkiksi senioriosaajana, mielenterveyskuntoutujien tukihenkilönä, isosena tai ystäväpalvelussa. Nämä koulutukset tarjoavat koulutusta tiettyyn valmiiksi suunniteltuun toimintamuotoon. Nuorille suunnattuun vapaaehtoistoiminnan-koulutukseen on noussut uusi näkökulma. Syksyllä 2009 on Diakonia-ammattikorkeakoulun alaisuudessa Porissa aloittanut vapaaehtoistoiminnan projekti, jossa vapaaehtoistoimintaa pyritään toteuttamaan nuorten näkökulmasta. Sen nimi on *Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen*

vapaaehtoistoiminnan muodossa – haasteena nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta. Projektin päämääränä on lisätä nuorten kansalaisaktiivisuutta vapaaehtoistoiminnan muodossa. Tähän pyritään kehittämällä ja luomalla nuorten näköistä vapaaehtoistoimintaa sekä innostamalla nuoria kansalaisaktiivisuuteen. (Mäkelä & Kauppinen 2009.)

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää nuorten motiiveja osallistua projektin järjestämään koulutukseen, nuorten käsityksiä vapaaehtoistoinnasta projektin järjestämisen koulutuksen aluksi ja koulutuksen jälkeen, ja vapaaehtoistoimintaan ja tarkastella nuorten kokemuksia koulutuksesta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset nousivat esiin yhteisessä tapaamisessa projektin työntekijöiden Sanni Mäkelän ja Marju Kauppisen kanssa. Projektin järjestämään koulutukseen osallistui kaksi ryhmää. Ryhmät koostuivat vapaaehtoisesti koulutukseen osallistuvista nuorista. Toisessa koulutukseen tulevassa ryhmässä oli Länsi-Porin seurakunnan toiminnassa mukana olevia nuoria ja toisen ryhmän jäsenet osallistuvat Itä-Porissa sijaitsevan Sampolan, nuorisotilan toimintaan.

Työelämää kehittävästä näkökulmasta opinnäytetyössä on ollut tärkeää vapaaehtoistoiminnan projektia kehittävä ja tukeva vaikutus sekä linkittyminen päivätyöhöni. Toimin Länsi-Porin seurakunnassa nuorisotyönohjaajana ja seurakunnan nuorisotyöhön liittyen tämän työn tulokset antoivat tarkempaa tietoa nuorten motiiveista toimia vapaaehtoisena ja kehittämisideoita nuorisotyön toimintamuotoihin. Opinnäytetyön myötä aloitettiin myös pidempi yhteistyö projektin kanssa niin, että projektin koulutusta tarjotaan jatkossakin nuorille, jotka ovat mukana Länsi-Porin seurakunnan nuorisotoiminnassa. Tätä kautta projekti on mukana kehittämässä seurakunnan nuorisotyötä. Seurakunnan toimintaan osallistuvien nuorten on mahdollista toteuttaa koulutuksessa suunnittelemaansa vapaaehtoistoimintaa seurakunnan nuorisotyön tukemana tai itse nuorisotyössä. Työstä on mahdollisesti hyötyä myös Porin kaupungin vapaa-aikavirastolle. Tuloksia hyväksikäyttäen on mahdollisuus kehittää kaupungin nuorisotyötä ja lisätä niiden nuorten kansalaisaktiivisuutta, jotka eivät osallistu seurakunnalliseen nuorisotyöhön.

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA, MOTIVAATIO JA NUORET

Vapaaehtoistoiminta on puhuttanut Suomessa 1990-luvun alun laman jälkeen paljon ja myös nuorten osuudesta toiminnassa on keskusteltu. Keskustelussa on esiintynyt kannanottoja, joissa suomalaisia nuoria pidetään passiivisina suhteessa vapaaehtoistoimintaan. Tutkimuskentältä on noussut tutkimustuloksia, jotka osoittavat nuorten olevan kiinnostuneita vapaaehtoistoinnasta ja valmiita toimimaan vapaaehtoisina. Osallistumattomuudelle nuorilla on ollut selityksenä se, etteivät he ole tulleet ajatelleeksi kyseistä toimintaa. Tuloksien mukaan nuorilla on halukkuutta osallistua vapaaehtoistoimintaan, kun joku pyytää heitä mukaan. Nuorten osallistumiseen vaikuttaa myös se, että toiminnassa on mukana toisia nuoria. Tulevaisuuden kannalta vapaaehtoistoinnin kulmakivi on joka tapauksessa nuorissa. (Yeung & Grönlund 2005, 167.)

Tämän työn kannalta on tärkeää selvittää laajempi ja paikallisempi konteksti, joihin opinnäytetyö linkittyy. Laajempaan kokonaisuutena työssä on kansalaisyhteiskunta, johon kuuluvat paikallistason yhteisöinä Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyön toimintaan osallistuvat nuoret ja Sampolan kaupunginosan nuorisotilan toimintaan osallistuvat nuoret. Muina työn teoreettisina taustakäsitteinä ovat kansalaistoiminta, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistoinnin timanttimalli, kansalaisaktiivisuus, motivaatio ja nuoruus. Myös aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia käsitellään tässä luvussa.

2.1 Kansalaisyhteiskunta

Vapaaehtoistoiminta vaatii aina jonkun kontekstin, jossa sitä tehdään. Se voi olla laajempi yhteisö kuten seurakunta, kaupunginosa, kunta tai yhdistys. Nämä kaikki ovat osa suurempaa kontekstia, joka on kansalaisyhteiskunta. (Harju 2005, 58.) Kansalaisyhteiskunnan käsitettä on käytetty jo antiikin Kreikassa ja Roomassa, jossa sillä on tarkoitettu valtiollista poliittista elämää, järjestäytyneitä ja moraalista yhteiskunnallista elämää. Vuosien varrella kansalaisyhteiskunta käsitettä on määritelty useasti. Sen on todettu tarkoittavan vapaan toiminnan

aluetta, jonka piiriin ovat sisältyneet taloudellisen toiminnan ohella sosiaaliset, uskonnolliset, ammatilliset, virkistykseelliset ja yhteistoiminnalliset elämän piirit. Sen piiriin on rajattu kokonaan myös yksityinen taloudellinen toiminta. Myöhemmin huomio on kohdistunut välityssuhteiden erityislaatuun eli kansalaisten synnyttämien vapaaehtoisten yhdistysten tasapainottavaan rooliin yhteiskunnan valtarakenteissa. 1800 -luvun puolessa välissä vaikuttaneen ranskalaisen filosofi ja historioitsija Alexis de Tocquevillen mukaan paikalliset yhdistykset kiinnittivät kansalaisia yhteiskuntaan. Tocquevilläläinen ajatus kansalaisyhteiskunnasta on samaan aikaan sekä sosiaalinen ja poliittinen, oman edun tavoittelun ja yhteistoiminnan alue että moraalisen asenteen oppimisen ympäristö. Nykyään kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan elämänaluetta, joka esiintyy markkinoiden ja valtion rinnalla. Useat tutkijat rajaavat käsitteeseen myös perheen ja intiimien suhteiden alueen. Ne ovat riippuvaisia toisistaan, vaikuttavat toisiinsa ja niillä on yhteisiä rajavyöhykkeitä. Pääasiallisia organisoitumia ovat muodolliset ja epämuodolliset yhdistykset sekä yhteiskunnalliset liikkeet. Nykyisin käsitteeseen voidaan mahdollisesti lukea myös organisoituneet keskusteluyhteisöt ja sosiaaliset verkostot, joita esiintyy runsaasti Internetissä. (Konttinen 2008.)

Viimevuosina kansalaisyhteiskuntaa koskevan mielenkiinnon kohteiksi ovat nousseet muun muassa valtion ja kansalaisyhteiskunnan suhteet ja raja-alueet sekä vapaaehtoissektorin ja yritystoiminnan suhteet (Konttinen 2008). Jari Savikuja (2005) määrittelee kansalaisyhteiskunnan kansalaisten elämänalueeksi, joka jäisi jäljelle, jos kuvittelisimme yhteiskunnan ilman julkista sektoria. Kansalaisyhteiskunnassa luodaan perusta yhteisöön kasvamiseen ja yhteisön jäsenenä toimimiselle, jolloin korostuu kansalaisen omaehtoinen toiminta. (Savikuja 2005, 18–19.)

Kansalaisyhteiskunta luo perustan ja tarjoaa hyvät puitteet vapaaehtoistoiminnalle. Toiminnalle on monia paikkoja, joten ihmisillä on mahdollisuus toimia kansalaisina halujensa, mieltymystensä ja toiveidensa mukaisesti. Toiminnan paikkoja vapaaehtoiselle voivat olla lähiyhteisö, itselle rakas harrastus tai poliittisen päätöksen teon foorumi. (Harju 2005, 78.)

Tässä työssä kansalaisyhteiskunta määrittyy Savikujan määritelmästä. Se on elämänalue joka jää jäljelle yhteiskunnasta julkisen sektorin jälkeen. Sillä elämänalueella toimiva vapaaehtoistoiminnan projekti luo perustan ja puitteet vapaaehtoistoiminnalle paikallisella tasolla Sampolan kaupunginosassa ja Länsi-Porin seurakunnassa. Nuorilla on tätä kautta mahdollisuus yhteisöön kasvamiseen ja yhteisön jäsenenä toimimiselle. Kansalaisyhteiskunnan elämänalueella korostuu kansalaisen, tässä työssä nuorten, omaehtoinen toiminta.

2.2 Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta

Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta ovat molemmat hieman epämääräisiä käsitteitä. Ne voidaan mieltää monella tavalla. Niiden voidaan kokea esimerkiksi olevan yhteiskuntakriittistä aktivismia, kehitysyhteistyöprojekti ulkomailla tai asuinympäristön siivoustalkoot. (Raninen, Raninen, Toni & Tornaesus 2007, 24–26.) Kansalaistoiminta on yhteiskunnallista ja poliittista varsinkin, kun politiikan käsite ymmärretään laajasti. Kaikki politiikka ei kuitenkaan ole kansalaistoimintaa. Kansalais-toiminnassa ihmisen tulee toimia kansalaisena eikä esimerkiksi ammattipoliitikkona, yrityksen johtajana tai poliisina. Kansalaistoiminnan yhtenä piirteenä verrattuna muihin yhteiskunnan muuttamistapoihin on se, että samalla, kun se saa aikaan konkreettisen uudistuksen, se vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa ja antaa näin ihmisille uusia toimintamahdollisuuksia. (Tammilehto 1989, 14–32.)

Kansalaistoimintana pidetään myös sitä, että yhteisön jäseniä askarruttavia asioita nostetaan esille keskusteltavaksi ja ryhdytään toimeen asioissa, joissa koetaan tarvetta toimia. Sen mahdollistamiseksi tarvitaan yhteisöllisyyden vahvistamista. (Vesikansa 2000, 2.)

Vapaaehtoistoiminta on määritelty toiminnaksi, joka on luonteeltaan palkatonta, vapaasta tahdosta nousevaa yleishyödyllistä toimintaa, joka useimmiten on organisoitu jonkin tahon avustuksella (Nylund & Yeung 2005, 15). Se on prosessi, jossa ihmiset yhdessä ryhtyvät parantamaan elämänlaatuaan ja

voittamaan vaikeuksiaan (Lehtinen 1997). Vapaaehtoistoiminta on määritelty myös hyvinvointia edistäväksi toiminnaksi, joka ei tavoittele taloudellista hyötyä ja se on palkatonta sekä ei-ammattillista. Sen keskeisiä periaatteita on, että toiminta tapahtuu tavallisen ihmisen taidoin ja on vapaaehtoista niin tekijän kuin palvelun saajankin osalta. (Yeung 2008, 11.) Yhdistyneiden Kansakuntien Vapaaehtoistoiminnan vuoden 2001 julistus ”Kansoillamme on voima muuttaa maailma” kirjasi vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudeksi ylläpitää ja laajentaa yhteisöllisyyden, huolenpidon ja palvelun inhimillisiä arvoja, harjoittaa kansalaisten oikeuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnan jäsenenä, ja luoda yhteyksiä yli ihmisiä erottavien erilaisuuksien. (Raninen ym. 2007, 24–26.)

Vapaaehtoistoimintaa esiintyy vapaaehtoistyön muodossa sosiaali- ja terveystyön piirissä, liikuntajärjestöissä, nuorisotyössä, sivistystyössä ja vammaistyössä. Yhteistä näissä töissä toimijoille on se, että he osallistuvat työhön omasta halustaan ja ovat vapaaehtoistyöympäristössään täysivaltaisia toimijoita. (Grönlund 2009.) Vapaaehtoistoiminta seuraa yhteiskunnallisia trendejä ja murroksia sekä voi olla luomassa niitä. Sen murros- ja muutosvoima on siinä, että se antaa yksilöille ja yhteisöille merkityksiä ja merkityksellisyyttä sekä antamisen ja saamisen kokemuksia. (Nylund & Yeung 2005, 13.)

Vapaaehtoistoiminnan projektin koulutuksen materiaaleihin kuuluu nuorille annettava projektin työntekijöiden luoma vapaaehtoistoiminnan koulutuksen työkirja. Siinä vapaaehtoisuus on määritelty toiminnaksi, johon osallistutaan vapaaehtoisesti ja oma-aloitteisesti. Siitä ei makseta palkkaa ja sitä ei tehdä taloudellisista syistä. Toimintaan osallistuville koituvat kulut voidaan kuitenkin korvata. Sen tavoitteena on toimia muiden kuin oman perheenjäsenten hyväksi. Muilla tarkoitetaan erilaisia yhteiskunnallisia ryhmiä, joita auttamalla voi hyödyttää yhteiskuntaa. Vapaaehtoistoiminnalla ei kuitenkaan pyritä korvaamaan palkkatyötä. Toimintaan osallistuvat samaistuvat muita voimakkaammin yhteiskuntaan ja heille kehittyy vahva yhteisvastuullisuuden tunne. Toiminta, josta nuori on saanut palkkaa tai jolla hän on auttanut perheenjäseniään tai lähisukulaisiaan, ei ole vapaaehtoistoimintaa. (Kauppinen & Mäkelä 2009, 5.)

Vapaaehtoistoiminta määritellään tässä työssä toiminnaksi, johon nuoret ovat osallistuneet ennen projektin koulutusta ja sen jälkeen. Myös osallistuminen koulutukseen määrittyy vapaaehtoistoiminnaksi. Koulutukseen osallistuneiden nuorten käsitykset, kuten esimerkiksi vapaaehtoinen naapurin koiran ulkoiluttaminen, määritellään myös tässä työssä vapaaehtoistoiminnaksi. Se on myös ylempi käsite tässä työssä esiintyvälle sanalle vapaaehtoistyö. Kirkon vapaaehtoistoiminnan kenttä ei työssä käsitellä kovinkaan laajasti työn rajaamisen vuoksi.

Kansalaistoiminnan käsite linkittyy vahvasti vapaaehtoistoiminnan käsitteeseen. Tässä työssä kansalaistoiminta tarkoittaa konkreettisesti sitä toimintaa, johon koulutukseen osallistuvat nuoret koulutuksen päätteeksi osallistuvat ja, jossa on kansalaistoiminnan määritelmien kuvaamia elementtejä.

2.3 Kansalaisaktiivisuus

Kansalaisaktiivisuus on syntynyt kansanliikkeiden kautta ja toisaalta se on synnyttänyt kansanliikkeitä. Näiden pohjalta ihmisten toiminta aktiivisina kansalaisina on noussut. Väljästi käytettynä kansalaisaktiivisuudella tarkoitetaan ihmisten toimintaan aktiivisina kansalaisina. (Markkola 2005, 40-41).

Aktiivinen kansalaisuus syntyy kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa. Yksin toimiessaan yksilöä ei voida vielä määritellä aktiiviseksi kansalaiseksi. Aktiivista kansalaisuutta voidaan pitää omaehtoisena, vuorovaikutukseen perustuvana, osallistuvana toimintana ja ajatteluna. (Savikuja 2005, 10.)

Helsingin nuorisoasiankeskus, joka tarjoaa nuorille mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa toimintaansa, määrittelee Internet-sivuillaan myös kansalaisaktiivisuuden termin. Heidän toiminnassa se merkitsee yksittäisten ihmisten tai ihmisryhmien tavoitteellista toimintaa heidän päättämiensä asioiden edistämiseksi. Toiminta voi olla osittain oman ryhmän hauskanpitoa, mutta sen tavoitteena voi olla myös lähiyhteisön, yhteiskunnan tai maailman kehittäminen

paremmaksi paikaksi. Kansalaisaktiivisuutta on myös määritelty joukoksi tekoja. Niitä ovat tilaisuuksien järjestäminen, aloitteellisuus ja kannanottaminen, vapaaehtoisena toimiminen ja vaikuttaminen yhteiskunnan eri rakenteissa ja päätöksentekoelementeissä. (Nuorisoasiainkeskus 2009.)

Aktiivisen kansalaisen identiteetti syntyy ja vahvistuu kohtaamisen, välittämisen ja yhteisiin asioihin osallistumisen kautta. Voutilaisen (2007) mukaan jokaisella meistä on hallussamme kohtaamisen kehittämisen avaimet, jotka vain odottavat käyttöön ottoaan. Hyvällä esimerkillä on mahdollista kannustaa ja synnyttää hyvien kohtaamisten kehityskierre, joka tempaa kaikki mukaan. (Voutilainen 2007, 171.)

Kansalaisaktiivisuus ja kansalaistoiminta on usein yhdistetty toisiinsa. Niitä kuitenkin erottaa se, että kansalaisaktiivisuus viittaa enemmän kansalaisten realisoitumattomaan toimintapotentiaaliin, kun taas kansalaistoiminta on jo realisoituvaa aktiivisuutta. (Koski 2000, 49–52.) Kosken (2000) näkökulma laajentaa kansalaisaktiivisuuden tarkoittamaan myös ajatuksia ja suunnitelmia kansalaistoiminnasta kansalaisaktiivisuudeksi, vaikka itse toimintaa ei tapahtuisikaan.

Tässä työssä kansalaisaktiivisuudella tarkoitetaan nuorten koulutuksessa luomia vapaaehtoistoiminnan ideoita, suunnitelmia, mutta myös itse toiminnan toteuttaminen määrittäyty kansalaisaktiivisuudeksi.

2.4 Motivaatio

Motivaatio -sana on lähtöisin latinankielisestä sanasta *movere*, joka tarkoittaa liikkumista. Motivaatiolla käsitetään ihmisen psyykkistä tilaa, jonka mukaan määräytyy millä vireydellä ja mitä hän kulloinkin tekee. Ihmisen henkilökohtainen motivaatio ratkaisee sen, kuinka tärkeitä erilaiset asiat ovat hänelle ja mikä on niiden tärkeysjärjestys. Motivaatio muodostuu erilaisista tarpeista ja haluista, joita kutsutaan motiiveiksi. Motivaatio voidaan jakaa myös sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen tarkoittaa sitä, että ihminen toimii

omia tarpeita täyttääkseen ja toteuttaakseen itseään. Ulkoinen tarkoittaa sitä, että motivaatioon vaikuttaa ihmisen ulkopuolelta tulevat asiat esim. palkkio tai rangaistuksen välttäminen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 16–17.) Sisäisellä ja ulkoisella motivaatiolla on keskeinen ero tutkittaessa motivaatiota. Sisäisiä motiiveja voi olla muun muassa myönteiset emotionaaliset kokemukset ja ilo, joita toiminta saa aikaan. Ulkoiset motivaatiotekijät voivat olla lyhyellä aikavälillä tehokkaita, mutta pidemmällä aikavälillä ne on koettu tehottomammiksi kuin sisäisen motivaation muodot. (Liukkonen & Jaakkola 2002, 11–13.)

Motiivi saa ihmisen suuntaamaan energiansa tavoitetta ja päämäärää kohden. Se on toiminnan psyykkinen syy, joka ohjaa toimintaa. Usein ihmisen toimintaan vaikuttavat useat motiivit samanaikaisesti ja harvoin yksilö on tietoinen niistä kaikista. Se on myös yksi ulottuvuus ihmisen persoonallisuudessa. (Vilkkö-Riihelä 1999, 446–447.)

Motivaatiolla on ihmisen käyttäytymisen suhteen kolme tehtävää. Se on käyttäytymisen energian lähde ja se suuntaa sekä säätelee käyttäytymistä. Motivaation eri tehtävät saavat ihmisen toimimaan tietyllä tavalla. Ne saavat ihmisen suuntaamaan toiminnan tavoitteita kohti, arvioimaan ihmisen pätevyyttä motivaatioprosessin myötä sekä antamaan ihmisen toimintaympäristölle ja tilanteelle merkitystä. Näkökulmat motivaatioon voidaan karkeasti jakaa mekanistisiin ja organistisiin lähestymistapoihin. Mekanistisen lähestymistavan mukaan ihminen on passiivinen, ulkoihin ja fysiologisiin tekijöihin reagoija. Ihminen ei siis voi vaikuttaa motivaatioonsa, vaan käyttäytymiseen vaikuttavat fysiologiset tarpeet ja ärsykkeet. Organistisen lähestymistavan mukaan ihminen on itse aktiivinen toimija sosiaalisessa ympäristössä ja ratkaisee, mitkä ärsykkeet ovat merkityksellisiä hänelle. Ihminen toimii vapaasta tahdosta ja motivaatio syntyy yksilön omista lähtökohdista. (Liukkonen & Jaakkola 2002, 17–18.)

Erilaisia motivaatioteorioita löytyy kirjallisuudesta yli kolmekymmentä. Niiden määrään on vaikuttanut se, että motivaatio on abstrakti tutkimuskohde, koska yksilöiden kokemukset motivaatiosta ovat hyvin henkilökohtaisia. Suurin osa

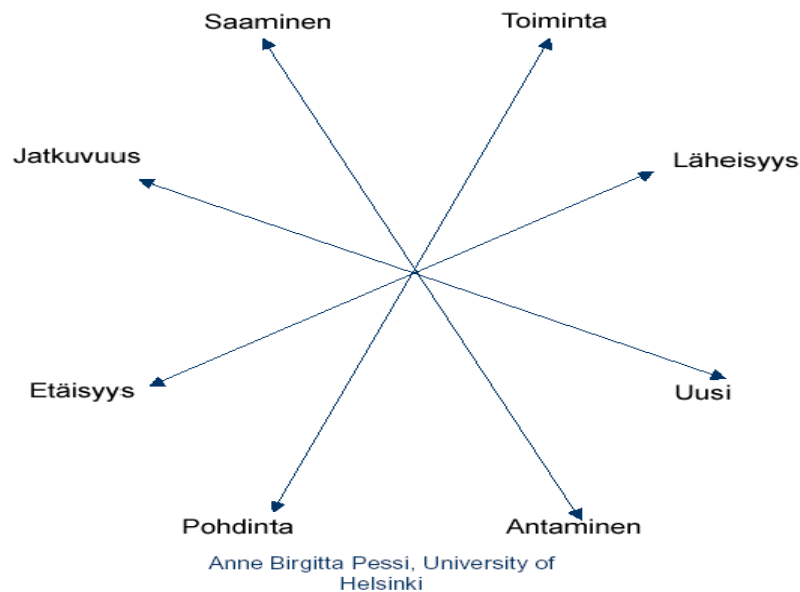
niistä on kuitenkin kapea-alaisesta näkökulmasta motivaatiota tarkastelevia niin sanottuja miniteorioita. (Liukkonen & Jaakkola 2002, 17.)

Oppimisessa motivaatio on noussut keskeiseksi teemaksi sekä oppimistutkijoiden että koulutuksen eri asteilla työskentelevien parissa. Viimeaikainen motivaatiotutkimus on osoittanut, että motivaatioon oppimisen kannalta vaikuttavat sekä oppijan sisäiset tekijät, oppimiseen liittyvät arvolutaukset ja oppimistilanteeseen liittyvät seikat. Tavoitteet, joita oppija itselleen asettaa, ennustavat oppimisprosessin luonnetta ja lopputuloksia. Opettajan on hahmotettava tapoja, joilla voidaan tukea oppijan motivaatiota. Oppijoiden motivaatioon suotuisasti vaikuttaa se, että heillä on mahdollisuus työskennellä itseään kiinnostavien ja riittävän haastavien tehtävien parissa. (Salovaara 2004.)

Tässä työssä nuorten motivaatioon koulutukseen osallistumisen suhteen perehdytään Anne-Birgitta Yeungin luoman vapaaehtoismotivaation timanttimallin avulla, joka esitellään tarkemmin seuraavassa luvussa. Tarkastelen myös onko motiiveina sisäisiä vai ulkoisia tekijöitä. Motivaation näkökulma rajautuu koulutukseen osallistuneiden ryhmien jäsenten motivaatiotekijöihin. Motivaatiotekijöillä tarkoitetaan niitä nuoria motivoivia asioita, joita he vastauksissaan antavat.

2.5 Vapaaehtoismotivaation timanttimalli

Anne Birgitta Pessi on luonut vapaaehtoismotivaation timanttimallin (**KUVA1.**), jonka avulla pyritään ymmärtämään vapaaehtoistoimijoiden motivaatiota (Yeung 2005, 105). Anne Birgitan sukunimi on aikaisemmin ollut Yeung. Tässä työssä hänen sukunimensä esiintyy siinä muodossa, jossa se on ollut lähdeoteoksessa.



KUVIO1. Vapaaehtoismotivaation timanttimali (Pessi 2008)

Yeung kehitti mallin haastatteleamalla vapaaehtoisia, jotka toimivat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tai kirkollisten yhdistysten vapaaehtoisina. Iältään he olivat 29–68 -vuotiaita. Tutkimuksen tuloksista tuli esille että, vapaaehtoisia motivoi ja innosti vapaaehtoistoimintaan sosiaaliset kontaktit, auttamishalu, epävirallinen oppiminen ja tuoreiden näkökulmien saaminen. (Yeung 2005, 105–117.)

Mallilla voidaan tutkia kokonaisvaltaisesti vapaaehtoistoiminnan motiiveja ja sitoutumista. Mallissa osallistumisella on neljä ulottuvuutta. Ne ovat saaminen ja antaminen, jatkuvuus ja uusi, etäisyys ja läheisyys sekä pohdinta ja toiminta. (Raninen ym. 2007, 9.) Näistä neljästä ulottuvuudesta oikealle suuntaavat nuolet kuvaavat myös vapaaehtoistoimijan ulospäin suuntautuneisuutta ja vasemmalla suuntaavat nuolet kohdistuvat vapaaehtoistoimijaa itseään kohtaan. Mallin avulla on mahdollista tarkastella myös eri janojen välisiä yhteyksiä ja piirtää yksittäiselle toimijalle vapaaehtoistoiminnan motivaatiokartta. (Yeung 2005, 108–121.)

Saamisella tarkoitetaan niitä tekijöitä, joita vapaaehtoistoimija kokee saavansa vapaaehtoisuudestaan itselleen ja, jotka motivoivat tästä näkökulmasta häntä vapaaehtoisuuteen. Näitä tekijöitä ovat itsensä toteuttamisen mahdollisuudet, henkilökohtainen hyvinvointi, palkitsevuus, toimintamuodot ja työkokemus.

Antamisen päässä nuolta on niitä tekijöitä, joiden motiivina on antaminen. Näitä tekijöitä ovat autettavien erityistarpeet, halu auttaa, henkilökohtaiset avun saanti kokemukset, vapaaehtoistoimijan elämäntapa, auttamishalun levittäminen. Janan keskelle jää näitä tekijöitä yhdistävä alue, jossa vapaaehtoistoimija kokee myös antavansa ja saavansa. Näitä tekijöitä ovat keskinäinen apu, antamisen kautta saaminen, hyvä mieli ja henkilökohtainen kasvu. (Yeung 2005, 109–112.)

Jatkuvuuden päässä janaa on tekijöitä, jotka kytkevät vapaaehtoisuuden jatkuvuuteen ja tuttuuteen. Näitä tekijöitä ovat aihepiirin tuttuus, positiiviset kokemukset, henkilökohtainen elämäntapa, oma identiteetti, palkkatyön jatke ja oman hyvinvoinnin sekä jaksamisen ylläpito. Uutuuden päässä janaa on tekijöitä, jotka kytkevät motivaation uutuuden etsintään ja viehätukseen. Näitä tekijöitä ovat uusien asioiden löytäminen, työmuodon kiinnostus, vastapainoa ja laajennusta omaan elämäntilanteeseen, uuden oppiminen ja henkilökohtainen muutos. Tällä janelle ei ole yhdistäviä ja vuorovaikutteisia tekijöitä janan keskialueella. (Yeung 2005, 112–113.)

Etäisyys - Läheisyys jana kerää niitä sosiaalisia tekijöitä, jotka vaikuttava vapaaehtoisen motivaatioon. Etäisyyden päässä näitä tekijöitä ovat vapaaehtoistoiminnan joustavuus, epäbyrokraattisuus ja etäisyys muihin ihmisiin. Läheisyys päässä janaa tekijöinä olivat ryhmään kuuluminen, uusien ihmisten tapaaminen, yhteishenki, sanallinen vuorovaikutus, toiminnan sosiaalisuus ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen. Tämän janan keskialueella ei ole motivaatioelementtien näkökulmasta vuorovaikutteisia tekijöitä. (Yeung 2005, 113–115.)

Pohdinta ja toiminta janan avulla saadaan tietoa, millä tavoin vapaaehtoistoiminnassa voi ilmentää arvojaan ja pohdintojaan ja millä tavoin voi etsiä toiminnallisuutta. Pohdinnan päässä janaa olivat motivaatiotekijöitä arvot, roolimallit, henkinen tai hengellinen kasvu ja omien kriisien läpikäyminen. Toiminnan ääripäässä tekijöitä olivat vapaa-ajan täyttö, toiminnallisuus, vapaaehtoistoiminnan toimintamuotojen organisointi. Tällä janelle on myös vuorovaikutteisia ja yhdistäviä tekijöitä, joita ovat arvojen toteuttaminen

toiminnassa, kanava evankelioimiseen, toimiminen hengellisenä välikappaleena ja hengellisyyden liittyminen toiminta muotoihin. (Yeung 2005, 116–117.)

2.6 Nuoruus

Suomessa on useita erilaisia määritelmiä nuoruudesta. Lastensuojelulaki katsoo lapsuuden kestävän 18 ikävuoteen asti ja nuoria ovat 18–20-vuotiaat. (Lastensuojelulaki 2007). Käytännössä yli 15-vuotiaita pidetään nuorina. Laki määrittelee 18-vuotiaan täysi-ikäiseksi ja kuitenkin Suomen lain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat (Nuorisolaki 2006). Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä nuorina käsitetään pääasiassa 15–18-vuotiaiden ikäryhmät. Kirkon työmuodoissa 18–29-vuotiaat kuuluvat nuorten aikuisten ryhmään. (Kalliomaa, Puura & Tasanko 2004, 10, 22; Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2004, 33.)

Nuoruus on nähty erottuneen erilliseksi elämänvaiheeksi 1900-luvun alussa lasta suojelevia lakeja säädettäessä. Oppivelvollisuuslaki määrittä nuoren koululaisen ja opiskelijan rooliin, joita pidetään yhteiskunnassamme edelleen keskeisinä. (Kroger 1997, 3.)

Nuoruusiällä tarkoitetaan lapsen psykososiaalista kehitystä kohti aikuisuutta. Ajanjakso sijoittuu 11–25 ikävuoden väliin. Nuoruus on nähty alkavan 10–12 ikävuoden välillä puberteetin alkaessa tuoda fyysisiä ominaisuuksia esiin. Nuoruus on jaoteltu eri ajanjaksoihin riippuen nuoren iästä, fyysisestä ja psyykkisestä kehityksestä. Ajanjaksot ovat varhaisnuoruus 11–14 -vuotiaat, keskinuoruus 15–18 -vuotiaat ja myöhäisnuoruus 19–22 tai 25 -vuotiaat. Nuoruusvaiheen kehityksen on nähty huipentuvan omakohtaisen maailmankuvan ja elämäkatsomuksen luomiseen. Nuoren elämänpiirin laajentuminen vaikuttaa minän ja minuuden vahvistumiseen, joka ohjaa nuorta luomaan vuorovaikutussuhteita erilaisiin ihmisiin. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 72–84.)

Nuoruudessa identiteetin muodostumiseen vaikuttavat samaistumiskokemukset ja sosiaalinen oppiminen. Samaistumiskohteita ovat kavereiden ja oman ryhmän ohella erilaiset idolit, sankarit ja ihanteet. (Jarasto & Sinervo 1999, 18.) Varttuessaan nuori suuntautuu kohti samanikäisiä tovereita ja kodin ulkopuoliset kontaktit kasvavat. Nuori saattaa myös liittyä erilaisiin ryhmiin itseään ja identiteettiään etsiessään. Nämä ryhmät koostuvat yleensä samanikäisistä. Nuorelle ryhmässä olemisessa on tärkeää kokea kuuluvansa joukkoon ja saada hyväksyntää. (Jarasto & Sinervo 1999, 89.) Keski- nuoruudessa ryhmän muodostumiseen vaikuttaa nuorten iän lisäksi ideologia tai harrastus. Ryhmällä on suuri vaikutus nuorten kehitykseen. Ryhmässä nuorella on mahdollisuus toimia tavoilla, joilla he eivät yksin uskaltaisi. Kaikki ryhmät eivät kuitenkaan tue nuoren kehitystä. Nuoren kasvamista voi estää se, että ryhmä ei kehity ja se jää taantumutilaan tarjoamalla lapsenomaisia ylläkkeitä. (Aalberg & Siimes 2007, 71–73.)

Nuoruudessa on mahdollisuus laajentaa käsitystään itsestään ja maailmasta harrastusten kautta. Osallistuessaan harrastukseen tai nuorisotoimintaan nuori solmii suhteita toisiin ihmisiin, saa ystäviä ja kehittää itseään. Nuorisokulttuuriin kuuluu monia erilaisia alakulttuureja, joista nuoren on mahdollisuus poimia itselleen sopivia menemisiä ja tekemisiä sitoutumatta kuitenkaan niiden arvomaailmaan. Harrastukset ja nuorille suunnattu toiminta tuottavat nuorille onnistumisen ja hyväksynnän kokemuksia, hyviä elämyksiä ja mahdollisuuden toteuttaa itseään. (Jarasto & Sinervo 1999, 181.) Vapaaehtoistoiminnan projekti tarjoaa nuorille mahdollisuuden kokoontua yhteen, saada onnistumisen ja hyväksynnän kokemuksia sekä hyviä elämyksiä. Koulutuksessa ja sitä kautta syntyvässä toiminnassa nuorilla on mahdollisuus myös itsensä toteuttamiseen.

Opinnäytetyössä nuoriksi kutsutaan kaikkia, jotka osallistuvat projektin järjestämään koulutukseen. Koulutukseen osallistumisen hetkellä nuorimmat olivat 14 vuotta ja vanhimmat 19 vuotta. Projektin kohderyhmän alaikäraja on 15 vuotta, mutta koulutukseen halukas 14 – vuotias otettiin mukaan, koska hän oli lähi aikoina täyttämässä 15 vuotta.

2.7 Toimintaympäristö

Nuorten kansalaisaktiivisuuden lisääminen vapaaehtoistoiminnan muodossa – haasteena nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta projekti toimii Diakoniamattikorkeakoulun Porin toimipaikan alaisuudessa. Sen tarkoituksena on lisätä nuorten kansalaisaktiivisuutta ja tietoisuutta sen perusperiaatteista sekä toimia nuoret huomioiden, niin että he itse kertovat ja suunnittelevat, minkälaista vapaaehtoistoimintaa he haluavat tehdä. Konkreettisesti tämä tapahtuu projektissa kehitettävän vapaaehtoistoiminnan koulutuksen pohjalta, jota projekti järjestää nuorille. Projektin toiminta-aika on vuoden 2009 syyskuusta vuoden 2012 elokuun loppuun. Sen aikana on tarkoitus myös kehittää vapaaehtoistoiminnan koulutusta ja opinnäytetyöni on osaltaan kehittämässä koulutusta. Projektin toiminnan avulla pyritään kokoamaan myös vapaaehtoistoimintaa tarvitsevan ja tarjoavan kentän sekä organisoimaan nuorten toteuttamaa vapaaehtoistoimintaa. Projektin tavoitteena on valmistaa nuorille suunnattu vapaaehtoistyön koulutusmalli ja selkeä formaatti nuorten vapaaehtoistoiminnan organisoimisesta. Tavoitteena on myös pitää yllä uusia projektin aikana käynnistyneitä yhteistyön muotoja, jotka mahdollistavat nuorten vapaaehtoistoiminnan. Välittömänä kohderyhmänä projektilla ovat nuoret kansalaiset ja välillisinä kohderyhminä kaikenikäiset kansalaiset, yksityinen, kolmas ja julkinen sektori sekä muu vapaaehtoistoiminnan mahdollistama kenttä. (Mäkelä & Kauppinen 2009.)

Arvioituna tuloksena ja vaikutuksena projektin on tarkoitus saada aikaan pysyvää, uutta toimintakulttuuria nuorten vapaaehtoistoiminnassa. Projektin toimiessa nuorten tietoisuus vapaaehtoistoiminnasta ja sen mahdollisuuksista lisääntyy sekä se lisää nuorten osallistumisen ja yhdessäolon mahdollisuuksia. Projektia rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto ja satakunnan ELY – keskus, joka projektin alussa toimi vielä nimellä TE –keskus. (Mäkelä & Kauppinen 2009.) Sanoilla projekti ja vapaaehtoistoiminnan projekti tarkoitetaan tässä työssä juuri tätä kyseistä projektia.

Sampolan nuorisotila kuuluu Porin kaupungin vapaa-aikaviraston alaisuuteen. Se on yksi Porin viidestä nuorisotilasta. Sampolan nuorisotilalla järjestetään

nuorille erilaista ohjelmaa. Nuoret voivat kokoontua siellä vapaasti tai osallistua siellä kokoontuviin ryhmiin. Toiminnassa otetaan huomioon nuorilta tulevat ehdotukset. Nuorisotilan yksilötyön periaatteena on olla tukena, turvana, kuuntelijana ja rinnalla kulkijana nuoren elämässä. (Sampolan nuorisotilan toimintakertomus 2009.) Yleisellä tasolla tarkoituksena on tukea nuorten elämänhallintaa, sosiaalista vahvistumista ja luoda edellytyksiä hyvään elämään (vapaa-aika viraston toimintakertomus 2009). Vuonna 2009 se on ollut auki 153 päivänä, tilaisuuksia siellä on ollut 327 ja osallistumiskertoja 5545 (vapaa-aika viraston toimintakertomus 2009).

Länsi-Pori seurakunta on luterilainen seurakunta, johon kuuluu noin 13000 jäsentä. Sen alue kattaa Porin kaupungista 17 kaupunginosaa. Länsi-Porin seurakunnan yhtenä työmuotona on nuorisotyö, joka kokoaa nuoria erilaisiin aktiviteetteihin vuosittain n. 150 nuoren verran. Nuorisotyön eri toimintamuotoja ovat nuortenillat, nuorten messut, yökahvila, isoskoulutus, leiriavustajakoulutus, kerhonojajakoulutus, erilaiset leirit ja retket. (Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyön tilastot 2009 ja nuorisotyön toimintakertomus 2009.)

Opinnäytetyö tehtiin Sampolan nuorisotilan ja Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyön tarjoamissa toimintaympäristöissä. Niitä linkittävänä tekijänä toimi vapaaehtoistoiminnan projekti, joka järjesti koulutuksensa kyseisissä toimintaympäristöissä.

2.8 Aikaisemmat tutkimukset

Nuorten ja nuorten aikuisten suhdetta vapaaehtoistoimintaan on tutkittu ja siitä on kirjoitettu jonkin verran. Näkökulmina niissä on ollut muun muassa opiskelijoiden suuntautuminen järjestötyöhön, nuorten kiinnostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan, nuorten auttamisvalmius ja nuorten osallistuminen seurakunnan isostoimintaan. Diakonia-ammattikorkeakoulun useammassa aikaisemmassa opinnäytetyössä on tutkittu vapaaehtoisten motivaatiota, mutta suurimmassa osassa tutkimuksia vapaaehtoiset olivat aikuisia.

Susanna Hyväri artikkelissaan Kansalaistoimintaan suuntautuminen sosiaali-, terveys- ja kirkon alan opinnoissa tarkastelee sosiaalialan opiskelijoiden suuntautumista järjestötyöhön. Hän oli tutkinut 70 Diakin opinnoita, joissa aiheena oli kansalaistoiminta. Opiskelijoiden kokemusten mukaan vaikuttaa siltä, että kansalaistoiminta tarjoaa hyvät lähtökohdat sosiaali- ja terveysalan ammatillisiin perusvalmiuksiin. Ihmisten kohtaamista heidän arjessaan, vuorovaikutukseen pääsemistä, erilaisten ryhmien vetämistä ja toiminnan organisointia on suhteellisen helppoa opiskella erilaisissa opiskelijoiden mukaan epämuodollisissa kohtaamisissa ja ryhmätilanteissa. (Hyväri 2008, 10.)

Anne Birgitta Yeung (2008) toteaa tutkimuksessaan vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta?, että nuorilla on kiinnostusta vapaaehtoistoimintaan. Aineistona hänellä oli 14–24-vuotiaille nuorille tehty kyselytutkimus. Erityisesti nuoret osoittivat tutkimustulosten perusteella kiinnostusta toimimiseen lasten ja nuorten parissa, urheiluun liittyviin toimintoihin, sekä sosiaali- ja terveysterveystoimintoihin. Kiinnostusta herättäviä vapaaehtoistoiminnan aiheita olivat myös kulttuuri ja taide sekä eläinten-, ympäristön- ja luonnonsuojelun aihealueet. Edellä mainitut nuorten kiinnostuksen kohteet ovat yhtenevät vuonna 1997 suomalaisnuorten arvo maailmaa koskevien tutkimustulosten kanssa. (Yeung 2008, 56.)

Raha-automaattiyhdistyksen ”Suomalaiset auttajina” -kyselyn raportissa todetaan, että erityisen auttamisvalmiita ovat nuoret. Raportissa nuorten todettiin olevan muita ikäryhmiä valmiimpia auttamaan teoilla lähes kaikkia kyselyssä mainittuja kohderyhmiä. (Pessi 2008, 1.) Niitä olivat sairaat lapset, työttömät, kehitysvammaiset, ikäihmiset, omat lapset, omat vanhemmat, vankilasta vapautuvat, huumeidenkäyttäjät, köyhät suomalaiset, kadulla kerjäävät ihmiset, Suomen lähialueiden köyhät, kehitysmaiden ihmiset ja Suomessa asuvat pakolaiset (Pessi 2008, 10). Raportin mukaan vahvimmin suomalaisia auttamaan motivoi auttamisen ilo. Nuorten motiiveiksi ilon lisäksi todettiin auttaminen oikeana tekona, kuin myös elämäntapana. (Pessi 2008, 1.)

Nuorten osallistumista osoittaneita ovat seurakuntien nuorisotyömuodon, isostoiminnan suosion pysyvyys ja kasvu. Jouko Porkka tutkimuksessaan ”On

kunnia olla isonen, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa”, toteaa kirkon isostoiminnassa tapahtuneen merkittäviä muutoksia. Näistä nuorten osallistumisen halukkuutta kuvaavat esimerkiksi isostoimintaan osallistuvien määrän kaksinkertaistuminen, isostoiminnan luonteen muuttuminen rippikoulua avustavista tehtävistä avustamaan myös muissa seurakunnan työmuodoissa sekä isoskoulutuksen kuvaaminen osaksi nuorisokulttuuria. (Porkka 2004, 31–39.) Porkan tutkimuksen tehtävänä oli koota ajankohtaista tietoa seurakuntien isostoiminnan malleista ja sisällöistä, saatujen tulosten arviointi ja valtakunnallisten kehityslinjausten laatiminen niiden pohjalta. (Porkka 2004, 19.)

Nuorten halukkuuden ja vapaaehtoistoimintaan innostumisen puolesta kertoo myös Elise Kytän opinnäytetyö ”On kiva kun nuorilta kysytään” – nuorten toiveita seurakunnan auttamistyöstä. Tutkimuksessa haastateltiin 24 (15–27 -vuotiasta) nuorta, tavoitteena selvittää millaiseen auttamistoimintaan he olisivat valmiita sitoutumaan. Tutkimuksen perusteella nuoret ovat halukkaita vapaaehtoistoimintaan, erityisesti vanhusten parissa. Tutkimustuloksena nuorten halukkuus toimia vapaaehtoisena etenkin vanhusten parissa saattaa olla yllättävä, mutta kuvaa erityisen hyvin nuorten auttamishalukkuuden monimuotoisuutta. (Kyttä 2008, 70.)

Diakin opinnäytetyössä ”Suurella sydämellä” selvisi, että nuoria aikuisia motivoi Suurella sydämellä –projektissa vapaaehtoisena toimimiseen halu auttaa. Opinnäytetyössä tutkittiin Tampereen seurakuntayhtymän alaisuudessa olevan Suurella sydämellä –projektin vapaaehtoisten motivaatiota Webropol –ohjelmalla luodun kysymyslomakkeen avulla. (Naukkarinen, Väliahde & Väliheikki 2008, 2.)

Myös kriittistä ääntä on kuulunut nuorten suhteesta kansalaistoimintaan. Nuori kansalainen – tutkimuksen mukaan suomalaiset 14–15–vuotiaat nuoret ovat muiden maiden nuoria passiivisempia osallistumaan kansalaistoimintaan. Tutkimus oli kyselytutkimus, jonka kohderyhmänä olivat 8.luokkaa käyvät nuoret. Tämän tutkimuksen näkökulmat koskivat suurimmaksi osaksi nuorten halukkuutta poliittiseen osallistumiseen. Tutkimuksen mukaan nuoret arvostavat

kansalaisjärjestöissä toimimista, mutta eivät liitä sitä yleiseen poliittiseen keskusteluun. (Suutarinen, Brunell, Poutiainen, Puhakka, Saari & Törmäkangas 2001; Nylund & Yeung 2005, 167.)

Myös nuorisolaki (2006) painottaa nuorten osallistumisen ja kansalaisaktiivisuuden lisäämistä. Sen tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tämän toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 2006, 1 luku, 1 §.)

Edellä mainittujen tutkimuksien tulokset ovat kertoneet siitä, että nuoret ja nuoret aikuiset ovat valmiita ja halukkaita vapaaehtoistyöhön ja kansalaisaktiivisuuteen. Näiden tulosten pohjalta myös vapaaehtoistoiminnan projekti lähti liikkeelle.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Metodologinen lähestymistapa

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Sen tyypillisiä piirteitä ovat kokonaisvaltainen tiedon hankinta, aineiston keruu luonnollisissa todellisissa tilanteissa, ihmisten käyttäminen tiedon keruun instrumenttina, induktiivisen analyysin ja laadullisten metodien käyttö, tarkoituksen mukainen kohdejoukko, tutkimussuunnitelman muodostuminen tutkimuksen edetessä ja tapauksien käsittelyt ainutlaatuisina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 153–155.) Sillä selvitetään yleensä kokemuksellisten ilmaisujen sisältöä. Niitä voivat olla kokemukseen pohjautuvien käsitysten, näkemysten ja ajatusten muodossa. (Eskola & Suoranta 1998, 13–16.) Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen (Vilka 2005, 97). Ihmisellä on tapana hahmottaa maailmaa merkityksellistämisen prosessin ja merkitysyhteyden kautta (Eskola & Suoranta 1998, 45). Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on saada ihmisten omia kuvauksia heidän kokemastaan todellisuudesta (Varto 1992, 23–24).

Laadullinen tutkimusote sopii tähän tutkimukseen, koska aineisto kerätään luonnollisissa todellisissa tilanteissa, joissa nuoria käytetään tiedon keruun instrumentteina. Nuorten motiivit ja käsitykset vapaaehtoistoiminnasta sekä kokemukset koulutuksesta kertovat heidän kokemastaan todellisuudesta. Metodologinen lähestymistapa on triangulaatio ja teemoiltaan opinnäytetyö liittyy motivaatio- ja arviointitutkimuksen tutkimuskenttään.

3.1.1 Triangulaatio

Triangulaatio tarkoittaa useamman eri aineiston, teorian ja/tai menetelmän käyttöä tutkimuksessa. Siinä yhdistetään useita menetelmiä ja lähestymistapoja, jotka tuottavat useampia näkökulmia tutkittavasta ilmiöstä. Tämä voi saada aikaan sen, että voimassa voi olla samaa ilmiötä kuvaavia keskenään

ristiriitaisia tutkimustuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 141–142.) Triangulaatiota voi käyttää neljästä eri näkökulmasta. Näitä ovat aineistotriangulaatio, tutkijatriangulaatio, teoriatriangulaatio ja menetelmätriangulaatio. Aineistotriangulaatiossa käytetään useammanlaisia aineistoja esimerkiksi haastatteluja ja lehtiartikkeleita. Tutkijatriangulaatiossa on kaksi tai useampia tutkijoita tutkimassa ilmiötä. Teoriatriangulaatiossa aineistoa tutkitaan erilaisilla teorioilla. Menetelmätriangulaatiossa tutkimuskohdetta tutkitaan useilla erilaisilla aineistonhankinta- ja tutkimusmenetelmillä. (Eskola & Suoranta 1998, 6-7.)

Triangulaatiota on käytetty tässä työssä sekä menetelmä- että aineistotriangulaation näkökulmasta. Menetelmätriangulaation näkökulma on esillä työn metodologisen viitekehyksen eri teorioista muodostuvassa taustassa ja aineistonhankintamenetelmissä. Useamman aineistonkeruumenetelmän avulla saadut eri muodoissa olevat aineistot antavat työlle aineistotriangulaation näkökulmaa.

3.1.2 Motivaatiotutkimus

Motivaatiotutkimuksen juuret perustuvat monilta osin varhaisen psykologian tutkimuksen koulukuntien näkemyksiin. Nykyteorioissa motivaation nähdään koostuvan monista tekijöistä. Vaikuttavina päätekijöinä ovat ihminen itse ja ympäristö. (Maehr & Meyer 1997.) Motivaatiotutkimuksessa on vielä paljon kehitettävää, koska tutkimus-menetelmät ovat melko yksinkertaisia. Se on keskittynyt vain tietoisien motivaation tutkimiseen ja tutkimukset ovat perehtyneet suurimmaksi osaksi vain motivaation tematiikkaan. Motivaation yhteyttä muihin psykologisiin aihealueisiin on tutkittu vielä vähän, kuten esimerkiksi motivaation tutkimista persoonallisuuden yhteydessä. (Nurmi & Salmela-Aro 2002, 25.) Tutkimuskohteita ovat olleet esimerkiksi yksilöiden tavoitteiden arvo- ja motiiviperustat sekä sisäinen motivaatio, toimintamallit ja –strategiat, joilla tavoitteisiin pyritään (Liukkonen & Jaakkola 2002, 13–15; Riihelä 1999, 447).

Nykyään motivaatiotutkimuksessa on useita tutkimusparadigmoja. Alkuaikojen viettiteorioista, behaviorismista ja kognitiivisista motivaatioteorioista on päädytty sosiaalis-kognitiivisiin teorioihin. Niitä ovat esimerkiksi itsepystyvysteoria, tavoiteorientaatioteoria, sisäisen ja ulkoisen motivaation teoria sekä koetun pätevyyden teoria. (Liukkonen, Jaakkola & Suvanto 2002, 28.) Motivaatiotutkimuksen on sanottu olevan monimutkainen käsitteiden ja teorioiden verkko. Niiden taustalla on kuitenkin yhteinen tavoite tutkia ihmistä motivoivia tekijöitä. (Lehtinen & Kuusinen 2001, 213.)

Motivaatiotutkimusten perusteella on luotu vapaaehtoistoiminnan funktioiden luettelo. Sen voi tiivistää kuuteen vapaaehtoistoiminnan motivaatiotekijään: arvot, ymmärrys, kunnioitus, sosiaalinen, ura ja suojele. Pohjoismaiset tutkimukset edustavat vapaaehtoistoiminnan motivaatiokirjallisuuden laajinta aluetta eli sosiaalipalveluja. Suurimmassa osassa tätä aluetta koskevissa tutkimuksissa toistuvat seuraavat teemat: vapaaehtoisen motivaatioon sisältyvä altruismi, sosiaalisten kontaktien kaipuu, kiinnostus sosiaalipalveluihin sekä henkilökohtaiset emotionaaliset tarpeet. (Yeung 2005, 83–88.)

Tässä työssä on motivaatiotutkimuksen elementtejä, koska tarkoituksena on tutkia nuoria motivoivia syitä lähteä vapaaehtoistoiminnan koulutukseen. Motivaatiotutkimuksessa tutkitaan ihmisen omaa tahtoa ja tässä työssä nuorten tahtoa kuvaa ne asiat, jotka vaikuttavat eniten heidän motivaation lähteä koulutukseen mukaan. Kuten viimeisissä motivaatiotutkimuksen tutkimuskohteissa myös tässä työssä käsitellään sekä yksilöiden sisäisiä että ulkoisia motivaatiotekijöitä. Motivaation vaikuttavina päätekijöinä ovat ihminen itse ja ympäristö. Nämä päätekijät ovat myös huomioitu tässä työssä.

3.1.3 Arviointitutkimus

Arviointitutkimusta eli evaluaatiotutkimusta on kutsuttu systemaattiseksi sosiaalitutkimuksen menettelytapojen soveltamiseksi, joilla arvioidaan sosiaaliin interventio-ohjelmiin liittyviä käsityksiä ja suunnitelmia sekä niiden toteuttamista ja hyödyllisyyttä. Sosiaaliset interventio-ohjelmat voivat olla

erilaisia palvelujärjestelmiä tai – ohjelmia ja arvioinnilla pyritään kehittämään ja parantamaan niiden toimintatapoja. (Freeman & Ross 1989, 18.) Laadukas arviointi vaatii aina harkittua tutkimusasetelmaa, havaintoaineiston keräämistä, analyysiä ja tulkintaa. Nämä asiat varmistavat havaintojen ja niistä tehtävien suositusten luotettavuutta. (Robson 2001, 25.) Arviointitutkimuksesta voi puhua silloin, kun teoretisointi ja tiedontuotanto yhtyvät. Yleensä arviointi ja tutkimus erottuvat vain yleisellä tasolla ja mistään ehdottomista kategorioista ei voi tässä mielessä puhua. (Shaw 1999, 17–18.)

Yleiskäsitteenä arvioinnilla tarkoitetaan sekä käytännöllistä arviointitoimintaa että arviointitutkimusta. Juuret arvioinnilla on yhteiskuntatieteissä, mutta 1990-luvulta eteenpäin käytäntölähtöinen ei-tutkimuksellinen arviointi on lisääntynyt. (Rajavaara 2006, 18.) Arviointi tarkoittaa kirjaimellisesti arvottamista eli se pitää sisällään arvon määrittämisen. Arviointi voi olla formaalista tai ei-formaalista, eli muodollista tai ns. arkielämän arviointia. Muodollisella arvioinnilla pyritään lisäämään ymmärrystä ja tietoa arvioinnin kohteesta. Arkielämän arviointi ei ole tutkimusta, koska se ei ole systemaattista. (Dale 1998, 11.)

Arviointi ja arviointitutkimus liittyvät sosiaalityön osalta tavallisesti tuotettuun palveluun, ohjelmaan, innovaatioon, interventioon tai projektin organisointiin, ominaisuuksiin ja toiminnan tuloksellisuuteen (Shilling 1997, 174). Englanninkielinen termi ”program(me) evaluation” esiintyy usein evaluaatiokirjallisuudessa ja se voi liittyä kaikkiin edellä mainittuihin toiminnan muotoihin. Sisällöllisesti se vastaa auttamistyön erilaisia organisointimuotoja. (Robson 2001, 25.) Arvioinnilla voidaan pyrkiä kolmeen eri tarkoitukseen. Ne ovat tilivelvollisuuden tai vastuullisuuden täyttäminen, kehittämistyön edistäminen ja uuden tiedon tuottaminen. Rajavaara (2006) määrittelee ne katsauksessaan seuraavasti. Tilivelvollisuus tarkoittaa organisaation tilivelvollisuuden todentamiseksi ja täyttämiseksi tarvittavaa, sisäistä toiminnan ja tuloksellisuuden arviointia, joka perustuu jatkuvaan seurantaan. Kehittävä arviointi tarkoittaa organisaation sisäistä ja mahdollisesti tutkimusavusteista arviointia, jonka tarkoitus on tukea organisaatioiden ja työyhteisöjen muutostyötä sekä työmenetelmien ja työ- ja palveluprosessien kehittämistä. Arviointitutkimus tarkoittaa ulkoisesti tai sisäisesti tehtyä, tieteellisiin

menettelyihin perustuvia arviointeja, jotka pyrkivät uuden tiedon tuottamiseen. (Rajavaara 2006, 20.)

Arviointitutkimuksissa on sovellettu erilaisia metodologisia paradigmoja, eli lähestymistapoja. Sosiaalityön arviointitutkimuksissa on ollut nähtävissä neljää paradigmaa. Ne ovat positivistinen, jälkipositivistinen, kriittinen ja konstruktiivinen paradigma. Toisistaan ne erottuvat vallitsevan todellisuus-käsityksen, tutkijan ja tutkimuskohteen välisen suhteen ja tutkijan tiedon hankkimistavan perusteella. (Guba 1990, 18.) Positivistisessa lähestymistavassa pyritään arvioinnin näkökulmasta löytämään ”oikeaa tai parasta toimintatapaa”. Tutkija asettuu kohteensa ulkopuolella ja kerää luonteeltaan objektiivista tutkimustietoa. Tätä lähestymistapaa on käytetty interventioiden vaikuttavuustutkimuksessa paljon. Niissä on tehty ennen ja jälkeen mittauksia ja käytetty vertailuryhmiä. Lähtökohta perustuu siihen, että toimenpide, jolla voidaan vaikuttaa ongelmaan, pyritään tutkimuksella osoittamaan oikeaksi tai vääräksi. Lähestymistapa on saanut sosiaalityönpiirissä osakseen kritiikkiä sen takia, että sen seurauksena arvioinnin kohde on objekti ja tämä johtaa ongelmakuvan yksinkertaistumiseen. (Shaw 1999, 19.)

Jälkipositivistisessa lähestymistavassa ominaispiirteitä ovat tulos- ja vaikuttavuusmittauksen ohella prosessit, osallisten ilmiöille antamat merkitykset ja paikallinen toimintaympäristö. Näin suuntaus laajentaa positivistista lähtökohtaa. (Shaw 1999, 19.) Arviointiparadigma lähtee siitä, että todellisessa maailmassa havaittavien sosiaalisten ilmiöiden lisäksi niiden välillä vallitsee myös systemaattiset ja vakiintuneet riippuvuussuhteet (Owen & Rogers 1999, 87).

Kriittinen lähestymistapa liittyy ajatukseen, jossa on tarkoitus lisätä kohderyhmän tietoisuutta, käynnistää muutosprosesseja ja edistää niitä. Kyseessä voivat olla oikeudenmukaiseen vallankäyttöön ja valtarakenteisiin liittyvät tekijät. (Shaw 1999, 19.) Lähestymistavasta esimerkkejä sosiaalityön alueella ovat feministinen sosiaalityö ja osittain empowerment eli asiakkaiden valtaistaminen. Epäoikeudenmukainen yhteiskunta ja sen seurauksena vaikuttukset ovat lähestymistavan lähtökohtana. (Owen & Rogers 1999, 228–229.)

Toimintatutkimusta käytetään usein arvioinnin välineenä ja siinä tutkijalla on aktiivinen tehtävä muutoksen aikaansaamisessa (Wahlberg 1998, 47–62).

Konstruktivisen arviointiparadigman mukaan ei ole olemassa yhtä objektiivista todellisuutta, jonka tutkija voi löytää eli sosiaalinen todellisuus on sosiaalisesti konstruoitu. Lähestymistavan todellisuuskäsityksen mukaan on olemassa useita sosiaalisesti rakentuneita todellisuuksia, jotka ovat riippumattomia kausaalisuhteista. Ne perustuvat yksilön hahmottamiin kokemuksiin ja ovat vuorovaikutuksellisia. (Guba & Lincoln 1989, 86.) Tästä lähtökohdasta tapahtuvaa arviointia on kritisoitu siitä, että tasa-arvoistaminen menee liiallisuuteen eli osallisten konstruktioita ei priorisoida. On ajateltu, että tässä asetelmassa tutkijalle jää vain välittäjän tehtävä. (House & Howe 1999, 69.)

Tutkijan näkökulma vaikuttaa arviointitutkimuksessa käytettäviin tutkimusmenetelmiin. Laadullinen tutkimusaineisto on hallitseva prosessiarvioinneissa ja konstruktivistiseen lähtökohtaan perustavissa tutkimuksissa. Arviointia kutsutaan formatiiviseksi silloin, kun se liittyy rajoitettuun kontekstiin ja sillä ei ole yleistettävyyttä muihin konteksteihin, kuten esimerkiksi organisaation toiminnan tai interventioprojektin kehittäminen. Näissä arvioinneissa käytetään useampia tutkimusmenetelmiä, jotka kaikki yhdistyvät lopullisessa arvioinnissa. (Patton 1990, 155–156; Robson 1999, 83.)

Toimintatutkimuksen menetelmiä sovelletaan usein kriittiseen ja valtaistavaan lähtökohtaan perustuvassa arvioinnissa. Tutkijan tehtävänä on arvioitavan toiminnan suuntaaminen sisäisen arvioinnin mukaisesti prosessin edetessä ja hän on lähellä kohdettaan. Toimijoiden kanssa käytävä dialogi merkitsee tutkijalle yhtäaikaista ilmiöiden ymmärtämistä ja niiden muuttamista. Tämän kaltainen arviointi on osa kehittämisprojekteja ja on luonteeltaan reflektiivistä. (Wahlberg 1998.)

Tutkijan roolin selvittäminen asianosaisten kanssa ennen tutkijan työn alkamista on keskeistä arviointitutkimuksessa. Raportoidessa on pyrittävä rehellisyyteen, totuudenmukaisuuteen, tasapuolisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. (Kylmäkoski 2003, 4.)

Nuorisotutkimuksessa arvioinnilla voidaan tarkoittaa nuorison parissa työskentelevien toimijoiden tai hankkeiden arviointia tai akateemisen oppineisuuden arviointia. ESR-hankkeiden lisääntyttä projektiarvioinnin kysyntä on kasvanut nuorisotutkimuksessa. (Kylmäkoski 2003, 6.) Nuorten parissa tehtävää työtä on mahdollista arvioida työn monessa eri vaiheessa ja arviointikin voidaan tehdä erilaisin menetelmin ja erilaista arviointinäkökulmaa käyttäen. Arviointi voi tapahtua myös prosessina, jolloin tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla hanketta voidaan kehittää. (Kylmäkoski 2003, 8.)

Tutkijan roolia arviointitutkimuksessa on kritisoitu kentän toimijoiden puolelta oman työnsä tekemisen kannalta tarpeettomina. Työntekijöiden mielestä tutkijasta olisi hyötyä, jos hän tekisi samaa päivittäistä työtä kuin hekin. Tutkijat ovat taas kritisoineet sitä, ettei kenttäväki suvaitse toimintansa rakentavaakaan kritiikkiä. Suomalaisessa nuorisotutkimuspiirissä tehtävän arviointitutkimuksen kannalta olisi hyvä perusta koostaa nuorisoprojekteja arvioiville tutkijoille yhteinen perusohjeisto, jossa selvitettäisiin tutkijan paikka, velvollisuudet ja vastuu suhteessa arvioinnin kohteisiin ja toiminnan rahoittajiin. (Kylmäkoski 2003, 9-10.)

Keskeisimpiä ongelmia arviointitutkimuksessa on tulosten yleistettävyys. Yleensä arvioitavat hankkeet ovat syntyneet paikallisista tarpeista ja kysynnästä, joka johtaa niiden ainutkertaisuuteen. Tutkimuksessa pitäisi kuitenkin pyrkiä laajaan hyödynnettävyyteen ja se vaatii tulosten yleistettävyyttä. (Kylmäkoski 2003, 73.)

Teoreettisella tasolla tämän opinnäytetyön arviointiin ja arviointitutkimukseen liittyviä näkökulmia ovat työn liittyminen sosiaalialaan ja nuorisotutkimukseen. Myös vapaaehtoistoiminnan koulutuksen vaikuttavuuden arviointi nuorten käsityksiin ja kokemuksiin vapaaehtoistoiminnasta sekä koulutuksesta ovat liittyvät arviointitutkimuksen kenttään. Metodologisena lähestymistapana ovat konstruktiiivinen ja kriittinen lähestymistapa. Konstruktiiivisena näkökulmana on se, että arviointiin vaikuttaa nuorten omat kokemukset ja käsitykset vapaaehtoisuudesta. Myös laadullinen tutkimusaineisto on hallitsevaa

konstruktivistisen lähtökohtaan perustuvissa tutkimuksissa ja siksi myös tämän työn aineisto on laadullista. Kriittisen lähestymistapaan liittyy nuorten käsityksiin vaikuttaminen koulutuksen kautta, heidän kanssaan käytävä dialogi ja yhtäaikainen ymmärtäminen sekä käsityksien muuttuminen vapaaehtoistoiminnasta.

Yleisesti arviointi tässä työssä on formatiivista, koska se liittyy rajoitettuun kontekstiin, eli tässä tapauksessa Porissa kokoontuvaan kahteen ryhmään. Muiden ryhmien kanssa tulokset voivat olla erilaisia, mutta myös samankaltaisuutta voi löytyä. Formatiiivisessa arvioinnissa on ominaista käyttää useampia tutkimusmenetelmiä niin kuin tässä työssä on käytetty.

Arviointitutkimuksessa myös tutkijan näkökulma vaikuttaa käytettäviin menetelmiin. Tässä työssä käytettäviin menetelmiin ovat vaikuttaneet sekä oma näkökulmani että projektin työntekijöiden näkökulmat. Kylmäkosken mainitsemia tutkijoiden ja kentän toimijoiden välisiä ongelmia ei tullut vastaan tätä työtä tehdessä. (Kylmäkoski 2003, 9-10.)

3.2 Aineiston keruu- ja analysointimetodit

Aineiston keruu- ja analyysimetodit ovat tässä työssä laadullisia. Aineisto kerättiin havainnoiden, vapaaehtoistoiminnan työkirjan, koulutuksen sisältöjen ja vapaaehtoistoiminnan timanttimallin avulla. Nuorten motivaatiota analysoitiin myös timanttimallin avulla ja heidän käsityksiään ja kokemuksiaan analysoitiin sisällön analyysillä.

3.2.1 Havainnointi

Havainnointi on yksi mahdollisuus kerätä aineistoa laadullisessa tutkimuksessa. Sen avulla saadaan selville toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat. Suurin etu havainnoinnissa on se, että sen avulla saadaan välitöntä tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta. Kritiikkiä menetelmä on saanut siitä,

että havainnoija saattaa häiritä tilannetta tai vaikuttaa jopa sen kulkuun. Havainnoinnin menetelmiä voidaan kuvata kahdella nimityksellä. Ne ovat systemaattinen ja osallistuva havainnointi. Yleensä systemaattista havainnointia käytetään kvantitatiivisesti painottuneissa tutkimuksissa ja osallistuvaa havainnointia kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmänä. (Hirsjärvi ym.1997, 199–202.) Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu yhteisön toimintaan. Siinä toimitaan itselle vieraassa ympäristössä, keskitytään pääasiassa tarkkailuun, havainnoidaan ja tallennetaan kerätyt tiedot systemaattisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 9.)

Havainnoinnin näkökulmasta aineistoa kerättiin suurimmaksi osaksi tarkkailemalla. Tarkkailun kohteena oli koulutuksessa esiintyvä nuorten antamat vastaukset koulutuksen sisältöön kuuluvissa yhteisissä tehtävissä. Vastauksia antaessaan heidän kehonkieli ja äänenpainot olivat myös tarkkailun kohteena. Tällä pyrittiin huomioimaan vastauksissa esiintynyt huumori tai leikkimielisyys. Tavallaan havainnointi oli myös osallistuvaa, sillä joihinkin nuorten vastauksiin esitettiin tarkentavia kysymyksiä. Nämä kysymykset synnyttivät myös keskusteluja ja vaikuttivat osaltaan vastauksiin. Osittain havainnointi tapahtui vieraassa ympäristössä, koska en ole osallistunut projektin järjestämään vapaaehtoistoiminnan koulutukseen aikaisemmin. Toisaalta ympäristö on tuttu, koska toinen ryhmä kokoontuu Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyön tiloissa ja nuoret ovat tuttuja minulle. Havainnot on kirjattu välittömästi paperille ja myöhemmin kirjoitettu puhtaaksi.

3.2.2 Vapaaehtoistoiminnan työkirja ja koulutuksen sisältö

Vapaaehtoistoiminnan työkirjan ja koulutuksen sisällön ovat luoneet Sanni Mäkelä ja Marju Kauppinen, jotka toimivat projektin työntekijöinä. Niiden pohjana ovat olleet lukuisat erilaiset vapaaehtoistoiminnan koulutusten aineistot. Niistä työntekijät ovat ottaneet osia ja muokanneet niitä projektin koulutukseen sopiviksi. Koulutuksen sisältöihin liittyvät harjoitukset ja tehtävät ovat sovellettuja monesta eri harjoitus oppaasta ja työntekijöiden omista kokemuksista. (Mäkelä, Sanni, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2010.)

Työkirjan tehtävien tekeminen on osa koulutuksen sisältöä. Osa työkirjan ensimmäisen ja viimeisen koulutuskerran tehtävistä ovat muokattu osasta teemahaastattelurungon kysymyksistä. Muokkaamisen ovat suorittaneet projektin työntekijät. Tehtävien avulla on kerätty tietoa nuorten motiiveista, käsityksistä ja kokemuksista suhteessa vapaaehtoistoimintaan. Ensimmäisen koulutuskerran aineiston keruutehtäviä työkirjassa oli kaksi. Toisella selvitettiin nuorten taustaa ja ajatuksia vapaaehtoistoinnasta. Toinen kysymys selvitti nuorten motiiveja osallistua koulutukseen ja sen jälkeiseen vapaaehtoistoimintaan. Viimeisellä koulutuskerralla työkirjassa oli tehtävä, jossa piti kirjoittaa työkirjassa oleville viivoille, minkälaisessa vapaaehtoistoinnassa haluaa olla mukana koulutuksen jälkeen. (Kauppinen & Mäkelä 2009, 2-4.)

Osa teemahaastattelurungon kysymyksistä muokattiin projektin työntekijöiden toimesta koulutustilanteeseen liittyviksi tehtäviksi. Ensimmäisen koulutuskerran aikana kerättiin fläppipaperille nuorille mieleen tulevia ajatuksia otsikon vapaaehtoistoiminta alle. Viimeisellä koulutuskerralla fläppipaperille kirjoitettiin uudestaan sana vapaaehtoistoiminta ja nuoret saivat taas sanoa, mitä ajatuksia se tuo heille sillä hetkellä mieleen.

Nuorten kokemuksia koulutuksesta kerättiin kahdella toiminnallisella palaute-tehtävällä. Tehtävät koulutukseen olivat valinneet projektin työntekijät. Toisessa tehtävässä esitettiin väitteitä koulutuksesta ja nuorten tehtävänä oli mennä teipistä tehdylle janalle siihen kohtaan, mitä mieltä väittämästä olivat. Teipin toinen ääripää tarkoitti täysin samaa mieltä ja toinen ääripää täysin erimieltä. Toisessa tehtävässä nuoret heittivät noppaa kaksi kertaa per henkilö ja saivat vastata tietyille silmäluvulle kuuluvaan kysymykseen koulutuksesta.

Itse luotujen metodien käytöllä ei ollut syvempää teoreettista perustetta vaan niiden luominen liittyi enemmän projektintyöntekijöiden ja opinnäytetyön tekijän ammatilliseen kokemukseen ja kokeilunhaluun. Ne kuitenkin antavat projektin toteutukseen koulutusta kehittävää näkökulmaa. Niillä on mahdollisuus myös jatkossa kerätä tietoa ja materiaalia projektin kouluttamista ryhmistä.

Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole kuitenkaan itsessään tutkia näiden metodien toimivuutta, vaikka niitä työn pohdintaosassa käsitellään.

3.2.3 Timanttimalli aineiston keruu- ja analyysimetodina

Aineiston kerääminen timanttimalilla toimi niin, että sen janat piirrettiin fläppipaperille ja nuoret saivat asettaa heitä koulutukseen lähtemiseen motivoivia tekijöitä janoille, jolle he kokivat tekijöiden kuuluvan. He saivat itse sanoa, mihin kohtaan janoja tietyt heitä motivoivat tekijät heidän mielestään kuuluivat. Timanttimalin käyttäminen aineiston keruumetodina syntyi yhteisissä tapaamisissa projektin työntekijöiden kanssa. Sen käyttömahdollisuuksiin perehdyttiin ja sitä päätettiin käyttää sekä aineiston keruu- että analyysimetodina.

Aineiston analyysissä timanttimali antoi valmiin teoreettisen pohjan analysoida nuorten janoille asettamia motivaatiotekijöitä. Analyysissä tukeuduttiin Yeungin tekemien, timanttimalin luomisessa käytettyjen, haastattelujen tuloksiin. Timanttimalia käyttämällä sai myös tietoa sisäisistä ja ulkoisista motivaatiotekijöistä. Sen avulla saatiin luotua myös kokonaisvaltainen kuva nuorten motiiveista. Eri janojen vuorovaikutteisia suhteita ja yksittäisten vastaajien motivaatiokarttaa rajattiin tästä työstä pois. Mallin perusominaisuuksien käyttäminen riitti tämän työn tutkimuskysymyksiin vastaamiseen.

3.2.4 Sisällönanalyysi

Sisällön analyysissä tavoitteena on kuvata tutkimusmateriaali tiivistetyssä pelkistetyssä ja yleisessä muodossa. Analyysin tekemiseen ei ole yhtenäistä ohjetta vaan tutkijan on etukäteen päätettävä se, mitä hän analysoi. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4-5.) Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja

aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla melkein mitä vain: kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluita, puheita ja keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Tutkimusaineiston laadullisessa sisällönanalyysissä aineisto ensin pirstotaan pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleen uudellaiseksi kokonaisuudeksi. Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Sisällön analyysissä tutkimusaineistosta pyritään erottamaan samankaltaisuudet ja erilaisuudet. Tämä vaikuttaa aineistoa kuvaavien luokkien yksiselitteisyyteen tai poissulkevuuteen. (Latvala, Vanhanen-Nuutinen 2003, 23.) Analyysin perustana on aineiston kuvaaminen, joka lähtee siitä, että pyritään kuvailemaan ilmiöitä ja kokemuksia. Aineiston luokittelu luo pohjan tulkinnalle ja sen avulla aineiston eri osia voidaan vertailla ja tulkita. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 145–150.)

Sisällön analyysi on mahdollista tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Erona niissä on analyysin ja luokittelun perustuminen joko aineistoon tai teoreettiseen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109–116.) Aineistolähtöinen analyysi muodostaa teorian sen pohjalta, mitä aineisto pitää sisällään. Teoriaohjaava analyysi ohjaa joku aikaisempi teoria tai tutkimukseen perustuva luokitusrunko. (Metsämuuronen 2005, 213–214.) Teorialähtöisessä analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, mutta se ei suoraan pohjautu johonkin tiettyyn teoriaan. Aineistosta valittavia kohteita ohjaa enemmän aikaisempi tieto kuin teoria. Tässä analysointitavassa yhdistyvät käytännöstä saatu kokemusperäinen tieto ja teoria. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 151–152.)

Sisällön analyysin luotettavuuteen vaikuttavat tutkija itse, aineiston laatu sen analyysi ja tulosten esittäminen. Analysoinnissa korostuu aineiston ja tulosten välinen yhteys. Haasteena sisällön analyysissä on se, miten tutkija pystyy pelkistämään aineiston niin, että se kuvaa mahdollisimman luotettavasti tutkittavaa ilmiötä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 36.) Sisällön analyysin

luotettavuuteen vaikuttavat myös aineiston tallentamisen laatu, litteroinnin tasaisuus ja luokittelun säännönmukaisuus (Hirsjärvi & Hurme 2001, 185).

Tämän työn analyysi on sekä teoria- että aineistolähtöistä. Teorialähtöisesti aineistosta analysoidaan nuorten timanttimaliin asettamia motivaatiotekijöitä timanttimaliin avulla. Vapaaehtoistoiminnan käsityksiä ja kokemuksia koulutuksesta ja Nuorten työkirjaan kirjoittamiaan motivaatiotekijöitä analysoidaan aineistolähtöisesti sisällönanalyysin avulla. Suurin osa aineistosta on kirjoitettua. Osa aineistosta on nuorten itse kirjoittamaa, osa projektin työntekijöiden ylös kirjaamaa ja loput havainnoinneista ja selventävistä kysymyksistä ylös kirjattuja. Aineistosta vain pieni osa oli piirroksia. Molempien ryhmien aineistot on yhdistetty analyysivaiheessa, koska tarkoituksena ei ollut vertailla ryhmiä. Nuorten palautteesta saatava aineisto on kuitenkin erillään, sillä ryhmien kokemukset koulutuksesta ovat ryhmäkohtaisia.

4 TAVOITTEET, KYSYMYKSET JA TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kahden projektin järjestämässä vapaaehtoistoiminnan koulutuksessa olevan ryhmän jäsenten motivaatiota lähteä koulutukseen ja heidän käsityksiään ja kokemuksiaan vapaaehtoistoiminnasta ja vapaaehtoistoiminnan koulutuksesta. Opinnäytetyöstä saatujen tuloksien kautta koulutusta pyritään kehittämään. Sen kautta myös projektin kanssa yhteistyötä tekevien tahojen on mahdollista saada tietoa koulutuksen vaikutuksista ja nuoria motivoivista tekijöistä.

Tavoitteet, tutkimuskysymykset ja toteuttaminen tapahtui tiiviissä yhteistyössä projektin kanssa. Tavoitteet ja tutkimuskysymykset on päätetty projektin työntekijöiden kanssa käytyjen yhteisten keskusteluiden kautta. Toteuttamisessa yhteistyö näkyi aineiston keruumetodien luomisen ja päättämisen kautta.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksiä ovat;

Mikä motivoi nuoria lähtemään koulutukseen?

Miten käsitys vapaaehtoistoiminnasta muuttuu koulutuksen aikana?

Mitä mieltä he ovat olleet koulutuksesta?

Näillä tavoitteilla on mahdollisuus kehittää koulutusta ja saada nuorilta itseltä palautetta koulutuksen sisällöstä. Koulutuksen tavoitteena on, että nuoret voivat kehittää heitä kiinnostavaa vapaaehtoistoimintaa ja saada työkaluja sen toteuttamista varten. Nuorten motiivien selvittäminen antaa tietoa ja mahdollisuuksia painottaa esiin nousevia motivaatiotekijöitä koulutuksen esittelyssä ja markkinoinnissa. Se, miten koulutus vaikuttaa nuorten käsityksiin vapaaehtoistoiminnasta ja miten he kokevat koulutuksen, antavat tärkeää tietoa ja vaikuttavat koulutuksen sisältöön jatkossa. Ryhmien tuloksien eroavaisuuksia ei ole tarkoitus arvioida kuin kokemusten osalta. Tämä pyyntö tuli projektin työntekijöiltä.

4.2 Koulutus ja koulutusympäristö

Opinnäytetyön aineisto kerättiin vapaaehtoistoiminnan projektin järjestämässä koulutuksessa. Koulutus sisälsi neljä koulutuskertaa, jotka kestivät kaksi tuntia. Niitä oli yksi kerta viikossa. Koulutuksen jälkeen siihen osallistuvalla ryhmällä oli yhteinen tapaaminen. Koulutuksessa sisältöihin kuului toiminnallisia ja kirjallisia tehtäviä, leikkejä ja suunnittelua. Koulutuksen tarkoituksena oli pohtia omaa vapaaehtoistoimintaa eli ymmärtää vapaaehtoistoiminta käsitteenä, sen periaatteet ja vastuut. Koulutuksessa painotettiin myös oman itsen ja omien intressien, taitojen ja tietojen käyttämistä vapaaehtoistoiminnassa. (Kauppinen & Mäkelä 2009, 1-14.) Kouluttajina toimivat projektin työntekijät Marju Kauppinen ja Sanni Mäkelä.

Projektin ja Sampolan kaupunginosan nuorisotilan yhteistyö alkoi lokakuussa 2009. Saatuaan luvan Porin kaupungin nuorisotilojen työntekijöiden esimieheltä, he lähestyivät Sampolan työntekijää, jolle he esittelivät projektia. Tämän jälkeen he kävivät tapaamassa nuorisotilan nuoria ja kertomassa heille projektista. Koulutus päätettiin järjestää, koska osallistujia ilmoittautui riittävästi. Koulutus pidettiin tammikuussa 2010 ja siihen osallistui 7 nuorta. Ryhmään kuuluu kaksi poikaa ja viisi tyttöä. Nuorin jäsen on syntynyt vuonna 1996 ja vanhin 1992. Lupa opinnäytetyön tekemiseen Sampolan nuorisotilalla saatiin tilan työntekijöiltä.

Länsi-Porin seurakunnan ja projektin välinen yhteistyö alkoi syksyllä 2009. Tarkoituksena oli tarjota seurakunnan toimintaan osallistuville asiasta kiinnostuneille nuorille projektin tarjoama koulutus keväällä 2010 ja tätä kautta jatkaa yhteistyötä jatkossakin. Projektin työntekijät kävivät tammikuussa 2010 esittelemässä projektia sekä isos- että leiriavustajakoulutettaville. Koulutukseen ilmoittautui 13 nuorta, joista poikia oli 2 ja tyttöjä 11. Viimeisellä koulutuskerralla paikalla oli 11 nuorta, joista tyttöjä oli 9 ja poikia 2. Ryhmän nuorimmat jäsenet ovat syntyneet 1994 ja vanhimmat 1990. Koulutukset pidettiin Länsi-Porin kirkon alakerran takahuoneella, joka toimii seurakunnan nuorten kokoontumistilana. Koulutuksen pitämiseen ja opinnäytetyön tekemiseen seurakunnan tiloissa luvan antoi seurakunnan kirkkoherra.

4.3 Aineiston keruu ja analysointi

Aineiston keruuta suunnittelin yhdessä projektin työntekijöiden kanssa. Tein heille teemahaastattelurungon (LIITE1.), josta he muokkasivat vapaaehtoistoiminnan työkirjaan tehtäviä ja koulutuskertoihin sisältöjä. He myös testasivat niiden toimivuutta koulutusryhmän kanssa, joka osallistui siihen ennen tässä työssä olevia ryhmiä. Aineiston keruuta olen itse ollut seuraamassa ja toteuttamassa koulutettavien ryhmien ensimmäisellä ja viimeisellä koulutuskerralla.

Sampolan ryhmän kanssa ensimmäinen koulutuskerta aloitettiin tutustumalla toisiimme. Kerroin itsestäni ja roolistani koulutuksessa. Nuoret tunsivat toisensa hyvin, joten ryhmässä oli vapautunut ja toverillinen ilmapiiri. Tätä kuvasti selkeästi nuorten runsas huumorin käyttö koulutuksen aikana. Tehtävien tekemisiin heitä kannustettiin ja jokaiselta saatiin vastauksia. Projektin työntekijät hoitivat osuutensa ammattitaidolla ja edesauttoivat aineiston kertymistä ryhmältä. Viimeisellä kerralla ryhmä oli levoton ja välillä nuorilla oli vaikeuksia keskittyä olennaiseen tekemiseen. Nuoret pystyivät kuitenkin keskittymään niihin tehtäviin, joita heillä tällä kerralla oli ja sitä kautta aineisto saatiin kerättyä.

Länsi-Porin ryhmän kanssa ensimmäinen koulutuskerta aloitettiin tutustumisella. Kerroin nuorille normaalista poikkeavasta roolistani ja läsnäolon syystä. Tässä ryhmässä oli myös vapautunut tunnelma, sillä nuoret tunsivat toisensa hyvin. He olivat aktiivisia ja kertoivat avoimesti mielipiteensä koulutuskertaan sisältyneisiin asioihin. Viimeisellä koulutuskerralla ryhmä oli supistunut yhdeksään henkeen. Ikäjakama pysyi kuitenkin samana ja molemmat pojat olivat edelleen mukana. Osa nuorista ilmoitti olevansa hieman väsyneitä, mutta he pystyivät kuitenkin keskittymään läpi käytäviin asioihin hyvin. Aineiston keruu ja koulutus onnistui ilman suurempia vaikeuksia, vaikka nuorten väsymys vaikutti heidän aktiivisuuteen verrattuna ensimmäiseen koulutuskertaan. Tämä tuli esiin erityisesti siinä vaiheessa, kun heidän piti suunnitella koulutuksen jälkeen toteutettavaa toimintaa. Muutama heistä kommentoi ääneen, ettei heidän ajatuksen kulku toimi.

Molempien koulutusryhmien ensimmäisellä koulutuskerralla opinnäytetyöhön liittyvistä tehtävistä toteutettiin ensimmäiseksi kaksi työkirjan tehtävää. Ensimmäisessä nuoren tuli kirjoittaa tai piirtää millaista hän kokee vapaaehtoistoiminnan olevan ja millaisessa vapaaehtoistoiminnassa hän on ollut mukana ja millaisessa toiminnassa hän voisi olla mukana tulevaisuudessa. Toisessa tehtävässä nuoren piti kirjoittaa työkirjassa oleville viivoille, mikä motivoi häntä lähtemään koulutukseen. Kirjallisten tehtävien jälkeen fläppipaperille piirrettiin timanttimalin janat ja nuoret saivat asettaa heitä motivoivat asiat sille kohdalle janaa, jolle he kokivat sen kuuluvan. Tässä yhteydessä nuorille tuli mieleen lisää motivaatiotekijöitä, joita he eivät olleet kirjoittaneet tehtäväkirjaan. Nuorille ei näissä tehtävissä selvitetty motivaation käsitettä vaan he vastasivat oman ymmärryksensä mukaan. Tämän tehtävän jälkeen seinälle nostettiin fläppipaperi, jossa luki sana vapaaehtoistoiminta. Nuorten tehtävä oli kertoa, mitä ajatuksia heille nousi sanasta. Nämä ajatukset kirjattiin seinällä olevaan fläppipaperiin.

Viimeisellä ryhmien koulutuskerralla opinnäytetyöhön liittyviä tehtäviä oli neljä. Näistä ensimmäisen nuoret tekivät työkirjaan. Siinä nuoren piti kirjoittaa sivulla oleville viivoille, millaisessa vapaaehtoistoiminnassa nuori haluaa olla mukana koulutuksen jälkeen. Toisena tehtävänä toistettiin ensimmäisen koulutuskerran fläppipaperitehtävä, jossa paperilla luki vapaaehtoistoiminta ja, johon nuoret saivat kertoa ajatuksiaan, jotka heille nousi mieleen sanasta. Kaksi viimeistä tehtävää olivat palautetehtäviä, jotka liittyivät nuorten kokemuksiin koulutuksesta. Ne olivat palautejana ja noppapalaute.

Palautejanan väittämiä oli seitsemän kappaletta. Niihin nuoret vastasivat menemällä seisomaan teipistä tehdylle janalle. Jos meni seisomaan janan toiseen päähän, oli väitteestä täysin samaa mieltä ja jos seisoj toisessa päässä, niin oli täysin erimieltä. Väitteet olivat; 1. *Tuntuu haikealta, kun koulutuksemme loppuu.* 2. *Olen oppinut uusia asioita koulutuksessa.* 3. *Aina ei huvittanut tulla koulutukseen.* 4. *Olen viihtynyt tässä ryhmässä hyvin.* 5. *Minä en ole oppinut mitään uutta koulutuksessa.* 6. *Yhteisiä tapaamisia oli sopivasti.* 7. *Aion olla mukana koulutuksen jälkeen vapaaehtoistoiminnassa.* Noppapalautteen

vastaukset olivat suullisia. Jokainen nuori sai heittää noppaa kaksi kertaa ja vastata silmälukua vastaavaan kysymykseen. Kysymykset olivat; 1. *Mukavinta koulutuksessa*. 2. *Tylsintä koulutuksessa*. 3. *Mieleenpainuvien asiain ryhmässä*. 4. *Tärkein oppi*. 5. *Jäin kaipaamaan*. 6. *Vapaa kommentti*. Näiden tehtävien vastaukset kirjattiin paperille sekä kouluttajien että havainnoijan toimesta.

Näissä koulutustilanteissa tarkkailin nuorten vastauksia ja heidän eleitänsä ja äänenpainojaan. Havaintoni kirjasin välittömästi paperille. Fläppipaperitehtävissä nuorten antamia vastauksia, joihin kaipasin selvennystä, pyrin tarkentamaan kysymällä, mitä nuori sanomallaan tarkoitti. Kysymyksiin saadut vastaukset ovat myös kirjattuna. Näistä kokosin havainnointimuistiinpanot.

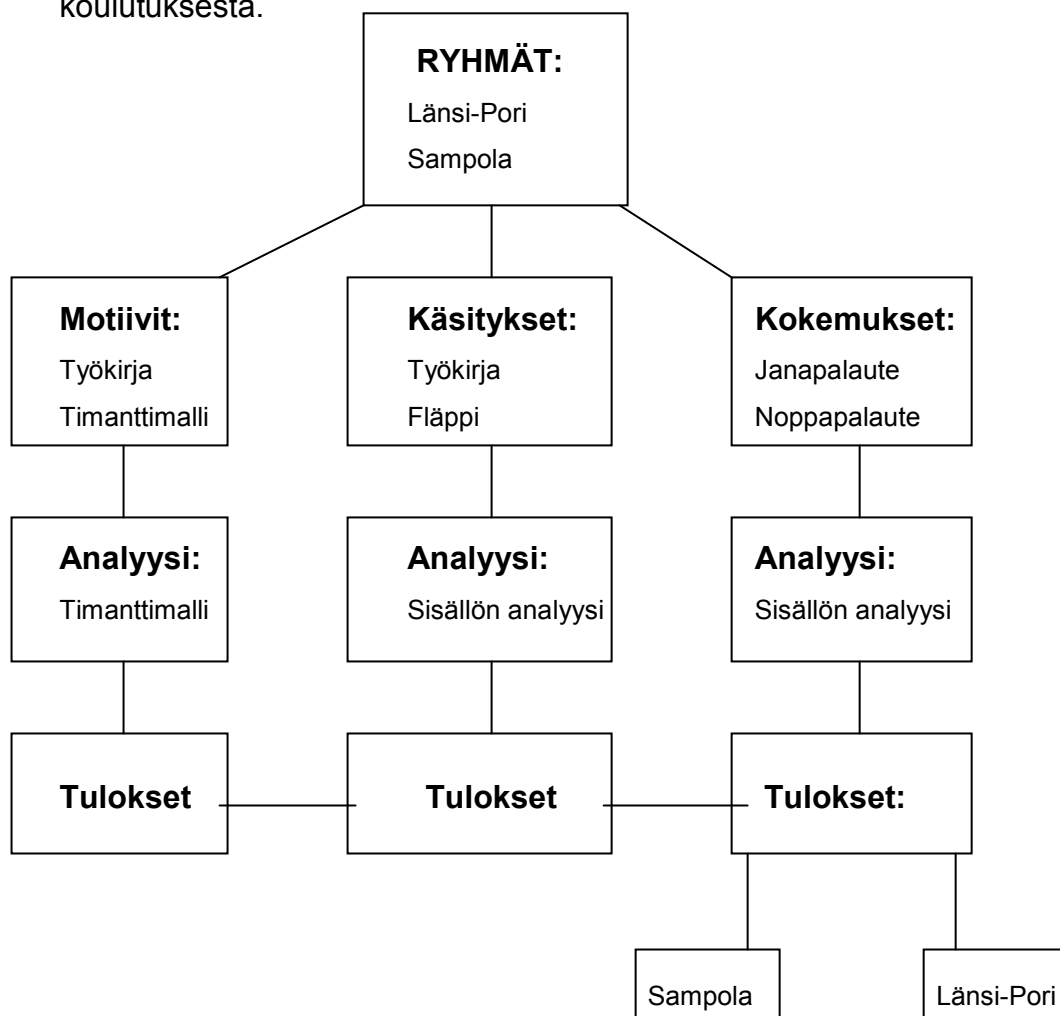
Aineistoa kertyi useassa eri muodossa. Työkirjan tehtävistä valokopioitiin ne sivut, joilla oli opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin liittyviä vastauksia. Niitä oli yhteensä 38 sivua. Neljässä valokopiassa oli piirustus. Fläppipapereita oli kuusi, palautetehtävistä ja havainnointimuistiinpanoista syntyi yhteensä 18 sivua puhtaaksikirjoitettua tekstiä. Valokopiot järjestettiin niin, että jokainen nuori merkittiin vastaajaksi, jolla oli oma numeronsa ykkösen kahdenkymmenen välillä.

Koko tutkimusaineisto on analysoitu kunkin tutkimuskysymyksen näkökulmasta. Nuorten motivaatioon liittyvä kirjallisesti ja fläppipaperista saatu aineisto lajiteltiin timanttimalin janoille. Motivaatiotekijät, jotka esiintyivät saman janan molemmissa päissä, siirrettiin jälkeensä janan keskelle ääripäitä yhdistäväksi ja vuorovaikutteisiksi tekijöiksi. Jotkut motivaatiotekijät esiintyivät aineistossa eri termein, joten opinnäytetyössä käytetään sitä termiä, joka esiintyi nuorten vastauksissa useimmin. Esimerkiksi sana apu liitettiin termiin auttaminen tai ilon termiin hyvä mieli. Nämä liittämiset perustuvat siihen, että nuorten mukaan kyseisillä termeillä oli yhteinen määritelmä. Nämä asiat selvisivät tarkentavien kysymyksien avulla.

Vastaukset vapaaehtoistyöhön liittyviin kysymyksiin ensimmäisellä ja viimeisellä koulutuskerralla teemoiteltiin sisällön analyysin avulla. Analyysin tarkoituksena oli löytää aineistosta nousevia teemoja ensimmäisen ja viimeisen

koulutuskerran vastauksista. Näitä aineistoja tarkastelemalla oli tarkoitus löytää mahdollisia koulutuksen aikaansaamia muutoksia nuorten käsityksissä vapaaehtoistoiminnasta. Aluksi nuorten vastaukset eriteltiin, jonka jälkeen niistä etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Niiden pohjalta vastaukset teemoiteltiin teemojaan vastaaviin ryhmiin. Arvioinnin kohteena oli ensimmäisen koulutuskerran vastauksien mahdollinen muutos viimeisen koulutuskerran vastauksiin. Ensimmäisen koulutuskerran vastauksien teemoiksi muodostui eri teemoja kuin viimeisen koulutuskerran ja analyysistä nousseista teemoista luotiin kaksi kaaviota.

Nuorten kokemuksiin liittyvien palautetehtävien aineisto on analysoitu myös sisällön analyysillä. Vastaukset eriteltiin palautetehtävien kysymyksiin teemojen avulla omiin kategorioihin. Niitä analysoimalla on arvioitu nuorten kokemuksia koulutuksesta.



KUVIO 2. Aineiston keruu, analyysi ja tulokset

4.4 Tutkimuksen eettiset kysymykset

Kaikkiin tutkimuksiin liittyy eettisiä haasteita ja ratkaisuja. Laadullisen tutkimuksen eettiset erityispiirteet ovat kontekstisidonnaisia ja tutkimusmenetelmällisiä. Keskeistä on huolehtia siitä, että haastateltavat saavat etukäteen riittävän tiedon tutkimuksen toteutuksesta, julkaisusta, eduista ja mahdollisista haitoista. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa mainitaankin tärkeimmiksi eettisiksi periaatteiksi yleensä informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyyden suojeleminen. Tutkimustuloksia esitettäessä on eettisesti välttämätöntä, että kaikki julkaistu tieto on varmaa ja todennettua. (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 19–20; Palmroth & Nurmi, 1996, 120–122.)

Tutkimuslupa tarvitaan koulutukseen osallistuvilta, alaikäisten osallistujien vanhemmilta ja tahoilta, joiden kautta nuoret tulevat mukaan. Molempien ryhmien jäseniltä kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Vapaaehtoistoiminnan projektin työntekijät kertoivat tutkimuksesta ennakkokäynnillä Sampolan nuorisotilalla sekä sen työntekijöille että nuorille. Alaikäiset nuoret saivat tutkimuslupamonisteen, jonka he veivät kotiin huoltajiensa allekirjoitettavaksi. Länsi-Porin seurakunnalta lupa saatiin kirkkoherralta ja myös siellä alaikäiset nuoret saivat tutkimuslupamonisteen, jonka heidän huoltajat allekirjoittivat. Kerroin molemmille ryhmille tutkimuksesta tarkemmin ensimmäisen koulutuskerran aluksi. Kävin läpi tutkimuskysymykset ja selvitin, miten kerään aineistoa tutkimusta varten. Selvitin myös kuinka heidän yksityisyyttään suojellaan ja aineisto käsitellään luottamuksellisesti. Kerroin heille, että heidän henkilöllisyyttään ei pystytä selvittämään opinnäytetyön vastauksien kautta. Tarjosin myös nuorille mahdollisuutta kysyä heitä askarruttavista asioista tutkimuksen suhteen. Tämän jälkeen nuorilla oli vielä mahdollisuus päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen.

Omaa rooliani pohdin myös Länsi-Porin ryhmän kohdalla, sillä kyseiset nuoret tuntevat minut myös seurakunnan työntekijän roolissa. On tärkeää huomioida, miten tämä seikka mahdollisesti vaikutti tilanteisiin, joissa aineistoa kerättiin. Selvitin nuorille roolini näissä tilanteissa ja havaintojeni perusteella läsnäolollani

ei ollut vaikutusta nuorten vastauksiin ja avoimuuteen. Tämä näkyi heidän keskittymisessään itse koulutustilanteeseen ja sen sisältöihin. He ymmärsivät mielestäni hyvin, että projektin työntekijät ohjaavat koulutusta ja itse olen enemmän tarkkailemassa tilanteita sivusta. Molemminpuolinen rehellisyys ja avoimuus tuottivat näissä tilanteissa mielestäni tutkimuseettisesti kestävästä tuloksen. Tämän asian huomioiminen on tutkimusta tehdessä tärkeää.

4.5 Aineiston laatu ja luotettavuus

Tutkimuksen on tarkoitus tuottaa mahdollisimman luotettavaa ja totuudenmukaista tietoa (Kylmä & Juvakka 2007, 127). Luotettavuuden arvioinnissa huomioidaan tutkimuksen kohde ja tarkoitus, eli mitä tutkitaan ja miksi. On myös tärkeää pohtia miksi aihe on tärkeä ja mitkä ovat tutkijan omat sitoumukset siihen. Aineiston keruussa on merkitystä sillä, millä menetelmällä se tehdään. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135–138.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa on riittävästi, kun uudet tapaukset eivät tuota uutta tietoa tutkimusongelman kannalta. Aineiston koolla ei kuitenkaan ole välitöntä vaikutusta eikä merkitystä tutkimuksen onnistumiseen. (Eskola & Suoranta 1998, 6.) Laadullisen tutkimuksen ydinasioita ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Luotettavuus merkitsee myös sitä sopivatko aineiston kuvaus ja siihen liitetyt selitykset ja tulkinnat yhteen. (Hirsjärvi ym. 1997, 214.)

Tässä työssä oli tarkoituksena tuottaa tietoa vapaaehtoistoiminnan projektille heidän koulutukseen lähtevien nuorten motivaatiosta ja koulutuksen vaikutuksesta nuoriin. Työn aihe oli tärkeä koska, näin projektille saatiin tutkimustietoa aiheista, jotka kiinnostivat projektin työntekijöitä. Opinnäytetyön tuloksia on myös tarkoitus käyttää projektin kehittämisessä. Opinnäytetyöntekijälle aihe oli tärkeä siksi, että aihe oli mielenkiintoinen ja työn tuloksien ja projektin kanssa tehtävän yhteistyön avulla oli mahdollisuus myös kehittää Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyötä. Vaikka tulokset ovat tiettyyn kontekstiin sidottuja, ne voivat antaa suuntaa ja ideoita myös muille asiasta kiinnostuneille. Aineiston keruu- ja analyysimetodeista keskusteltiin opinnäytetyön tekijän ja projektin työntekijöiden kanssa. Erityisesti projektin työntekijöiden toiveet otettiin

huomioon, sillä työn tarkoituksena oli tukea ja kehittää projektia. Aineistoa olisi voinut kerätä haastattelemalla nuoria koulutuksen jälkeen, mutta yhteisen keskustelun tuloksena päädyttiin opinnäytetyössä käytettäviin metodeihin. Nuorten ja aikataulujen kannalta koettiin mielekkäämmäksi kerätä aineisto koulutuskerran aikana kuin sen jälkeen. Nuorten ei tarvinnut näin olla erillisessä haastattelutilanteessa vaan saivat tuoda ajatuksiaan esiin koulutukseen sisältyvien tehtävien kautta. Koulutus tapahtui iltaisin, joten haastattelutilanne olisi venyttänyt iltaa vielä pidemmäksi. Toisena päivänä tehtävä aineiston keruu koettiin ryhmien kokoamisen kannalta haastavaksi, koska nuorilla oli muutenkin paljon omia menoja.

Fläppipaperille aineiston kerääminen on metodologiselta pohjalta kevyt ja opinnäytetyössä käytetyillä metodeilla aineistosta ei tullut kovin laajaa. Analyysimenetelmiä tehokkaasti käyttämällä ja aineiston ominaisuudet huomioonottamalla näillä näkökulmilla ei ole vaikutusta tutkimuksen onnistumiseen. Niiden huomioiminen on tutkimusta tehdessä tärkeää. Metodeja on mahdollisuus käyttää projektin koulutuksessa jatkossakin ja niillä voi kerätä tietoa muista koulutukseen osallistuvista ryhmistä.

Aineistoa kertyi siinä mielessä riittävästi, että vastauksia saatiin tutkimuskysymyksiin jokaiselta koulutukseen osallistuneelta. Havainnoinnin ja tarkentavien kysymyksien avulla heidän vastauksiaan oli mahdollisuus myös syventää. Aineiston laatua ja luotettavuutta lisää myös se, että nuoret ovat itse nähneet koulutuksen aikana vastauksiaan fläppipaperilla. He ovat voineet tehdä huomautuksia jo paikan päällä, jos siihen on ollut tarvetta. Myös tiettyjen kohtien tarkentaminen heiltä kysymällä lisää vastauksien luotettavuutta ja totuudenmukaisuutta.

Laatuun, totuudenmukaisuuteen ja luotettavuuteen saattaa vaikuttaa niiden painoarvoa laskevasti nuorten mahdollisesti huumorilla annetut vastaukset, ajoittainen asiaan keskittymisen puute ja ryhmän vahvempien yksilöiden vaikutus mielipiteisiin. Huumorilla annetut vastaukset kirjattiin myös aineistoon. Niiden vaikutus on otettu huomioon analyysissä ja tuloksissa. Kuitenkin useimmissa tapauksissa ne olivat asiaan liittymätöntä aineistoa. Nuorten

keskittymisen puute vaivasi välillä koulutustilanteita, mutta koulutuksen ohjaajat saivat nuorten huomion hyvin takaisin itse aiheeseen. Ryhmäläiset itse kertoivat palautteessa ryhmien hyvästä ilmapiiristä. Myös havainnoinnin kautta ilmeni, että ryhmäläiset luottavat toisiinsa ja voivat sanoa mielipiteensä vapautuneesti tai olla osaamatta vastata joihinkin kysymyksiin. Vastausten samankaltaisuudessa näkyy ryhmien yhtenäisyys ja yhteiset kiinnostuksen kohteet. Tietyt vastaukset olivat itsestään selviä, kuten esimerkiksi Länsi-Porin ryhmän jäsenten aikaisempi osallistuminen isostoimintaan. Mielestäni se ei kuitenkaan vähennä aineiston laatua ja luotettavuutta vaan tukee aineistoa ja kertoo nuorten kansalaisaktiivisuudesta.

Nuorten antamien vastausten kirjoittamisessa on pyritty kirjoittamaan asiat, niin kuin nuoret ovat ne sanoneet tai kirjoittaneet. Taivutusmuotoja on jouduttu luettavuuden takia muuttamaan, mutta sisältöön ei ole puututtu. Joidenkin nimien, sanojen tai lauseiden sisältöjä on tarkennettu niiden ymmärtämiseksi. Yhden sanan tai lauseen kohdalla se on tehty vain kerran, vaikka sana tai lause esiintyisikin useammin tässä työssä. Tähän päädyttiin turhan toiston välttämiseksi. Tuloksissa on motivoivien tekijöiden kohdalla esillä myös vähemmän esiintyneet motivaatiotekijät, sillä nekin kannattaa ottaa huomioon, kun koulutusta mainostetaan nuorille.

5 MOTIIVIT, KÄSITYKSET JA KOKEMUKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset. Tuloksia verrataan työn teoreettiseen viitekehykseen. Nuorten käsityksiä ja kokemuksia selvennetään heidän kommenttinsa ja vastausten lainauksilla, jotka perustuvat opinnäytetyön tekijän havainnointimuistiinpanoihin ja työkirjasivujen vastauksiin.

Tulokset esitetään tutkimuskysymysjärjestyksessä eli aluksi käydään läpi nuoria motivoivat tekijät koulutukseen ja vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemiselle, sitten nuorten käsitykset vapaaehtoistoinnasta koulutuksen ensimmäisellä koulutuskerralla, jonka jälkeen nuorten käsitykset vapaaehtoistoinnasta koulutuksen viimeisellä kerralla ja lopuksi yhteenveto molempien ryhmien antamasta palautteesta.

5.1 Auttaminen, hyödyllisyys ja oppiminen

Nuoria motivoivat useat asiat vapaaehtoistoimintaan ja projektin järjestämään koulutukseen lähtemisessä. Niitä olivat halu auttaa, hyöty ja oppiminen suurimmalla osalla. Esille nousivat myös kavereiden mukaan lähteminen, tekemisen saaminen, hauskuus, hyvä ilmapiiri, hyvä mieli, omasta mielestä mukava toiminta, halu tutustua uusiin ihmisiin, uusien asioiden kokeilu ja kuuluminen johonkin. Näitä motivaatiotekijöitä oli suurimmalla osalla nuorista useampia. Tuloksia tukevat myös motivaatioteoriat, joissa mainitaan, että ihmisen toimintaan vaikuttavat usein useat motiivit samanaikaisesti.

Suurimmalla osalla nuorista koulutukseen ja vapaaehtoistoimintaan lähtemiselle syynä oli auttamisen halu. Kaikista motivaatiotekijöistä se oli eniten mainittu. Hyöty ja oppiminen motivoivat myös suurinta osaa nuoria. Hyödyllä oli nuorille kaksi näkökulmaa. Toinen oli heidän oma hyötynsä koulutuksesta. He saivat koulutuksen jälkeen osallistumistodistuksen ja vapaaehtoistoinnin passin, johon he voivat kerätä merkintöjä tekemistään vapaaehtoistöistä. Todistuksesta ja passista on heidän mukaansa hyötyä myös jatkokoulutukseen ja töihin

haettaessa. Toisena näkökulmana oli niiden hyöty, joiden hyväksi he tekevät vapaaehtoistyötä.

Voin auttaa ja ol hyödyks ja sit saan myös itselleni tästä juttuja.
(Havaintomuistiinpanot 2.3.2010)

Oppiminen merkitsi nuorten mukaan sitä, että he oppivat uusia taitoja ja saavat lisää tietoa vapaaehtoisuudesta ja vapaaehtoistyöstä. He näkivät sen myös jatkuvana prosessina, pohdintana ja toimintana.

Siin voi tekemällä oppii koko aja uutta.
Sitä kaut saattaa oppii itsestääki jotai uut.
(Havaintomuistiinpanot 2.3.2010)

Kaverien tai ystävien mukaan lähteminen ja tekemisen saaminen motivoivat myös suurta osaa nuorista, vaikka ei niin montaa kuin auttamisen halu, hyöty ja oppiminen. Läheisen ihmisen kanssa toimintaan mukaan lähteminen nostaa osallistumisen motivaatiota. Molemmissa ryhmissä ihmiset olivat tuttuja toisille ja tämä vaikutti siihen, miksi heidän oli helppo lähteä koulutukseen mukaan. Tämä osaltaan laskee osallistumisen kynnyksiä. Tekemisen saamisen alle löytyi vastauksissa useampiakin versioita, kuten säännöllinen tekeminen, ajankulu, muuta tekemistä kuin normaalista ja uusien asioiden tekeminen. Tekemisen tärkeyttä nuorille kuvaa mielestäni hyvin siitä huumorimielellä kirjoitettu kommentti. Kommentin sijoittaminen myöhemmin timanttimalliin aiheutti vastaajalla naureskelua, vaikka hän samassa yhteydessä totesikin, että huumorissa on osa totuutta.

Syy nousta ylös.
(Vastaaja 11.)

Hauskuus, hyvä ilmapiiri ja hyvä mieli olivat hieman yli puolella nuorista heitä motivoivana tekijänä. He tarkoittivat niillä sitä, että ystävien kanssa on hauskaa toimia yhdessä, voi tarjota hauskoja hetkiä vapaaehtoistoiminnan kohteille, tehtävä vapaaehtoistoiminta on itsessään hauskaa ja, kun ihmisillä on hauskaa yhdessä, niin se luo heidän välilleen läheisyyttä. Hyvällä ilmapiirillä he tarkoittivat oman koulutusryhmänsä hyvää ilmapiiriä. Tämä liittyy osaksi myös siihen, että ryhmissä oli toisille tuttuja nuoria, joista jotkut olivat hyviä ystäviä keskenään. Hyvä ilmapiiri teki myös koulutustilanteet vapautuneiksi ja nuoret uskalsivat sanoa oman mielipiteensä asioista. Hyvä mieli merkitsi heille

Saaminen – Antaminen janan saaminen termin alle kuuluvia tekijöitä nuorten mielestä olivat oppiminen, hauskuus, hyöty, hyvä mieli, hyvä ilmapiiri, ystävät, kokemukset, mukava toiminta ja itsensä toteuttaminen. Antaminen termin alle motivoivat tekijät olivat auttaminen, hyöty, hyvä mieli, hauskuus ja kokemukset. Uusia tekijöitä, jotka syntyivät tämän tehtävän tekemisen aikana, olivat kokemukset ja itsensä toteuttaminen. Ystävillä nuoret tarkoittivat tällä janalla sitä, että he saavat tavata vanhoja ystäviään ja mahdollisuutta saada uusia ystäviä toiminnan kautta. Kokemuksilla nuoret tarkoittivat kokemuksia, joita vapaaehtoistoiminta voi antaa sekä heille että toiminnan kohteelle. Itsensä toteuttaminen merkitsi nuorille sitä, että saa käyttää omia taitojaan ja lahjojaan.

Saa toteuttaa itseään, niinku käyttää omii taitoi ja sit voi tehd sitä mitä ite osaa.

(Havainnointimuistutinpanot 2.3.2010)

Nuorten vastauksissa janan molempiin päihin tuli samoja motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Niitä olivat hyöty, hyvä mieli, kokemukset ja hauskuus. Sijoitin ne janan keskelle sillä, näissä tekijöissä oli janan ääripäitä yhdistäviä ja vuorovaikutteisia merkityksiä. Kuten termien aikaisemmista määritelmistä voi luvun alussa lukea.

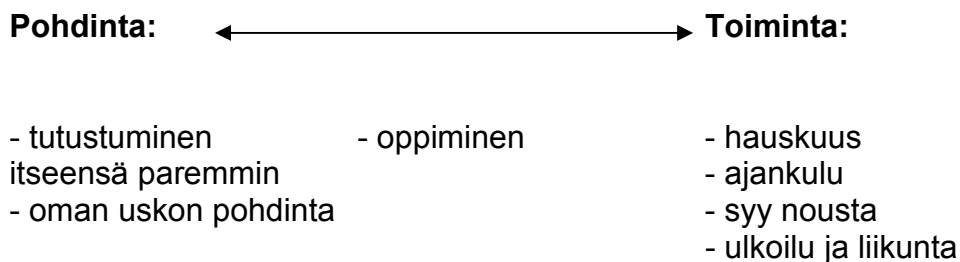
Tarkemmin Yeungin timanttimallin ja tämän työn timanttimallin tuloksia tarkasteltaessa löytyy yhtäläisyyksiä. Niitä ovat saaminen – antaminen janalla esiintyvistä motivaatiotekijöistä saamisen päästä janaa itsensä toteuttaminen, toimintamuodot, jotka nuorilla olivat muodossa mukava toiminta ja työkokemus, jonka liitän nuorten termiin oppiminen.

Antamisen päästä yhteinen tekijä on auttaminen ja janan keskeltä löytyvä tekijä on hyvä mieli. Nuorten vastauksissa isolla osalla oli myös tällä janalla tekijöinä hyöty, hyvä ilmapiiri ja hauskuus, joita Yeungin haastateltavilla voisivat olla hyödyn näkökulmasta palkitsevuus, keskinäinen apu ja antamisen kautta saaminen. Hyvä ilmapiiri ja hauskuus linkittyvät yhteen Yeungin tuloksien henkilökohtaiselle hyvinvoinnin kanssa.

Sit voi ol iha erilaine ku esim koulus.
(Havainnointimuistiinpanot 2.3.2010)

Vanhat kaverit ja hauskuus luovat nuorten mielestä läheisyyttä ryhmässä. Halulla olla tekemisissä mielenkiinnonkohteen kanssa he tarkoittivat sitä, että se luo läheisyyden tunnetta, jos toimii vapaaehtoisena mielenkiintoisen ja itselle tärkeän asian parissa.

Etäisyys – Läheisyys janalla yhdistäviä näitä ja Yeungin tuloksia yhdistäviä tekijöitä oli suoraan yhdistettävissä vähän. Etäisyyden päässä olevat nuorten vastaukset pääsy pois omasta arjesta ja mahdollisuus itsenä olemiseen on mahdollisuus linkittää Yeungin tulosten vastaukseen etäisyys muihin ihmisiin. Nuorten vastauksissa korostuu jokapäiväisestä ja arkisesta ympäristöstä sekä rooleista pois pääsy. Nämä vastaukset vaikuttavat myös etäisyyteen niissä olevista ja niihin vaikuttavista ihmisistä. Nuorten vastauksessa läheisyyden päässä janaa olevat vanhat kaverit on mahdollisuus linkittää Yeungin tuloksien ryhmään kuulumiseen, toiminnan sosiaalisuuteen ja yhteishenkeen. Nuorten vastaus hauskuus ja Yeungin haastateltavien yhteishenki ovat myös rinnasteisia.



KUVIO 6. Nuorten motiivit timanttimalin janalla Pohdinta - Toiminta

Pohdinnan kohtaan he nimesivät oppimisen, omaan itseensä tutustuminen paremmin ja oman uskon pohdinnan. Toiminnan näkökulmasta nuoria motivoivia tekijöitä olivat oppiminen, hauskuus, ajankulu, syy nousta, ulkoilu ja liikunta. Paremmin itseensä tutustuminen tarkoittaa sitä, että nuoret kokevat koulutuksen ja vapaaehtoistoiminnan kautta lyötävänsä uusia puolia itsestään ja

mahdollisesti uusia mielenkiinnon kohteita kuin myös asioita, joista he eivät välttämättä pidä. Oman uskon pohdinta liittyy siihen, että vapaaehtoistoiminta voi herättää myös hengellisiä pohdiskelun aiheita. Tästä he eivät kuitenkaan antaneet tarkempaa konkreettista esimerkkiä. Vaikka ryhmiä ei ollut tarkoitus vertailla, niin näissä vastauksissa näkyi toisen ryhmän seurakunnallinen tausta. Ajankululla on yhteys tekemisen saamiseen. Heitä motivoi se, että on tekemistä, jolla saa ajan kulumaan. Hauskuus merkitsee tässä heille hauskojen asioiden tekemistä. Ulkoilulla ja liikunnalla viitataan tässä vapaaehtoistoimintaan, joka sisältää liikkumista ja ulkona olemista.

Se vois olla jotain toiminnallist...esim liikkumista ja ulkoiluu....vaiks vanhuste tai laste kans..
(Havainnointimuistuinpanot 2.3.2010)

Pohdinta – Toiminta janan tutkimuksia yhdistäviä tekijöitä olivat pohdinnan päässä janaa oman uskon pohdinta, joka liittyy Yeungin tuloksien arvoihin ja henkiseen tai hengelliseen kasvuun. Nuorten vastaus tutustuminen itseensä paremmin taas linkittyy Yeungin tuloksien omien kriisien läpikäyminen vastaukseen. Toiminnan päässä janaa nuorten vastaus ajankulu on yhteneväinen Yeungin tutkimuksen vapaa-ajan täytön kanssa, syy nousta toiminnallisuuden kanssa ja ulkoilu ja liikunta vapaaehtoistoiminnan toimintamuotojen organisoinnin kanssa. Janoja yhdistävät vastaukset eivät tutkimuksia tarkasteltaessa yhdistyneet. Nuorten vastaus oppiminen ei saanut hengellisiä ulottuvuuksia, joita löytyi Yeungin saamista vastauksissa yhdistävistä tekijöistä. Yksi syy siihen voi olla se, että henkilökohtainen usko on niin henkilökohtainen asia nuorelle, ettei sitä haluta nostaa erityisesti tässä esiin. Se vaikuttaa mahdollisesti enemmän tiedostamattomana taustalla.

5.1.2 Nuorilla monia motiiveja

Kokonaistuloksia tukevat myös aikaisemmat tutkimukset. Motivaatiotutkimuksen perusteella luodun vapaaehtoistoiminnan funktioiden luettelon motiivitekijöitä esiintyi nuoria motivoivissa tekijöissä. Arvoja nuorilla vastaavat oman itsensä ja uskon pohdinta sekä auttamisen halu, ymmärrystä oppiminen, sosiaalisuutta ystävät ja uraa koulutuksesta hyötyminen. Pohjoismaisessa vapaaehtois-

motivaation liittyvien tutkimusten teemoista nousi esiin vapaaehtoisen motivaation sisältyvä altruismi ja sosiaalisten kontaktien kaipuu. Nuorten vastaukset ovat yhteneväisiä myös Yeungin tulosten kanssa, joissa korostui sosiaalisten kontaktien ja auttamishalun roolia sekä epävirallisen oppimisen ja tuoreiden näkökulmien saamisen merkitystä vapaaehtoistoiminnasta innostumisessa. Näistä asioista nuorten vastauksissa nousevat erityisesti esiin sosiaaliset kontaktit, auttamishalu ja epävirallinen oppiminen. Suurimmalla osalla nuorista vaikuttaneiden motivaatiotekijöiden jälkeen tuloksissa vähemmän esiintyneet tekijät ovat selkeästi yksilökohtaisia ja vaihtelevia. Toisia nuoria motivoivat eri asiat kuin toisia. Nämä tulokset saavat tukea organistisen lähestymistavan näkökulmasta, jonka mukaan ihminen toimii vapaasta tahdosta ja motivaatio syntyy yksilön omista lähtökohdista. Nämä vähemmän esiintyneet motivaatiotekijät on kuitenkin hyvä huomioida projektin koulutusta nuorille mainostettaessa.

Timanttimalin janat ja kirjalliset vastaukset mukaan lukien nuoria motivoi vapaaehtoistoimintaan ja koulutukseen lähtemisessä eniten auttaminen, hyöty ja oppiminen. Auttaminen on näiden ryhmäläisten tärkein motiivi. Tähän on mahdollisesti syynä nuorten oma kokemus siitä, että heitä on autettu. Myös heidän kasvatuksessaan on mahdollisesti pidetty esillä toisten ihmisten auttamista. Molemmat ryhmät ovat kokoontuneet tiloissa, joissa on sosiaali- ja kasvatustilan ammattilaisia töissä, joiden kautta he ovat todennäköisesti saaneet vaikutteita auttamisen tärkeydestä. Heidän omat arvonsa sekä heidän käsityksensä oikeasta ja väärästä vaikuttavat myös tähän vastaukseen. Tämä tulos vahvistaa aikaisempien tutkimusten tuloksia siitä, että nuorilla on halua auttaa ja se myös motivoi lähtemään vapaaehtoistoimintaan. Myös Suurella sydämellä -projektin vapaaehtoisilla nuorilla aikuisilla tärkein motiivi oli auttamisen halu. Auttaminen oli ainoa motivaatiotekijä, jonka molempien ryhmien nuoret asettivat timanttimalin antamisen päähän. Tämä kertoo sen laajasta merkityksestä nuorille. Se on heille laaja käsite, joka pitää sisällään useita eri tapoja auttaa tai olla avuksi.

Lähes yhtä tärkeää tuloksien mukaan ryhmien nuorille oli koulutuksesta ja vapaaehtoistoiminnasta saatava ja sillä tuotettava hyöty. Tämä liittyy myös

auttamiseen sillä antamisen näkökulmasta autettavat hyötyvät vapaaehtoistoiminnasta. Saamisen näkökulmasta nuorille oli tärkeää koulutuksesta ja toiminnasta saatava kokemus sekä todistus ja vapaaehtoistoiminnan passi. Heille oli tärkeää, että niistä on mahdollisesti apua tulevaisuudessa opiskelu- ja työpaikan haussa.

Oppiminen motivoi myös suurinta osaa nuorista. Motivaatioteorioiden mukaan oppimiseen vaikuttavat sekä oppijan sisäiset tekijät, oppimiseen liittyvät arvolutaukset ja oppimistilanteeseen liittyvät seikat. Tämä tukee termin esiintymistä useammasta näkökulmasta nuorten vastauksissa. Oppimiseen liittyviä sisäisiä motivaatiotekijöitä nuorten vastauksissa olivat uuden oppiminen, uudet kokemukset sekä jatkuva oppiminen pohdinnan ja toiminnan kautta. Nuorilla oppimiseen liittyi myös arvolutauksia auttamisen kautta ja myös sen kautta, että nuorilla on halua olla tekemisissä mielenkiintonsa kohteen kanssa. Itse koulutuksen oppimistilanteisiin liittyviä seikkoja käsitellen nuorten koulutuksesta antaman palautteen yhteydessä.

Suurta osaa nuorista motivoi sosiaaliset kontaktit. Auttamishalun, hyödyn ja oppimisen jälkeen suurimpana motivaatiotekijänä nuorilla oli kaverien tai ystävien mukaan lähteminen. Nuorten antamat vastaukset saavat tukea myös teoreettiselta puolelta. Yeungin tutkimuksessa sosiaaliset kontaktit oli yksi aineistosta esiin noussut motivaatiotekijä. Myös nuoruutta käsittelevien teorioiden mukaan nuoret suuntautuvat kohti samanikäisiä tovereita ja liittyvät yleensä samanikäisistä koostuviin ryhmiin. Syynä tähän on nuoren tarve kokea kuuluvansa joukkoon ja saada hyväksyntää.

Sisäisiä ja ulkoisia motivaatiotekijöitä oli vastaajilla yhtä paljon ja se kuvastaa sitä, että molemmat tekijät ovat tärkeitä. Näistä vastauksista löytyi teoriaa tukevia tuloksia, joiden mukaan sisäiseen motivaation kuuluvat myönteiset emotionaaliset kokemukset ja ilo, joita toiminta saa aikaan. Niitä olivat nuorten vastauksissa hyvä ilmapiiri, hyvä mieli, mukava toiminta, itsensä toteuttaminen, mahdollisuus itsenä olemiseen, tutustuminen itseensä, oman uskon pohdinta ja hauskuus. Ihmisen motivaatioon ulkopuolelta vaikuttavia asioita eli ulkoisia motiiveja ovat esim. palkkiot tai rangaistuksen välttäminen. Nuorten

vastauksissa nousi ulkoisina motiiveina hyöty, oppiminen ja kokemukset. Nämä ovat nuoria palkitsevia asioita. Yksikään vastaus ei viitannut rangaistuksen välttämiseen, mikä on positiivinen asia vapaaehtoisikoulutuksen ja –toiminnan kannalta. Rangaistuksen välttäminen vaikuttaa usein siltä, että ihminen joutuu tekemään asian tai asioita, joita ei haluaisi, mutta jos ei niitä tee, niin sitä kautta joutuu vielä ikävämpään tilanteeseen. Näitä tuloksia tukee myös timanttimalin luomisessa käytettyjen haastattelujen tulokset. Niissä nousi esiin motivoivina tekijöinä sosiaaliset kontaktit, auttamishalu, epävirallinen oppiminen ja tuoreiden näkökulmien saaminen. Tulokset kertovat siitä, että vapaaehtoistoimintaan osallistuvan motivaatio koostuu sekä itsestä ulospäin että itseä kohti suuntautuvista motivaatiotekijöistä. (Yeung 2005, 122.) Motivaatioteorioissakin mainitaan, että ihmisen toimintaan vaikuttaa usein useat motiivit samanaikaisesti. Tärkeää on siis se, että molemmat motivoivat näkökulmat otetaan vapaaehtoistoiminnassa ja koulutuksessa huomioon.

Motivaatiotutkimuksista nousevien teorioiden mukaan on tärkeää myös muistaa, että motivaatiotekijöihin vaikuttaa sekä ihminen itse että ympäristö. Varsinkin koulutusryhmien nuorista nousi esiin erityisesti auttamisen halu, toiminnan moninainen hyödyllisyys ja oppiminen eniten mainituiksi motivaatiotekijöiksi. Ympäristön näkökulmasta heidän motivoitumiseen vaikutti ystävien mukaan lähteminen toimintaan ja sitä kautta hyvä ilmapiiri. Näitä tekijöitä kannattaa mielestäni korostaa toimintaa ja koulutusta mainostettaessa nuorille.

5.2 Vapaaehtoistoiminta on tuttua

Nuorista suurin osa oli toiminut vapaaehtoisena ennen koulutukseen osallistumista. He olivat olleet monenlaisessa toiminnassa mukana. Nuorista löytyi niitä, jotka olivat aktiivisesti toimineet useammassakin yhteydessä vapaaehtoisena. Heidän vastauksissaan vapaaehtoistoimintaa oli järjestänyt aina jokin taho kuten koulu, seurakunta, järjestö, urheiluseura tai yhdistys. Ne nuoret, jotka eivät olleet aktiivisesti toimineet vapaaehtoisena eri tahojen järjestämässä toiminnassa, kertoivat toimineensa vapaaehtoisesti arjen tekojen kautta. Niistä esimerkkeinä olivat ovien avaaminen vanhuksille tai ihmisille, joilla

on kädet täynnä, kaverien auttaminen, naapurin tai kaverien koiran ulkoiluttaminen ja kaverien murheiden kuunteleminen. Nuoret perustelivat tekojen liittyvän vapaaehtoistoimintaan niin, että he tekivät ne vapaaehtoisesti, eivät ottaneet niistä palkkiota ja auttoivat toisia. Tämä nuorten perustelu edustaa kuitenkin todella laavaa näkökulmaa siihen, mitä vapaaehtoistoiminta heidän mielestään on. Mielestäni ovien avaaminen kuuluu enemmän hyviin käytöstapoihin. Toistuva naapurin tai kaverin koiran ulkoiluttaminen taas sisältää paremmin vapaaehtoistoiminnan tunnusmerkit.

Nuorten vastauksista päätellen heillä on omakohtaisia kokemuksia vapaaehtoisena toimimisesta ja sen kautta heille on muodostunut jonkinlainen käsitys vapaaehtoistoiminnasta. Tehtävien tekemisen aikana käydyistä keskusteluista kävi ilmi, että osa nuorista ei ollut pitänyt tekemiään asioita vapaaehtoistoimintana tai he eivät olleet ajatelleet asiaa siitä näkökulmasta.

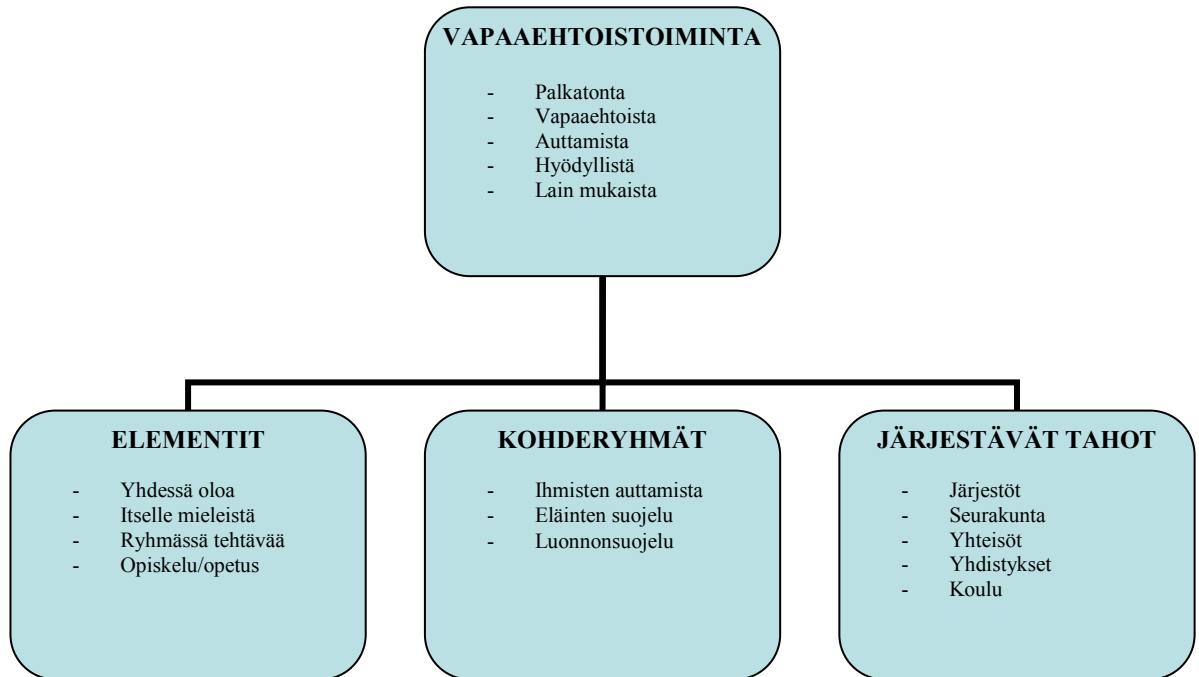
Sit naapuri koiranki ulkoiluttamine o vapaaehtoistoimintaa
(Havainnointimuistiinpanot 18.1.2010)

Koulutukseen osallistumalla nuorilla oli mahdollisuus ymmärtää tekojaan myös vapaaehtoistoiminnan näkökulman kautta ja tutustua termin merkitykseen tarkemmin.

Piirroksia oli aineistossa vain neljä. Ne olivat kaikki Länsi-Porin ryhmän tehtävämonisteissa. Niissä nousi esiin seurakunnan eri toimintamuodot, joissa vastaajat olivat olleet mukana. Piirroksissa esiintyneet ristit saattavat kuvata myös heidän kristillistä elämänsomusta, jossa lähimmäisen auttaminen on tärkeää. Nämä piirrokset kuitenkin tukevat vastauksia, joissa osa nuorista mainitsi vapaaehtoistoiminnan yhteyden seurakuntaan. Näillä vastauksilla on myös nuorten vapaaehtoisuusiota yhteys vastauksiin, joissa mainittiin oman uskon pohdinta yhtenä motivaatiotekijänä.

Nuorten vastauksista siihen, mitä heille tulee mieleen sanasta vapaaehtoistoiminta, löytyi neljä teemaa. Ensimmäinen teema sisältää vastaukset, jotka selvittävät, mitä vapaaehtoistoiminta on, eli vastaukset kertovat toiminnan olemuksesta. Toisen teeman vastaukset määrittelevät

vapaaehtoistoiminnan omakohtaisuuteen ja osallistumiseen liittyviä elementtejä. Kolmantena teemana on kohderyhmät, joille vapaaehtoistyötä tehdään ja neljännen teeman vastaukset sisältävät tahoja, joiden kautta vapaaehtoistyötä tehdään. Tein teemoista kaaviokuvan, josta näkyy nuorten vastaukset teemojen mukaan.



KUVIO 7. Nuorten käsityksiä vapaaehtoistoiminnasta koulutuksen alkaessa

Sanan vapaaehtoistoiminta alle sijoittuivat ne vastaukset, jotka määrittivät sanan olemusta. Palkatonta ja vapaaehtoista vastaukset olivat itsestään selviä asioita nuorille ja ne vastaukset tulivat ensimmäisenä esiin. Auttamisella nuoret tarkoittivat kaikkea toiselle tarpeellista apua, jota vapaaehtoistoiminnan kautta annetaan. Nuorten mielestä vapaaehtoistoiminnan olemukseen kuuluu hyödyllisyys siten, että siitä on hyötyä sekä tekijälle että tekemisen kohteelle. Lain mukaisuus merkitsee nuorille sitä, että vapaaehtoistoiminta on laillista ja siihen ei saa liittyä mitään laittomuuksia. Olemusta määritteleviä yksittäisiä vastauksia oli toiseksi eniten aineistosta.

No ainaki se o vapaaehtost ja palkatont.
(Havainnointimuistiinpanot 2.3.2010)

Elementit liittyvät vapaaehtoistoiminnan omakohtaisuuteen ja siihen osallistumiseen. Elementteihin nuoret liittivät toiminnan sosiaalisuuden.

Ihmisten kanssa oleminen, yhteistä oloa, yhdessä oloa ja ryhmässä tehtävää vastaukset kuvaavat tätä sosiaalisuuteen liittyvää elementtiä. Omakohtaisuuteen liittyviä vastauksia oli toiminnan mielekkyys itselle eli vapaaehtoistoimijalle.

Se pitää ol itelle mielekäst.
(Havainnointimuistiinpanot 18.1.2010)

Opiskelu ja opetus linkittyvät sekä omakohtaisuuteen ja osallisuuteen. Omakohtaisuuteen se liittyy siinä, että nuori on itse oppimassa ja saamassa opetusta. Osallisuuteen se liittyy siinä, että nuori opiskelee ja saa opetusta ryhmässä. Keskustelussa tuli esiin myös se näkökulma, että he itse voivat opettaa jotain vapaaehtoistoiminnan kautta toisille. Tämän teeman alle tulleita yksittäisiä vastauksia oli kolmanneksi eniten.

Kohderyhmiin liittyviä vastauksia olivat ihmisten auttaminen, eläinten auttaminen ja suojelu sekä luonnonsuojelu. Nuoret olivat hyvin selvillä kohderyhmistä, joita vapaaehtoistyö voi moninaisuudessaan koskea. Tähän ryhmään kuuluvia yksittäisiä vastauksia oli huomattavasti vähiten.

Eläintesuojelu ja niide auttamine!
(Havainnointimuistiinpanot 18.1.2010)

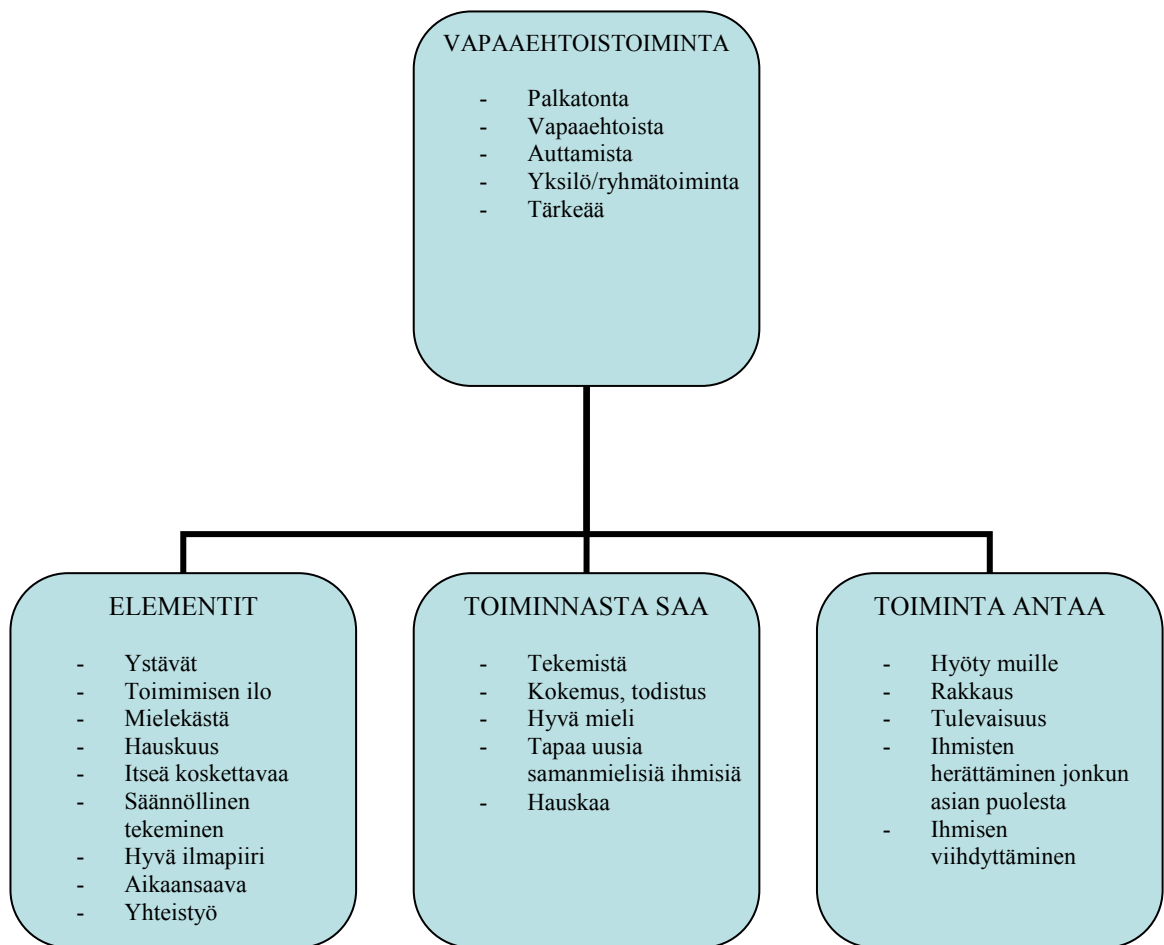
Nuoret tiesivät useita vapaaehtoistoimintaa järjestäviä tahoja. He mainitsivat järjestöjä kuten muun muassa WWF, Unicef ja SPR. Seurakunnan toimintamuodot olivat myös tuttuja, joista molemmat ryhmät mainitsivat Palveluoperaatio Saappaan. Tällä nuoret tarkoittavat myös Porissa toimivaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon palveluoperaatiota, jonka apu on suunnattu alle 18-vuotiaille nuorille. Isostoiminta esiintyi jokaisen Länsi-porin ryhmän vastauksessa. Myös paikalliset yhdistykset ja avustusjärjestöt olivat nuorille tuttuja kuten esimerkiksi Elämän Leipä ry ja Elämän Eliksiiri ry. Elämän Leipä ry on Porissa toimiva hengellinen yhdistys, jolla on myös toimipiste Sampolan kaupunginosassa. Elämän Eliksiiri ry on kristilliseltä pohjalta toimiva humanitäärinen avustusjärjestö. Sen pääasiallinen tehtävä on jakaa ruoka-apua vaikeassa elämäntilanteessa oleville ihmisille Porissa ja Satakunnan alueella. Yhteisöllisellä vapaaehtoistyöllä nuoret tarkoittivat esimerkiksi taloyhtiön talkoita. Järjestäviin tahoihin liittyviä vastauksia oli yhteensä huomattavasti eniten. Koulun alueelle liittyi hieman alle puolilla vastaajista tukioppilastoiminta.

Saapas, tukioppilastoiminta ja isostoiminta.
(Vastaja 3.)

Tuloksista voi päätellä, että nuoret käsittävät, mitä kuuluu vapaaehtoistoiminnan olemukseen, elementteihin, kohderyhmiin ja järjestäviin tahoihin. Heillä on selvästi tietoa siitä, mitä vapaaehtoistoiminta on. Nuorten ennen koulutusta hankkimilla kokemuksilla on selkeästi vaikutus tuloksiin. Sieltä löytyi paljon vapaaehtoistoimintaan liittyviä asioita, joista heillä oli jo valmiiksi kokemuksia. Nuorten määritelmässä oli samoja sisältöjä kuin teoreettisen viitekehyksen vapaaehtoistoiminnan määritelmässä. Niitä olivat palkattomuus, järjestävät tahot, toiminnan hyödyllisyys, missä sitä esiintyy ja sen avulla on mahdollisuus ylläpitää ja laajentaa yhteisöllisyyden, huolenpidon ja palvelun inhimillisiä arvoja.

5.3 Kohti vapaaehtoistojaa

Viimeisellä vapaaehtoistoiminnan koulutus kerralla nuoret määrittivät sanan vapaaehtoistoiminta uudestaan. Aineistosta nousi esiin jälleen neljä teemaa. Ensimmäisen koulutuskerran teemoista kaksi oli mukana tälläkin kerralla ja kahden vanhan tilalle tuli kaksi uutta. Vanhoista teemoista löytyi jälleen vapaaehtoistoiminnan olemus ja elementit. Uusia teemoja olivat, mitä toiminnasta saa ja, mitä se toiminta antaa. Pois jäivät kohderyhmät ja järjestävät tahot. Tein kaavion vastauksista, josta näkyy teemat ja niihin liittyvät sisällöt.



KUVIO 8. Nuorten käsityksiä vapaaehtoistoinnasta koulutuksen jälkeen

Vapaaehtoistoinnin olemus ei ollut muuttunut nuorten mielessä paljoakaan ensimmäisen koulutuskerran jälkeen. Ensimmäisen kerran vastauksista lain mukaisuus ja hyödyllisyys olivat jääneet pois ja uusina vastauksina olivat yksilö/ryhmätoimintaa ja tärkeää. Hyödyllisyys näkyi nyt muissa teemoissa, joten se oli muuttunut yksityiskohtaisempaan muotoon nuorten mielessä ja se jakautuikin kahdeksi uudeksi teemaksi. Koulutus on vaikuttanut myös siihen, että nuoret pitävät vapaaehtoistointia tärkeänä ja he tietävät, että se voi olla yksilönä tai ryhmässä tehtävää. Määrällisesti olemukseen tuli saman verran vastauksia kuin ensimmäisellä kerralla.

Vapaaehtostyo o tosi tärkeeta.
(Havaintomuistiinpanot 23.3.2010)

Vapaaehtoistoinnin elementtejä tuli huomattavasti lisää. Molemmilla kerroilla vastauksista löytyi toiminnan mielekkyys toimijalle. Muuten vastaukset olivat

menneet enemmän vapaaehtoistoimijaa itseään koskettavaan suuntaan. Tätä kuvaavat hyvin vastaukset toimimisen ilo, hauskuus, itseä koskettavaa, säännöllinen tekeminen. Koulutus oli vaikuttanut selvästi myös ryhmäytävästi. Tätä ilmiötä kuvaavat vastaukset ystävät, hyvä ilmapiiri ja yhteistyö. Koulutus on antanut nuorille lisää käsitystä siitä, mitä elementtejä vapaaehtoistoimintaan liittyy. Vastauksissa on havaittavissa positiivinen asennoituminen vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Nuoret myös pitävät vapaaehtoistoimintaa aikaansaavana toimintana eli sen tekemisellä on merkitystä. Määrällisesti elementteihin liittyviä vastauksia oli melkein puolet enemmän kuin ensimmäisellä koulutuskerralla.

Ainaki hyvä ilmapiiri ja sit hauskuus.
(Havaintomuistiinpanot 8.2.2010)

Koulutus sai aikaan nuorille vahvan käsityksen vapaaehtoistoiminnan hyödyllisyydestä ja sen molempiin suuntiin antavasta voimasta. Nuoret käsittivät, että he itse saavat toiminnasta paljon itselleen ja antavat paljon myös toiminnan kohteille. Toiminnasta he kokevat saavansa sekä sisäisiä että ulkoisia asioita. Sisäisiä asioita ovat hyvä mieli, kokemus ja se, että nuoret kokevat saavansa pitää hauskaa toiminnan kautta. Ulkoisia asioita ovat todistus koulutuksesta, tekemistä ja samanmielisten ihmisten tapaaminen. Samanmielisten ihmisten kohtaamisen tärkeys nuorille saa tukea myös teoreettisesta viitekehuksesta, jossa mainitaan nuorten ryhmien muodostumiseen vaikuttavat myös yhteinen ideologia tai harrastus.

Toiminna kaut voi tavat samamielisiä ihmisiä.
(Havaintomuistiinpanot 23.3.2010)

Nuorten mukaan toiminnan kautta voi antaa tai toisin sanoen toiminnalla pystyy vaikuttamaan moneen asiaan. Toiminnan kautta on mahdollisuus hyödyttää ja viihdyttää ihmisiä sekä herättää ihmisiä jonkin tärkeän asian puolesta. Rakkaus ja tulevaisuus vastaukset toivat laajaa ja syvällistä näkökulmaa siihen, mitä toiminta voi toiminnan kohteille antaa. Rakkaus tarkoitti tässä nuorten mukaan sitä, että toiminnan kohde voi kokea, että joku välittää hänestä ja hänen asioista ollaan kiinnostuneita. Tulevaisuudella he tarkoittivat toivon antamista toiminnan kohteelle. Myös se näkemys nousi esille, että vapaaehtoistoiminta on tärkeää tulevaisuudessa ja sen kautta tulee jatkossakin antaa ja tarjota apua ihmisille.

Sitä tarvitaa tulevaisuudessaki ja sil o tulevaisuut.

(Havainnointimuistuinpanot 23.3.2010)

Arviointitutkimuksellisesta ja erityisesti kehittävän arvioinnin näkökulmasta tulokset osoittavat, että koulutus on vaikuttanut nuorten käsityksiin vapaaehtoistoiminnasta. Tässä työssä yhtenä arviointinäkökulmana olevan jälkipositivistien arviointitavan ominaispiirteisiin viittaavat nuorten vapaaehtoistoiminnalle antamat merkitykset ja niiden kehittyminen ensimmäisestä koulutuskerrasta. Kriittisen arviointiparadigman kannalta tuloksia tulkiten voi todeta, että nuorten tietoisuus vapaaehtoistoiminnasta lisääntyi ja muutosprosessi vapaaehtoistoimijan suuntaan alkoi. Myös konstrukttiivinen arviointinäkökulma on tärkeä muistaa. Tulokset ovat formatiivisia, eli tässä tapauksessa ne on saatu tietystä ympäristössä ja siksi niitä ei voi täysin yleistää. Niistä on kuitenkin mahdollisuus arvioida se, että kyseisen koulutuksen kaltainen toiminta kehittää ihmisten tietoisuutta ja auttaa muutosprosessin alulle.

Koulutuksen vaikutus nuorissa ilmenee siinä, että nuoret näkevät itsensä vapaaehtoistojina enemmän kuin ensimmäisellä koulutuskerralla. Viimeisellä koulutuskerralla he eivät maininneet enää tahoja, jotka tekevät vapaaehtoistoimintaa vaan vastaukset kertovat siitä, mitä he itse voivat tehdä ja mihin he voivat vaikuttaa. Nuoret eivät ole unohtaneet vapaaehtoistoiminnan kohderyhmiä, sillä niitäkin löytyi vastauksista. Ne olivat tällä kerralla uppoutuneet johonkin toiseen teemaan. Toimintaa järjestäviä tahoja ei välttämättä tullut esille siksi, että koulutus oli vaikuttanut nuoret näkemään enemmän itsensä toiminnan järjestäjinä kuin ulkopuolisten tahojen. Koulutus on myös tuottanut syvällisempiä ajatuksia vapaaehtoistoiminnasta ja sen omakohtaisuudesta nuorille. Vastauksista nousee selkeästi esille nuorten positiivinen käsitys toiminnasta, ryhmänä sekä ryhmässä toimimisesta ja heidän omasta roolistaan toimijana.

Nuorten vapaaehtoistoiminnan määrittelyssä koulutuksen viimeisellä kerralla nousi esiin samoja teemoja kuin viitekehyksen vapaaehtoistoiminnan määritelmässä. Ihmisten herättäminen jonkun asian puolesta liittyy kansalais-toiminnan määritelmään, jossa yhteisön jäseniä askarruttavia asioita nostetaan esille keskusteltavaksi ja ryhdytään toimeen asioissa, joissa koetaan tarvetta

toimia. Vastauksissa näkyy myös se, että nuoret kokevat toiminnan antavan hyvinvointia. Vapaaehtoistoiminnan keskeisiä periaatteita on, että se tapahtuu tavallisen ihmisen taidoin ja on vapaaehtoista niin tekijän kuin palvelun saajankin osalta. Myös tämä löytyy nuorten vastauksista. Vapaaehtoistoiminnassa yhteistä toimijoille on se, että he osallistuvat työhön omasta halustaan ja ovat vapaaehtoistyöympäristössään täysivaltaisia toimijoita. Tätä tukevat myös nuorten vastaukset ja koulutus, johon he ovat osallistuneet. Nuorten työkirjan vapaaehtoistoiminnan määritelmässä mainittiin, että toimintaan osallistuvat samaistuvat muita voimakkaammin yhteiskuntaan ja heille kehittyy vahva yhteisvastuullisuuden tunne. Nämä vastaukset ja nuorten koulutuksen jälkeen toteuttama toiminta tukevat myös tätä määritelmää.

Suurin osa nuorista oli toiminut aktiivisena kansalaisena jo ennen koulutusta ja se myös jatkui koulutuksen jälkeen. Kansalaisaktiivisuuden sanotaan olevan yksittäisten ihmisten tai ihmisryhmien tavoitteellista toimintaa heidän päättämiensä asioiden edistämiseksi. Se voi olla myös osittain oman ryhmän hauskanpitoa, mutta sen tavoitteena voi olla myös lähiyhteisön, yhteiskunnan tai maailman kehittäminen paremmaksi paikaksi. Kansalaisaktiivisuutta on tilaisuuksien järjestäminen, aloitteellisuus ja kannanottaminen, vapaaehtoisena toimiminen ja vaikuttaminen yhteiskunnan eri rakenteissa ja päätöksentekokoelimityksissä. Näitä asioita nousi esiin nuorten vastauksissa. Viimeisen koulutuskerran lopuksi ryhmät sopivat toteutettavasta toiminnasta ja ryhmien kokoontumisesta koulutuksen jälkeen.

Koulutuksen päätteeksi nuorten ryhmät myös toteuttivat itse suunnittelemaansa vapaaehtoistoimintaa. Sampolan ryhmä toteutti lapsille suunnatun tapahtuman Sampolan nuorisotilalla. Länsi-Porin ryhmä suunnitteli konserttitapahtuman nuorille. Ryhmästä myös kuusi osallistui SPR kontin järjestämään lastenlauantai – tapahtumaan. Heidän tehtävänä siellä olivat kasvomaalaus, askartelun ohjaus ja oppaina toimiminen. (Mäkelä, Sanni, henkilökohtainen tiedonanto 29.6.2010.)

5.4 Palautetta koulutuksesta

Palautetehtävät käydään läpi ryhmittäin, sillä niissä ryhmien mielipiteiden sekoittumisella on tuloksia ja tietoja vääristävä vaikutus. Tilanteet, ympäristö ja ryhmäläisten sosiaaliset suhteet toisiinsa tekevät palautteista toisistaan eroavia. Myös projektin työntekijöille on tärkeää saada ryhmien palautteet erikseen. Erittelyn jälkeen niistä on kuitenkin kokonaiskuvaa antava yhteenveto.

5.4.1 Sampolan nuorten palaute

Sampolan ryhmän vastauksista nousi esiin erityisesti se, että nuoret olivat viihtyneet ryhmässä ja ryhmän ihmiset olivat jääneet mieleen. Näitä tuloksia tukee myös nuorten yhdeksi motivoivaksi tekijäksi määrittelemä hyvä ilmapiiri. Yeungin tutkimuksen tuloksista nämä asiat liittyvät timanttimallin janan etäisyys – läheisyys läheisyyden päähän, josta löytyvät termit ryhmään kuuluminen, yhteishenki, toiminnan sosiaalisuus ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistäminen. Ryhmä oli myös havaintojeni mukaan tiivis ja tähän vaikutti se, että nuoret tunsivat toisensa entuudestaan. Näiden tuloksien ja havaintojen myötä tämä teema nousee tällä ryhmällä merkittäväksi tekijäksi.

Arvot ja vapaaehtoistoiminnan tuottama hyvä mieli olivat asioita, joita he pitivät koulutuksen tärkeimpänä oppina. Nämä asiat löytyvät myös timanttimallin janalta pohdinta – toiminta ja saaminen – antaminen. Arvoihin liittyi se, että nuoret pitivät toisten kunnioittamista ja työn palkattomuutta tärkeinä asioina. Hyvä mieli taas on saaminen – antaminen janan ääripäitä yhdistävä tekijä, joka on myös Yeungin tuloksissa esillä. Koulutus on saanut nuoret pohtimaan arvojaan ja pitämään vapaaehtoistoimintaa sekä tekijälle että saajalle henkilökohtaista ja henkistä hyvinvointia tuottavana asiana.

Koulutuksen he kokivat mukavaksi ja sopivan pituiseksi. Sen mukavinta antia olivat toiminnalliset harjoitteet ja ryhmä. Oppimistilanteeseen liittyvät seikat ovat oppimismotivaation kannalta tärkeitä ja palautteen vastauksissa nuoret ovat kokeneet toiminnalliset harjoitukset mielekkäiksi. Sen lisäksi, että harjoitteet

ovat olleet toiminnallisia, nousee tässäkin kohtaa palautetta esiin ryhmä. Yeungin tuloksissakin ovat esillä toiminnallisuus, toimintamuodot ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet. Koulutuksessa on selkeästi positiivista se, että sitä toteutetaan ryhmämuotoisena ja se on toiminnallista.

Mielenkiintoista palautteessa oli se, että suurin osa heistä koki, ettei ollut oppinut mitään uutta koulutuksessa. Tähän tulokseen saattoi vaikuttaa myös nuorten, ilmeistä ja eleistä päätellen, humoristinen ja hieman kapinallinen asenne väittämää kohtaan. He ovat kuitenkin voineet kokea, ettei koulutus ole ollut opettavainen. Toisaalta he saattoivat kokea myös niin, että koulutus toi vanhoja jo opittuja asioita uudestaan esille. On vaikea arvioida syitä tähän palautteeseen, kun en ole ollut mukana koulutuksen jokaisella kerralla.

Suurin osa oli myös sitä mieltä, ettei aio osallistua jatkossa vapaaehtoistoimintaan. Tuloksen tekee mielenkiintoiseksi se, että kaikki nuoret osallistuivat heidän itse toteuttamaansa tapahtumaan suunnitteluun viimeisellä koulutuskerralla ja myös itse tapahtuman toteuttamiseen. Tapahtuman jälkeen osa nuorista jäi pois koulutuksen jälkeen kokoontuvasta ryhmästä. Näkökulmana tässä voi olla se, että koulutus on myös voinut avata toisten nuorten silmiä sille, etteivät he halua olla mukana vapaaehtoistoiminnassa.

Koulutuksessa he eivät pitäneet ohjaajan kuuntelemisesta ja asioiden kirjoittamisesta fläpille. Osa koulutuksen toteuttamistavoista ei ole miellyttänyt palautteen mukaan osaa nuorista. Osa nuorista ei myöskään aina huvittanut tulla koulutukseen väsymyksensä takia. Ainakin viimeisellä koulutuskerralla väsymys ja levottomuus nuorissa olivat havaittavissa. Tähän on koulutuksen järjestäjien hankala vaikuttaa, mutta se on hyvä ottaa huomioon koulutuksen sisältöjen toteutuksessa.

5.4.2 Länsi-Porin nuorten palaute

Länsi-Porin ryhmän vastauksista ei noussut esiin yhtä asiaa yli muiden vaan kokonaisuus sai todella positiivista palautetta. Yleisesti heille on jäänyt todella

positiivinen kokemus koulutuksesta. Koulutuksen toteutuminen, koulutus itsessään, sen aihe, aiheeseen liittyvät sisällöt, opettavaisuus ja toteutus saivat kaikki positiivista palautetta. Negatiivista palautetta ei tullut ryhmältä juuri lainkaan.

Yhteishenki, ryhmässä viihtyminen, siihen kuuluminen ja hyväksytyksi tuleminen tulivat esille tälläkin ryhmällä. Siihen on vaikuttanut se, että kyseiset nuoret ovat olleet paljon mukana seurakunnan toiminnassa ja heillä on yhteinen historiansa, joka näkyi ryhmän hyvässä ilmapiirissä ja heidän viihtymisessään. Nuoret olisivat jopa halunneet vielä lisää tapaamisia. Sekä Sampolan ryhmän tulokset että Yeungin tutkimuksen tulokset nostavat tätä osa-aluetta vapaaehtoistoiminnassa ja tässä koulutuksessa pinnalle. Hyvässä ilmapiirissä ja ryhmässä toteutettava toiminta selkeästi motivoi ja tuottaa hyvää palautetta.

Nuorten mukaan he ovat saaneet koulutuksessa lisää tietoa ja uusia taitoja liittyen vapaaehtoistoimintaan. Heidän mielestään tärkein oppi oli tieto siitä, mitä vapaaehtoisuus on, mitä siihen kuuluu ja miten sitä voi toteuttaa sekä se, mitä vapaaehtoisuus on. Nämä tulokset osoittavat sen, että he ovat saaneet uutta tietoa vapaaehtoisuudesta, vapaaehtoistoiminnasta ja siihen liittyvästä koulutuksesta. Näitä asioita tukee Yeungin tuloksien motivaatiotekijöissä uusien asioiden löytäminen, uuden oppiminen ja työmuodon kiinnostus.

Koulutuksen sisällöissä ja toteutuksessa hyvää olivat aihe, harjoitteet ja tehtävät. Kuten Sampolan ryhmällä ja Yeungin tuloksissa toiminnallisuus, toimintamuodot ja itsensä toteuttaminen ovat tärkeitä asioita vapaaehtoistoimintaan motivoitumisen ja osallistumisen kannalta. Vapaaehtoistoiminta on aiheena ollut nuorista kiinnostava ja tätä tukee myös Yeungin tutkimuksessa työmuodon kiinnostus ja vapaaehtoistoimijan elämäntapa.

Mielenkiintoista tämän ryhmän palautteessa oli se, että suurin osa heistä ei aikonut olla mukana vapaaehtoistoiminnassa koulutuksen jälkeen. Tämä on yllättävä vastaus ja kirjasin ylös, että mahtoivatko nuoret ymmärtää väitteen päin vastaisesti. Harjoitteen aikana ollut yleinen meteli saattoi vaikuttaa asiaan. Väite toistettiin uudestaan, mutta nuoret totesivat, etteivät enää jaksaa vaihtaa

paikkaansa. Tässä kohtaa aineistonkeruumenetelmä ei selkeästi toiminut toivotulla tavalla. Koulutuksen lopuksi nuoret kuitenkin suunnittelivat vapaaehtoistoimintaa ja koulutuksen jälkeen he ovat toimineet vapaaehtoisina. Suurin osa molempien ryhmien nuorista ovat jatkaneet kokoontumisia koulutuksen jälkeen.

5.4.3 Palautteen yhteenveto

Yhteisesti palautteissa positiivisina asioina nousivat esiin nuorten viihtyminen ryhmissään ja ryhmien hyvä ilmapiiri. Myös koulutuksen toteutustapa, erityisesti toiminnalliset tehtävät ja harjoitteet, saavat positiivista palautetta nuorilta. Nämä ovat motivaatiotutkimuksen näkökulmasta ympäristöstä nousevia vaikuttimia nuorten motivaation. Nämä tekijät vaikuttavat nuorten motivaatioon osallistua koulutukseen ja toimintaan. Suurin osa näistä tekijöistä löytyy myös Yeungin tutkimuksessa ja siksi niihin kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota vapaaehtoistoimintaa ja koulutusta järjestettäessä. Palautteissa painottui motivaatiotutkimuksen näkökulmasta ympäristöstä nousevat vaikuttimet nuorten motivaatioon enemmän kuin ihmisen sisäiset motiivit.

Oppiminen oli molemmilla ryhmillä motivaatiotekijänä koulutukseen osallistumiselle. Sampolan ryhmä ei kokenut oppineensa uusia asioita, mutta koulutus toi kuitenkin, noppapalautteen vastausten mukaan, osalle nuorista heille ennestään tuttuja asioita uudestaan esiin. Länsi-Porin ryhmäläiset olivat saaneet uusia tietoja ja taitoja koulutuksen kautta. Myös heidän mielestään koulutuksen sisällöt olivat tärkeitä. Tässä voi pohtia, miten koulutus on sujunut ryhmien kanssa. Ryhmissä on varmasti aina eroja ja niihin on hyvä kouluttajien kiinnittää huomiota. Arviointitutkimuksen näkökulmasta on muistettava koulutuksen formatiivisuus ja rajoitettu konteksti.

Vaikka suurin osa nuorista oli sitä mieltä koulutuksen jälkeen, ettei välttämättä osallistu vapaaehtoistoimintaan, niin silti he ovat siihen osallistuneet. Sampolan ryhmän kaikki jäsenet olivat lastenkarnevaalissa mukana ja Länsi-Porin ryhmästä kuusi lähti vapaaehtoiseksi SPR-kontin lastenlauantai – tapahtumaan.

Heistä myös suurin osa on ollut jälleen mukana seurakunnan järjestämällä rippileireillä isosena. Molemmat ryhmät ovat jatkaneet myös syksyllä 2010 säännöllisiä tapaamisia. Tämä palautteen vastaus on ristiriitainen myös tuloksista nousevien vastauksien kanssa, joissa he pitävät vapaaehtoistoimintaa tärkeänä ja näkevät itsensä entistä enemmän aktiivisina toimijoina. Palautteen keruussa on hyvä kiinnittää huomiota tähän kohtaan ja mahdollisesti keskustella nuorten vastauksista enemmän erityisesti epäselvissä tilanteissa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä työssä tavoitteena oli tutkia nuorten motivaatiota lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan ja vapaaehtoistoiminnan koulutukseen. Toisena tavoitteena oli arvioida koulutuksen vaikutusta nuorten käsitykseen vapaaehtoistoinnasta. Kolmantena tavoitteena oli koota nuorten palaute koulutuksesta. Jokaisen kappaleen päätteeksi pohditaan tuloksien kautta nousseita asioita, joita koulutuksessa olisi hyvä ottaa huomioon. Näiden ideoiden tarkoituksena on auttaa kehittämään koulutusta.

Johtopäätöksissä huomioidaan vapaaehtoistoiminnan koulutuksen tavoitteet ja tarkoitus. Tavoitteena oli, että nuoret omasta näkökulmastaan pohtivat vapaaehtoistoimintaa ja tarkoituksena oli, että he ymmärtävät vapaaehtoistoiminnan käsitteenä, sen periaatteet ja vastuut. Koulutuksessa painotettiin myös oman itsen ja omien intressien, taitojen ja tietojen käyttämistä vapaaehtoistoinnassa. Seurakunnan nuorisotyön näkökulma on opinnäytetyön tekijän omasta ammatista nousevaa ja johtopäätöksiä tarkastellaan myös sen kannalta. Opinnäytetyön tuloksia peilataan lopuksi myös aiheeseen liittyviin työssä aiemmin esitettyihin tutkimuksiin. Pohdinnassa keskitytään tuloksien, työn tekemisen ja oman oppimisen läpi käymiseen sekä arvioimiseen.

6.1 Motivaatiotekijät käyttöön

Koulutukseen lähtemiselle suurimmat syyt oli nuorten auttamishalu, vapaaehtoistoinnasta saatava ja annettava hyöty, oppiminen ja toiminnan sosiaalisuus. Nämä vastaukset saavat tukea Anne-Birgitta Yeungin timanttimallin luomiseen käyttämien haastatteluiden kautta saamissa tuloksissa. Tuloksissa oli myös eroja. Yeungin haastattelemissa oli tärkeää saada tuoreita näkökulmia vapaaehtoistoinnasta, kun taas tämän työn nuorilla vapaaehtoistoiminnan hyödyllisyys nousi voimakkaasti esiin. Tuloksien eroihin vaikuttaa todennäköisesti vastaajien ikä, joka Yeungin haastateltavissa oli väliltä 29–68, kun taas tässä työssä 14–19.

Raha-automaattiyhdistyksen raportissa todetaan, että erityisen auttamisvalmiita ovat nuoret. Raportin mukaan vahvimmin suomalaisia auttamaan motivoi auttamisen ilo. Nuorten motiiveiksi ilon lisäksi todettiin raportissa auttaminen oikeana tekona, kuin myös elämäntapana. Yli puolta tämän työn nuorista motivoi hauskuus ja hyvä ilmapiiri eniten esiintyneiden motivaatiotekijöiden lisäksi. Nämä vastaukset eivät suoranaisesti liity auttamisen iloon, mutta kuitenkin vapaaehtoistoiminnan tuottamaan iloon sekä vapaaehtoiselle että toiminnan kohteelle.

Auttaminen oikeana tekona ja elämäntapana nousi myös esiin suurimman osan vastauksissa. Nuoret olivat tehneet käytännön tekoja apua tarvitseville. Moni mainitsi avanneensa oven ihmiselle, joka sitä tarvitsi, ulkoiluttaneensa naapurin tai kaverin koiraa ja kuunnelleet kaverin murheita. Molemmat ryhmät mainitsivat lähes ensimmäiseksi sen, että ihmisten auttaminen ja ihmisten kanssa oleminen liittyy vapaaehtoistoimintaan. Muutamissa vastauksissa oli myös piirretty hengellisiä symboleja, jotka voi tulkita viittaavan kristillisiin elämänarvoihin, joihin lähimmäisen rakastaminen ja avuttoman auttaminen vahvasti kuuluvat.

Auttamista, vapaaehtoistoiminnan hyödyllisyyttä ja mahdollisuutta uuden oppimiseen kannattaa käyttää tämänkaltaisen vapaaehtoistoiminnan koulutuksen mainostamisessa nuorille. Myös siitä kannattaa kertoa, että se on sosiaalista ja ryhmässä tapahtuvaa toimintaa. Ne nuoret, joita nämä asiat koskettavat, osoittavat varmasti kiinnostusta koulutusta kohtaan. Etenkin koulutuksen monitahoista hyödyllisyyttä kannattaa pitää esillä. Loppujen lopuksi se on aina ihmisestä itsestä kiinni motivoituuko hän lähtemään mukaan toimintaan, mutta tässäkin työssä esille nousseita motivaatiotekijöitä kannattaa käyttää hyväksi koulutusta esiteltäessä.

Tuloksista on hyötyä myös koulutuksen kehittämiseksi. Niitä voi tarkastella siitä näkökulmasta, että tarjoaako koulutus niitä asioita, joita nuoret ovat maininneet heitä motivoiviksi tekijöiksi. Kun nuoria motivoivia tekijöitä löytyy koulutuksesta, niin mielestäni se auttaa heitä motivoitumaan ja sitoutumaan toimintaan paremmin. Yksi tutkimuksen aihe voisi olla seurata nuorten motivaation kehitystä koulutuksen aikana. Kokevatko he olevansa motivoituneempia

vapaaehtoistoimintaan koulutuksen jälkeen ja, mitkä ovat silloin nuoria motivoivia tekijöitä. Seurakunnan nuorisotyön näkökulmasta oli myös hyödyllistä saada tietoa nuorten motiiveista. Niistä on apua siihen, kun nuorille tarjotaan ja esitellään mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena seurakunnan toimintaympäristössä. Myös Diakonia-ammattikorkeakoulu saa opinnäytetyön kautta tietoa nuorten motiiveista vapaaehtoistoimintaan lähtemisessä. Näitä tietoja voi käyttää esimerkkeinä, kun opinnoissa käydään läpi vapaaehtoistoimintaa ja nuorten suhdetta siihen.

6.2 Tietäjästä toteuttajaksi

Suurin muutos koulutuksessa ei ollut se, että nuoret käsittäisivät vapaaehtoistyö tai -toiminta termin syvällisemmin tai laajemmin vaan siitä tuli heille omakohtaisempi. Tuloksista päätellen suurin muutos oli siinä, että he näkivät voivansa olla itse vapaaehtoistoimijoita, eli toteuttajia. Ensimmäisellä kerralla nuorilla oli perustietoa siitä, mitä vapaaehtoistoiminta on, mitä elementtejä siihen kuuluu, kenelle sitä tehdään ja ketkä sitä toteuttavat. Ensimmäisen ja viimeisen koulutuskerran välillä erityisesti toiminnan mielekkyys, ryhmässä toimiminen, yleisesti tekemisen saaminen ja vapaaehtoistoiminnassa monin tavoin toteutuva hyödyllisyys olivat tulleet nuorille tärkeiksi elementeiksi. Näiden tuloksien perusteella koulutus on vaikuttanut suurimpaan osaan nuorista. He ovat alkaneet toimia aktiivisina kansalaisina.

Voutilaisen artikkelin mukaan aktiivisen kansalaisen identiteetti syntyy ja vahvistuu kohtaamisen, välittämisen ja yhteisiin asioihin osallistumisen kautta. Hän myös toteaa, että jokaisella meistä on hallussamme kohtaamisten kehittämisen avaimet, jotka vain odottavat käyttöön ottoaan. Hyvällä esimerkillä on mahdollista kannustaa ja synnyttää hyvien kohtaamisten kehityskierre, joka tempaa kaikki mukaan. (Voutilainen 2007, 171.) Tämän työn tulokset saavat tukea Voutilaisen artikkelista. Nuorilla on identiteetti vahvistunut koulutuksessa juuri kohtaamisen, välittämisen ja yhteisiin asioihin osallistumisen kautta. Koulutuksen kautta suurin osa nuorista toimii vapaaehtoisena. Tuloksista voidaan päätellä, että koulutus on onnistunut tavoitteissaan ja tarkoituksessaan.

Koulutuksen jälkeen tämä kansalaisaktiivisuuden toimintapotentiaali on muuttunut kansalaistoiminnaksi. Sampolan ryhmä on vaikuttanut Sampolan kaupunginosassa lähiympäristön viihtyvyyteen. Tälle ryhmälle on vapaaehtoistoiminnan projektin projektipäällikön mukaan ominaista lähialueeseen vaikuttaminen. Länsi-Porin ryhmää hän kuvaa sanoilla maailmaa parantava. He haluavat vaikuttaa laajemmin yhteiskunnassa ja tuoda epäkohtia esille. Yhteinen hauskanpito on myös molempien ryhmien jäsenillä syy osallistua toimintaa ja tämä mainitaan yhtenä kansalaistoimintaa määrittävänä tekijänä. (Mäkelä, Sanni, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2010.)

Molemmista ryhmistä muutama nuori on jäänyt pois. Heidän pois jäämisille on olemassa useampia syitä. Joillakin muuta harrastukset vievät paljon aikaa, joku on muuttanut pois paikkakunnalta, yksi on saanut töitä ja osa pois jääneistä koki, ettei vapaaehtoistoiminta ollut heidän juttunsa. Suurin osa ryhmien nuorista on kuitenkin jatkanut yhteisiä kokoontumisia koulutuksen jälkeen ja toteuttaneet tai toteuttamassa vapaaehtoistoimintaa. Se tavoite vapaaehtoistoiminnan projektin kohdalla on toteutunut hyvin, että nuoret ovat saaneet itse ideoida ja suunnitella toimintaa. (Mäkelä, Sanni, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2010.)

Se jäi mietityttämään koulutuksen vaikutuksissa, että miten nuoret kokevat olevansa osa laajempaa vapaaehtoistoiminnan kenttää. Linkittävätkö he oman osallistumisensa ja toimintansa kansalaisyhteiskunnan kontekstiin? Tavallaan tuloksista nousee esiin se, että vapaaehtoistoiminta tulee lähemmäksi nuoren omaa elämänpiiriä, mutta laajempi kokonaisuus jää pienempään rooliin. On tietenkin mahdollista, että koulutuksen jälkeen vapaaehtoistoiminnassa toimiessaan kokonaiskuva alkaa hahmottua nuorille laajemmin. Se on hyvä muistaa, että tämän työn tulokset ovat tuloksia siltä hetkeltä, kun koulutus päättyi ja toiminnan suunnittelu vasta alkoi.

Tämän kaltaisesta koulutuksesta näiden ryhmien tulosten mukaan on hyötyä nuorille, jotka vapaaehtoistoiminnasta innostuvat. Tulokset eivät ole täysin yleistettävissä ja ne ovat sidottuina kontekstiinsa. Lisätutkimukset vastaavan-

laisista koulutuksista voisivat antaa myös suuntaa koulutusten hyödyllisyydestä yleisellä tasolla. Tämän kaltaisia koulutuksia, joissa nuorilla on itsellä mahdollisuus suunnitella, ideoida ja toteuttaa toimintaa, kannattaisi mielestäni järjestää jatkossakin. Tämä antaa myös näkökulmaa seurakunnan nuorisotyöhön ja rohkaisee ottamaan nuoria enemmän mukaan toiminnan suunnitteluun. Tietenkin aluksi on tärkeää käydä nuorten kanssa läpi seurakunnan nuorisotyön perusteet ja tavoitteet, mutta niiden ymmärtämisen kautta toimintaa olisi varmasti mahdollisuus kehittää nuoria kiinnostavaksi ja ns. heidän näköiseksi.

Projektilla on aina oma elinkaarensa, joten koulutuksen tarjoamisen jatkuvuutta on syytä miettiä. Alkavatko sitä projektin päättymisen jälkeen pitämään nuoria kokoavat tahot, koulutuksen käyneet nuoret vai syntyykö projektista jokin uusi työmuoto nuorisotyön kentälle? Uskon, että näihin kysymyksiin pohditaan ratkaisua projektin aikana yhteisesti projektin työntekijöiden, yhteistyötahojen ja nuorten kanssa. Yksi tutkimuksellinen kohde tässä suhteessa voisi olla se, että mitä tapahtuu projektin päättymisen jälkeen ja mitkä ovat sen vaikutukset kyseiselle alueelle. Myös koulutukseen osallistuneiden ryhmien myöhempi tilanne olisi mielenkiintoista selvittää ja samassa voisi kysyä heiltä heidän näkemyksiään sekä käsityksiään vapaaehtoistoiminnasta sillä hetkellä.

6.3 Positiivinen koulutuskokemus

Palautteista nousi nuorten yhtenäisenä äänenä se, että koulutuksessa oli hyvä ryhmähenki ja nuoret olivat viihtyneet ryhmässä. Myös koulutuksen toteutustavat ja sen mukavuus saivat positiivista palautetta. Näyttelemine ja improvisointi – tehtävät olivat jääneet nuorille positiivisina mieleen. Ristiriitaista palautteessa oli se, että Sampolan ryhmän nuoret kokivat, etteivät olleet oppineet oikeastaan mitään uutta koulutuksessa, kun taas Länsi-Porin seurakunnan nuoret kokivat oppineensa paljon uutta. Koulutus oli kuitenkin antanut Sampolan ryhmän nuorille tärkeimpänä oppina elämän arvoihin liittyvää oppia, kuten toisen kunnioittaminen ja hyvän mielen saaminen toisen auttamisesta. On mahdollista, että tälle ryhmälle vapaaehtoistoiminta on tuonut

uutta oppia vasta toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen kautta. Nämä palautteen vastaukset ovat kuitenkin sen hetkisen tilanteen mukaan annettuja. Ristiriitaista oli myös se palaute, että koulutuskertoja oli Sampolan ryhmän mielestä sopivasti ja Länsi-Porin ryhmän mielestä liian vähän. Kokemukset ovat selkeästi ryhmä- ja näkökulmakohtaisia. Tiedon saannin kannalta koulutus on voitu kokea riittäväksi, kun taas koulutuksen mukavuuden kannalta sen olisi haluttu jatkuvan tai nuoret ovat voineet kokea haluavansa mukavaa koulutusta ja tietoa molempia lisää, kuten Länsi-Porin ryhmän kohdalla näyttää.

Negatiivista palautetta tuli aika vähän. Länsi-Porin ryhmän mukaan mikään ei ollut tylsää koulutuksen näkökulmasta. Vain pientä itsekritiikkiä nousi esille nuoren omasta suorituksesta. Sampolan ryhmän palautteesta nousi ohjaajien puheet, fläppi-paperiin kirjoittaminen sekä toisten päälle puhuminen ja liika meteli koulutuksen aikana. Mielenkiintoista oli myös se tulos, että palautteen mukaan suurin osa nuorista ei aio osallistua vapaaehtoistoimintaan jatkossa, mutta kuitenkin tällä hetkellä suurin osa on mukana toiminnassa.

Koulutuksen kannalta on ilmeisen tärkeää, että koulutettavat ryhmät ryhmäytyvät hyvin ja toiminnalliset tehtävät pidetään mukana. Projektin työntekijät osaavat palautteen mukaan luoda rennon ja hyväksyvän ilmapiiriin, joka on tärkeää ryhmäytymiselle ja sitä kautta toiminnallisten tehtävien sujumiselle. Haasteena projektin työntekijöille nousee palautteen mukaan se, että tilanne pysyy heidän hallussaan ja johdossa. Omien havaintojen perusteella tämä taito on työntekijöillä hallussa. He saivat nuoret motivoitua palaamaan aiheeseen, vaikka äänentaso ja toisten päälle puhuminen kasvoivat. Tiedetyt tiedolliset asiat on myös kerrottava puhumalla, joten se on haaste kertoa ne nuorille mahdollisimman mielenkiintoisesti. Mielestäni koulutuksessa asiat käydään hyvin monipuolisesti erilaisia menetelmiä käyttämällä, joten kaikkia koulutettavia ei voi aina miellyttää. Se on varmasti tärkeää huomata, minkälaisia oppijoita koulutukseen osallistuvissa ryhmissä on ja painottaa niitä menetelmiä, jotka kullekin ryhmälle parhaiten sopivat.

Palautetta kannattaa kerätä jatkossakin. Siinä on hyvä kiinnittää huomiota, että nuoret ymmärtävät kysymykset tai väittämät. Erityisesti kysymykset ja väittämät

liittyen koulutuksen sisältöihin auttavat kehittämään koulutusta. Sitä kannattaa myös pohtia, että olisiko kirjallisella palautteella mahdollisuus saada selkeämpiä vastauksia kuin esimerkiksi janapalautteella. Janapalautteessa saattaa välillä ryhmä vaikuttaa yksilön mielipiteisiin, kun osa nuorista saattaa seurata, mihin se kaveri asettuu.

6.4 Peilausta aikaisempiin tutkimuksiin

Hyväri (2008) toteaa artikkelissaan, että kansalaistoiminta tarjoaa lähtökohdat sosiaali- ja terveysalan ammatillisiin valmiuksiin. Myös Yeungin (2008) tutkimustuloksissa mainittiin nuorten kiinnostus sosiaali- ja terveysalalle. Ryhmien nuorilla olikin yksi koulutukseen osallistumisen motivoivimpia tekijöitä saada hyötyä itselle koulutukseen ja vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta. Molempien ryhmien vastauksissa suurin osa nuorista mainitsi hyödyksi sen, että vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta on hyötyä tulevaisuudessa koulutuspaikkaa tai työtä haettaessa. Osa heistä mainitsi vielä työkokemuksen saamisen vapaaehtoistoinnin kautta. Osalla nuorista on tarkoitus suuntautua sosiaali- ja terveysalalle. Tätä ei kuitenkaan suoraan kysytty tässä työssä, mutta se tuli ilmi koulutuksen aikana käydyissä keskusteluissa nuorten kanssa.

Yeungin (2008) tutkimustulokset mainitsevat myös nuorten kiinnostuksen toimia lasten ja nuorten parissa. Ryhmistä nousikin esiin se, että he ovat jo olleet vapaaehtoistoinijoina lasten ja nuorten parissa. Sampolan ryhmä myös järjesti koulutuksen jälkeen lastenkarnevaalin Sampolan nuorisotilalla. Länsi-Porin nuorista kuusi osallistui koulutuksen jälkeen SPR-kontin järjestämään lastenlauantai – tapahtumaan. Yksi nuorista on käynyt nuorisotyöhön valmistavan koulutuksen ja toinen nuori on kyseisen koulutuksen aloittanut vuosi sitten.

Muita Yeungin (2008) tutkimuksen kiinnostuksen kohteita nuorilla olivat urheiluun liittyvät toiminnat, sosiaali- ja terveyspalvelut, kulttuuri ja taide sekä eläinten-, ympäristön ja luonnonsuojelun aihealueet. Näillä alueilla osa ryhmien nuorista oli myös toiminut vapaaehtoisena.

Sosiaali- ja terveystalvueluihin nuorten vastauksissa liittyi tiedot erilaisista järjestöistä ja auttamistahoista sekä rahalahjoitukset niille. Yksi nuorista oli kiinnostunut tekemään järjestölle Internet-sivuja ja osa nuorista oli kiinnostunut osallistumaan palveluoperaatio Saappaan toimintaan.

Kulttuurin ja taiteen alueella nuoret ovat olleet osallisina tiernapojat – esityksissä, esittäneet joulukuvaelmaa ja joululauluja vanhainkodissa tai palveluasunnoissa asuville vanhuksille ja toimineet Pori Jazz festivaaleilla erilaisissa avustavissa tehtävissä.

Eläinten-, ympäristön- ja luonnonsuojelunalueelta oli nuorilla myös kokemusta. Nuoret tiesivät nimeltä järjestöjä, heidän mielestään myös eläinten auttaminen sekä eläinten ja luonnon suojele oli vapaaehtoistoimintaan liittyvää toimintaa. Kaksi nuorta oli myös osallistunut hevostalleilla työskentelemiseen. Nuorilla ilmeni tulevaisuudessa halukkuutta roskien keräämiseen ympäristöstä.

Jouko Porkan (2004) tutkimustuloksia tukee erityisesti Länsi-Porin ryhmä. Heistä kaikki olivat osallistuneet isosena toimimiseen seurakunnan rippileireillä. Osalla oli myös taustaa varhaisnuorten leireillä isosena toimimisesta. Isosena toimiminen on vaikuttanut myös nuorten osallistumiseen muihin seurakunnan toimintoihin. Länsi-Porin ryhmästä isosena toimimisen lisäksi osa nuorista oli ollut seurakunnan kerhojen ohjaajina, nuorten messuissa ja kirkkoherran virkaanasettamistilaisuudessa avustustehtävissä sekä 10-synttäreillä vapaaehtoisina avustajina. Heistä kaikki osallistuvat edelleen Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyön toimintoihin. Sampolan ryhmän vastauksissa seurakunnan toimintaa ei mainittu ollenkaan.

Elise Kytän opinnäytetyön mukaan nuoret olivat erityisen kiinnostuneita työskentelemään vapaaehtoisina vanhusten parissa. Näissä ryhmissä tämä teema nousi jonkin verran esille. Nuorten vierailut vanhainkodeilla tai palveluasunnoilla, mummoille järjestetty tuolijumppa ja vanhuksille oven avaaminen löytyi vastauksista. Koulutuksen jälkeen vapaaehtoistoiminta

sanaan liittynyt mielikuva ihmisten viihdyttäminen konkretisoitiin vanhusten viihdyttämisen esimerkillä.

Aineistosta nousee selkeästi edellisiä tutkimuksia tukevia tuloksia. Tämän työn tulokset tukevat myös muita tutkimuksia, joissa on tutkittu nuorten halukkuutta vapaaehtoisuuteen ja kansalaisaktiivisuuteen ja, joiden tulokset ovat kertoneet siitä, että nuoret ovat valmiita ja halukkaita vapaaehtoistyöhön ja kansalaisaktiivisuuteen.

6.5 Kokonaiskuva

Aineistotriangulaation näkökulmasta aineistoa keskenään vertailemalla voi todeta, että motivoituneilla nuorilla, laadukkaalla koulutuksella ja hyvällä ryhmähengellä on ollut positiivinen vaikutus projektin tavoitteiden toteutumiseen ja nuoriin. Toiminnan sosiaalisuus oli yksi nuoria motivoivista tekijöistä ja palautteessa tuli ilmi, että he olivat saaneet positiivisia sosiaalisia kokemuksia koulutuksen kautta. Ryhmät ovat toimineet aktiivisesti myös koulutuksen jälkeen ja ovat toteuttavat edelleen vapaaehtoistoimintaa. Projektipäällikön mukaan ryhmät ovat suuntautuneet tekemään toisistaan erilaista vapaaehtoistoimintaa, mutta yhteistä niille on vahva ryhmähenki (Mäkelä, Sanni, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2010).

Koulutuksen tavoitteet saada nuori ajattelemaan itseään vapaaehtoistoimijana ja ymmärtämään käsitteen ulottuvuuksia kehittyivät tuloksien mukaan koulutuksen aikana. Nuoria motivoi oppiminen ja se myös näkyi tuloksissa, vaikka Sampolan ryhmän kokemuksen mukaan he eivät oppineet mitään uutta. Länsi-Porin ryhmä koki oppineensa koulutuksessa paljon uutta. Koulutuksessa käytetyt toiminnalliset harjoitteet toivat nuorille positiivisia kokemuksia ja ne edes auttoivat myös nuorten käsityksen muuttumista tai laajentumista vapaaehtoistoinnasta.

Positiiviseen ryhmähenkeen vaikuttaa monta tekijää, kuten ryhmäläisten persoonat, koulutuksen kouluttajat ja koulutuksen sisällön mielekkyys. Näissä

ryhmissä nämä asiat toteutuivat positiivisesti ja se on kantanut hedelmää koulutuksen jälkeen. Yleisesti nuorille on tärkeää olla osa ryhmää, toteuttaa itseään ja saada hyväksyntää. Nämä asiat ovat onnistuneet tämän koulutuksen puitteissa ryhmiin kuuluvien nuorten kohdalla. Pieni osa nuorista on jäänyt toiminnasta pois koulutuksen jälkeen. Olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin niitä syitä, jotka tähän ovat johtaneet.

6.6 Opinnäytetyön arviointia ja pohdintaa

Tämän työn tekeminen on ollut mielenkiintoista, innostavaa ja haastavaa. Aiheena vapaaehtoistoiminta on omalta pieneltä kaistalta tuttu, mutta nyt se tuli laajemmassa kokonaisuudessa itselleni paljon tutummaksi. Sen sijoittuminen yhteiskunnan kontekstiin avautui minulle työn myötä paremmin ja sen sijoittuminen kokonaisuuteen tuli selkeämmäksi. Uskon myös, että vapaaehtoistoimintaan osallistuvat nuoret ymmärtävät sen merkityksen ajan myötä laajemmin. Opinnäytetyön tekeminen innosti tästä aiheesta itseäni seuraamaan tarkemmin uutisia ja julkista keskustelua vapaaehtoistoiminnasta.

Opinnäytetyön kautta palautui mieleen myös se, että tutkimuksellinen työ on haaste, joka kaipaa kohdallani kehittämistä. Koen olevani enemmän käytännön toteuttaja kuin tutkija. Siitä huolimatta koin saavani taas arvokasta kokemusta tutkivasta työtoteutuksesta tämän työn kautta ja pyrin jatkossa käyttämään oppimaani myös oman työn kehittämisessä. Haastavaa oli erityisesti teoreettisen viitekehyksen, teorian ja tutkimustuloksien liittäminen yhteen. Nämä ovat asioita, joita pidän omina kehityskohteinani.

Itse aineiston keruu ja yhteistyö projektin työntekijöiden kanssa oli onnistunutta. Vaikka aineisto ei ollut kovin runsas, niin metodien avulla saadut vastaukset vastasivat asetettuihin tutkimuskysymyksiin hyvin. Yhteisesti luomamme metodit eivät välttämättä olleet teoreettisesti ja tieteellisesti kovin vahvoja, mutta käytäntöön ja koulutuksen sisältöön ne sopivat kokemuksemme mukaan hyvin. Koimme projektin työntekijöiden kanssa, että aineistoa on varsinkin nuorten kannalta mielekkäämpää kerätä osana projektin järjestämää koulutusta kuin

tekemällä koulutuskerran jälkeen haastattelua. Haastattelemalla ja haastattelut nauhoittamalla olisi kyseinen aineisto ollut varmasti luotettavampaa. Luotettavuus oli näillä metodeilla enemmän opinnäytetyön tekijän havainnointien varassa. Tämä asia kuitenkin tiedostettiin aineistoa kerätessä. Positiivista oli se, että nuoret osittain itse näkivät, mitä aineistoa heiltä tuli. Näin heillä oli mahdollisuus myös vaikuttaa siihen, että sinne kertyi ne asiat, joita he pitivät tärkeinä. Projektin työntekijöiden ammattitaito ryhmien kanssa auttoi saamaan nuorilta vastauksia tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelurungon muuttaminen koulutusmateriaaliksi oli myös heidän ansiotaan. Timanttamalla olisi voinut käyttää työssä laajemminkin esimerkiksi piirtämällä nuorten kanssa motiivikartat, mutta tämä olisi aikataulullisesti vaatinut keskittymistä muiden kysymyksien kustannuksella pelkästään motivaatioon.

Aineiston keruun haasteena tässä työssä oli se, että näillä metodeilla aineistoa keräsi suurimmaksi osaksi joku muu kuin opinnäytetyöntekijä. Tässä tapauksessa sitä tekivät projektin työntekijät kouluttajan muodossa. Hyviä puolia tässä tavassa on se, että opinnäytetyöntekijä voi keskittyä täysin havainnoimiseen. Näkökulmia, joita tässä metodissa on syytä pohtia, ovat aineiston keruun riippuminen myös koulutuksen vetäjän ammattitaidosta ja keruu tilanteen tarkoituksen ymmärtämisestä. Siihen on myös kiinnitettävä huomiota opinnäytetyöntekijän kannalta, että uskaltaako hän keskeyttää koulutusta etenemistä, kun hän tarvitsee lisää tietoja kohderyhmältä. Tätä työtä tehdessä yhteistyö oli onnistunutta ja siihen vaikutti hyvä keskusteluyhteys välillämme.

Yleisesti tutkimuksen tulokset eivät poikenneet aikaisemmista tutkimuksista motivaation osalta. Tämän työn tulokset tukevat aikaisempia tutkimuksia ja saavat myös tukea niistä. Nuorten motivaatiota vapaaehtoisuuteen on tutkittu kuitenkin vähän Diakin opinnäytetöissä ja sille alueelle työllä on annettavaa.

Työn tulokset ovat mielestäni hyödyllisiä erityisesti vapaaehtoistoiminnan projektille. Ne antavat kuvaa heidän työnsä tuloksista ja tarjoavat aineksia asioihin, joissa toimintaa on mahdollista kehittää. Tuloksia on kuvattu myös melko tarkasti ja laajasti. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska projektille haluttiin

antaa myös yksityiskohtaista tietoa. Arviointitutkimuksen näkökulmasta koulutus on ollut nuoria kehittävä ja nämä tulokset ovat antaneet uutta tietoa projektille. Erityisesti siinä, että sinänsä nuorten perustiedot vapaaehtoistyöstä ei välttämättä laajene, mutta heidän tietoisuutensa omasta roolista vapaaehtoistoimijana ja aktiivisena kansalaisen kehittyä. Tällainen koulutus nuorille on tuloksista päätellen hyödyllistä ja suurin osa heistä kokee myös niin. Myös seurakunnan nuorisotyölle ja vapaaehtoistoiminnan kentässä toimiville tulokset antavat ainakin paikallisella tasolla tietoa ja kehittämisideoita. Vapaaehtoistoiminnan projektin ja tämän työn kautta myös Diakonia-ammattikorkeakoulu hyötyy tuloksista. Erityisesti vapaaehtoisista puhuttaessa voi siihen liittyvissä opintokokonaisuuksissa kertoa projektin järjestämisen koulutuksen vaikutuksista nuoriin ja nuoria vapaaehtoisuuteen motivoivista tekijöistä. Tätä kautta opiskelijat voivat saada esimerkkejä ja ideoita tulevaan työhönsä.

Työni tuloksia olen esitellyt jo ennen julkistamista projektin työntekijöille ja saanut heiltä positiivista palautetta. Heidän mielestään työn tulokset ovat olleet työelämää kehittäviä ja ne ovat tukeneet sekä kehittäneet projektin järjestämää koulutusta. Tulokset ovat lisänneet ymmärrystä nuorten motiiveista ja auttaneet ymmärtämään motiivien erilaisuutta. Nuorten motivaatiotekijöiden selviäminen on tuottanut uutta tietoa projektille ja työ antaa suuntaa sille, mitkä tekijät ovat nuorille erityisen tärkeitä. Motivaatioon liittyviä tuloksia on mahdollisuus hyödyntää vapaaehtoistoiminnan ja koulutuksen mainostamisessa. Oman päivätyöni kannalta oli mielenkiintoista päästä osaksi tämän sektorin nuorisotyötä. Yhteistyö jatkuu varmasti koko projektin ajan. Tuloksia on myös mahdollisuus käyttää hyväksi seurakunnan nuorisotyössä.

Tämän työn tekemisessä haastavinta oli saada siitä yhtenäinen kokonaisuus. Työn tekeminen oli elämäntilanteista johtuen kausiluontoista. Siihen tuli pidempiä taukoja ja sitä kautta otteen saaminen kokonaisuudesta oli hankalaa. Myös aiheen myöhäinen löytyminen opintojen suhteen toi omat haasteensa tekemiselle. Myös useampi tutkimuskysymys toi haasteensa ja välillä tuntui, että tein kolmea eri työtä. Tämä rinnakkaisuus toi myös haasteensa aineistojen syvämmälle analysoimiselle. Teoreettisen viitekehyksen keräämiselle ei jäänyt

kovin paljota aikaa ennen aineiston keruuta ja joidenkin asioiden sisäistäminen jatkui vielä aineiston keruun jälkeen. Se mielestäni näkyy myös työssä.

Positiivisinta tässä oli itselle työn tekemisen kautta tullut kokemus, mielestäni toimiva yhteistyö sekä projektin työntekijöiden että ohjaavien opettajien kanssa. Ohjaus oli laadukasta, innostavaa ja kannustavaa. Ennen kaikkea mieleeni on jäänyt se, että nuoret ovat saaneet projektin koulutuksen kautta paljon ja suurin osa heistä on löytänyt tien itsensä näköiseen vapaaehtoistoimintaan. On hienoa huomata, että meillä on lupaavia aktiivisia kansalaisia Euroopan laajuisista vapaaehtoistoiminnan teemavuotta ja tulevaisuutta ajatellen.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti A. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen mieheksi tai naiseksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo
- Euroopan unionin virallinen lehti 2010. Neuvoston päätös aktiivista kansalaisuutta edistävän vapaaehtoistyön Euroopan teemavuodesta (2011). Viitattu 27.10.2010 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:017:0043:0049:FI:PDF>
- Dale, Reidar 1998 Evaluation Frameworks for Development Programmes and Projects. New Delhi: Sage.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5.painos. Tampere: Osuuskunta vastapaino.
- Grönlund, Henrietta 2009. Vapaaehtoistyölle ei voi siirtää vastuuta yhteiskunnan tehtävistä. Vanhustenhuollon uudet tuulet 2009, (1).
- Guba, Egon 1990. The alternative paradigm dialog. Teoksessa Guba, E. (toim.) The Paradigm Dialog. Sage publications, Newsbury Park. 17–27.
- Guba, Egon & Lincoln, Yvonna S. 1989. Fourth Generation Evaluation. Newsbury Park and New Delhi: Sage Publications.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 58-80.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita 6.-8.painos. Helsinki: Tammi.

House, Ernest R. & Howe, Kenneth R. 1999. Values in Evaluation and Social Research. Thousand Oaks, CA: Sage.

Hyväri, Susanna 2008. Kansalaistoimintaan suuntautuminen sosiaali-, terveys- ja kirkon alan opinnäytetöissä. Teoksessa Holopainen, Anne & Lind, Kimmo & Niemelä, Jorma (toim.) Ammattikorkeakoulut kansalaistoiminnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulujen julkaisuja 2008: 15c. 143–148.

Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus

Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa 2004. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010. Kirkkohallitus/ Kasvatus ja nuorisotyö. Suomen ev.lut kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2004:3. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kalliomaa, Anniina; Puura, Sanna & Tasanko, Pia 2004. Nuoruus Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Kauppinen, Marju & Mäkelä, Sanni 2009. Vapaaehtoistoiminnan koulutus – Työkirja. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pori.

Konttinen, Esa 2008. Viitattu 26.6.2010.<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisyhteiskunta>. Tulosteet tekijän hallussa.

Koski, Pasi 2000. Liikunta kansalaisaktiivisuutena. Teoksessa Itkonen, H., Heikkala, J., Ilmanen, K. & Koski, P.(toim.) Liikunnan kansalaistoiminta – muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 152. Helsinki. 40–45.

Kroger, Jane 1997. Identity in adolescence. The Balance between self and other. London: Routledge.

Kuokkanen, Ritva; Kivirinta, Mervi; Määttänen, Jukka & Ockenström, Leena 2007. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. 4. uudistettu painos. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.

Kylmäkoski, Merja 2003. Arviointitutkimus osana nuorisotutkimuksen työkenttää. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa 1999. Sisällönanalyysi. Hoitotiede 11, (1).

Kyttä, Elise 2008. "On kiva kun nuorilta kysytään" Nuorten toiveita seurakunnan auttamistoiminnasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan ylempi amk-tutkinto. Opinnäytetyö.

Lastensuojelulaki 2007. Viitattu 13.10.2009.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Latvala, Eila & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen S. - Nikkonen M. (toim.): Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY. 21–43.

Lehtinen, Erno & Kuusinen Jorma 2001. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY.

Lehtinen, Sini-Tuulia. 1997. Vapaaehtoistoiminta – Kasvava voimavara?

Helsinki: Kansalaisareena. Viitattu 1.9.2010

<http://www.kansalaisfoorumi.fi/vapaaehtoistoiminta/vapaaehtoistoiminta-kasvava-voimavara.html> Tulosteet tekijän hallussa.

- Liukkonen, Jarmo & Jaakkola, Timo 2002. Mitä tarkoitamme puhuessamme motivaatiosta? Teoksessa Liukkonen J., Jaakkola T. & Suvanto A. (toim.) Rahasta vai rakkaudesta työhön? Jyväskylä: Likes-työelämäpalvelut. 11–18.
- Länsi-Porin seurakunnan nuorisotyön tilastot 2009 ja nuorisotyön toimintakertomus 2009. Tulosteet tekijän hallussa.
- Maehr, Martin. L. & Meyer, Heather. A. 1997. Understanding motivation and schooling: wherewe've been, where we are and where we need to go. Educational Psychology Review 9, (4). Viitattu 31.08.2010 http://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/2027.42/44456/1/10648_2004_Article_414425.pdf Tulosteet tekijän hallussa.
- Markkola, Pirjo 2005. Kristillissosiaalinentyö, kansalaisaktivismi ja naiset 1800-luvulla. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 39-57.
- Metsämuuronen, Jari 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3.painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Mäkelä, Sanni 2010. Projektipäällikkö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 29.6.2010
- Mäkelä, Sanni 2010. Projektipäällikkö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2010
- Mäkelä, Sanni & Kauppinen, Marju 2009. Projektipäällikkö & Projektityöntekijä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pori. Projektiesite 12.10.2009.

- Naukkarinen, Antto; Väliahde, Timo & Väliheikki, Jukka 2008. Suurella sydämellä. Diakoninen vapaaehtoistyöprojekti Tampereella. Vapaaehtoisten motivaatio, kokemukset ja kehittämisenäkökulmat. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Nurmi, Jari-Erik & Salmela-Aro, Katariina 2002. Modernin motivaatiopsykologian perusteet ja käsitteet. Teoksessa Nurmi J-E., Salmela-Aro K. (toim.) Mikä meitä liikuttaa: modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus. 105–126.
- Nurmiranta, Hanna; Leppämäki, Päivi & Horppu, Sari 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Nuorisosiainkeskus, Helsinki 2009. Viitattu 26.6.2010.
http://www.hel.fi/hki/nk/fi/Osallistu+ja+vaikuta/Kansalaisaktiivisuus_1 Tulosteet tekijän hallussa.
- Nuorisolaki 2006. Suomen laki.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 13–38.
- Owen, John M. & Rogers, Patricia J. 1999. Program Evaluation. Forms and Approaches. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Palmroth, Aino. & Nurmi, Ismo (toim.) 1996. Alttiiksi asettumisen etiikka. Laadullisen tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Jyväskylä: JYY-kustannus.

- Patton, Michael Q. 1990. Qualitative Evaluation and Research Methods. Newsbury Park, London, New Delhi: Sage Publications.
- Peltonen, Matti & Ruohotie, Pekka 1992. Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Keuruu: Otava.
- Pessi, Anne Birgitta 2008. Suomalaiset auttajina. RAY:n juhluvuoden kansalaiskyselyn tuloksia. Viitattu 23.10.2009.
http://www.ray.fi/liitetiedostot/2M59D4-RAY_taista-aineisto_17.7..pdf Tulosteet tekijän hallussa.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen- Suomen evankelisluterilainen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Raninen, Anna; Raninen, Tarja; Toni, Ilpo & Tornaesus, Görän 2007. Mathildan muodonmuutos: kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki: WSOY.
- Robson, Colin 2001. Käytännön arvioinnin perusteet: opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Helsinki: Tammi.
- Rossi, Peter H. & Freeman, Howard E. 1989. Evaluation – A Systematic Approach. Newbury Park, CA, Sage.
- Salovaara Hanna 2004. Viitattu 26.6.2010.
http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_4/motivaatio.htm
Tuloste tekijän hallussa.
- Sampolan nuorisotilan toimintakertomus 2009. Porin kaupungin vapaa-ajan virasto. Tulosteet tekijän hallussa
- Savikuja, Jari 2005. Johdatus yhteiskuntapolitiikkaan. 3painos. Joensuu: Joensuun yliopisto.

- Shaw, Ian 1999. Evidence fo practice. Teoksessa Shaw, I. & Lishman J. (toim.)
Evaluation and Social work practice. London: Sage. 14–40.
- Shilling, Robert F. 1997. Developing intervention research programs in social
work. Social Work Research 21, (3).
- Suutarinen, Sakari; Brunell, Viking; Poutiainen, Annikki; Puhakka, Eija; Saari,
Hannu & Törmäkangas, Kari 2001. Suomen peruskoulun
päättövaiheessa olevien nuorten yhteiskunnalliset tiedot, taidot,
käsitykset, asenteet ja toiminta 28 maan kansainvälisessä
vertailussa. Tulosten yhteenveto. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen
tutkimuslaitos.
- Tammilehto, Olli 1989. Kun edustajat eivät riitä – Kansalaistoiminnan opas.
Helsinki: WSOY.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Helsinki: Tammi.
- Vapaa-aikaviraston toimintakertomus 2009. Porin kaupunki. Tulosteet tekijän
hallussa
- Varto, J 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Tampere: Tammer-Paino
Oy
- Vesikansa, Sari 2000. Kansalaistoiminta, Demokratia ja Yhteisöllisyys.
Helsingin kaupunki Nuorisoasiainkeskus Hesän Nuorten Ääni –
kampanja. Viitattu 31.08.2010.
[http://www.hel.fi/hki/nk/fi/Osallistu+ja+vaikuta/Hesan+Nuorten+__ni](http://www.hel.fi/hki/nk/fi/Osallistu+ja+vaikuta/Hesan+Nuorten+__ni/Materiaalit)
/Materiaalit Tulosteet tekijän hallussa.
- Vilkkä, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Vilkkö-Riihelä, Anneli 1999. Psykye. Psykologinen käsikirja 1.-2.painos. Porvoo:
WSOY.

Voutilainen, Eero 2007. Ihmisen ikävä toisen luo –artikkeli. Teoksessa Harju, Aaro (toim.) 2007. Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. Sivistysliitto kansalaisfoorumi SKAF ry. Espoo: Painotalo Casper. 186–193

Wahlberg, Stefan 1998. Samhällsarbete. Strategier för ett radikalt och humanistiskt socialt arbete. Stockholm: Norstedts.

Yeung, Anne Birgitta & Grönlund, Henrietta 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 167–191.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoismotivaation mysteeriin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 83–103.

Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoismotivaation timantti. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 104–125.

Yeung, Anne Birgitta 2008. Vapaaehtoistyö osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry. Helsinki: Hakapaino.

LIITE 1**TEEMAHAASTATTELURUNKO****1. AJATUKSIA VAPAAEHTOISTYÖSTÄ ENNEN
KOULUTUSTA****1.1 MITÄ TULEE MIELEEN SANASTA
VAPAAEHTOISTYÖ?****1.2 MITÄ VAPAAEHTOISUUS TARKOITTA?****1.3 MITÄ VAPAAEHTOISTYÖTÄ OLET JO TEHNYT?****1.4 MITÄ KAIKKEA VAPAAEHTOISTYÖSSÄ VOI TEHDÄ?****2. KYSYMYKSIÄ MOTIVAATIESTA****2.1 MIKSI LÄHDIT KOULUTUKSEEN MUKAAN?****2.2 MITÄ VAPAAEHTOISTYÖ ANTAA SINULLE?****2.3 MIKSI VAPAAEHTOISTOIMINNASSA ON KIVAA OLLA
MUKANA?****3. KOULUTUKSEN JÄLKEEN****3.1 MITEN AJATUKSESI ON MUUTTUNUT
VAPAAEHTOISTYÖSTÄ?****3.2 MITÄ VAPAAEHTOISUUS TARKOITTA
KOULUTUKSEN JÄLKEEN?****3.3. MITÄ VAPAAEHTOISTYÖSSÄ VOI TEHDÄ?****3.4. MITÄ VAPAAEHTOISTYÖTÄ AIOT TEHDÄ?****4. PALAUTE****NOPPAPALAUTTEEN MUKAAN**